

Quityi nu nguscua San Lucas ñi'ya nu ngua cha' ji'i Jesús

Cha'cña nu nscua clyo

¹ Cua quiña'a ñati nguscua lo quityi ñi'ya nu ngua lcaa cha' ji'i Jesús nde su ndi'i ya, quityi historia laca bi'.

² Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu ngulu'u cha' bi' ji'na; ngu' bi' ni, cua na'a ngu' cha' bi' clyo, tya lo'o nguxana Jesús ngua'ni yu cña, lo'o jua'a ndyaa ngu' nhcui' ngu' cha' ji'i Jesús lo'o lcaa ñati.

³ Bi' cha' lo'o na', ngulana tsa na' ñi'ya ngua lcaa cha' nu nteje tacui tya lo'o nguxana cha' bi'. Tso'o nti' na' si lo'o na' scua na' lcaa cha' bi', cha' tsa slo nu'u, cusu' Teófilo,

⁴ cha' caca cuayá' ti' nu'u tso'o la lcaa cha' nu nda ngu' lo'o nu'u.

Ndyaa xca ji'i ycui' Ndyosi ca slo Zacarías nu caca sti Juan Bautista

⁵ Tyempo nu ngua rey Herodes cña, lo'o ngua yu loo ji'i ngu' loyuu su cuentya Judea, li' ndi'i sca sti jo'ó nu naa Zacarías. Bi' ndya'a lo'o taju sti jo'ó nu ndu cña su ngutu jyo'o Abías nquicha'. Elisabet naa clyo'o yu bi', laca ma' la cui' ñati tya'a ji'i jyo'o Aarón nu ngua sti jo'ó tya clyo la.

⁶ Liñi tsa ndu'ni tyucuaa ngu' bi' cuentya ji'i ycui' Ndyosi, ndaquiya' ngu' lcaa cña ji'i ycui' Ni; ndaquiya' tsa ngu' lcaa cha' nu cua nda Ni lo'o ñati cua sa'ni la, jua'a ná tucui nhcui' cha' cuxi ji'i ngu' bi'.

7 Pana ná ntsu'u ni sca sñi' ngu'. Ná ndyiji sñi' Elisabet, lo'o jua'a ngusu' tsa juani.

8 Cua ndyalaa semana ji'i taju sti jo'ó lo'o nga'a Zacarías, cha' cua'ni ngu' cña ne' laa.

9 Ndi'ya ngua'ni sti jo'ó nu ngua li': lcaa taju ngu' ngusubi ngu' ji'i sca tya'a sti jo'ó ngu', cha' sca ti yu taca tyatí yu su tacati ne' laa tonu, cha' taquí yu yana jo'ó lo mesa ca bi' li'. Lo'o juani ndyanu cña bi' ji'i ycuí Zacarías.

10 Hora nu ndyaquí yana jo'ó bi' ne' laa, li' ndyu'u ti'i ngu' quichí nde liya' ti, nchcui' tya'na ngu' lo'o ycuí Ndyosi.

11 Li' ndu'u tucua sca xcá ji'i ycuí nu Xu'na na ca slo Zacarías su ndi'i yu ne' laa, na'a yu cha' ndu xcá bi' la'a tsu' cuí slo mesa tacati su ndyaquí yana jo'ó.

12 Lo'o na'a Zacarías ji'i xcá bi', nga'aa jlo ti' yu ñi'ya cua'ni yu, cha' ndyutsij tsa yu ji'i.

13 Nchcui' xcá bi' lo'o yu li':

—Ná cutsij nu'u Zacarías —nacuí—. Cua ndyuna ycuí Ndyosi cha' nu tya'na tsa nchcui' nu'u lo'o Ni, bi' cha' cala sca sñi' Elisabet clyo'o nu'u. Juan caca naa yu, jua'a caca xtañi nu sta nu'u ji'i.

14 Chaa tsa ti' caca tyiquee nu'u lo'o cua ngula nu piti bi'. Lo'o jua'a, tso'o tsa caca tyiquee quiña'a tsa ñati lo'o ña'a ngu' ji'i nu piti bi',

15 cha' nu bi' caca sca ñati tlyu nde loo ycuí Ndyosi. Ná co'o Juan bi' lcui ngatsi, lo'o jua'a ni sca lo lcui ná co'o yu. Tya hora nu cala yu, li' tyanu Xtyi'i ycuí Ndyosi ne' cresiya ji'i yu.

16 Cua'ni yu cha' xa' caca tso'o cresiya ji'i quiña'a tya'a ngu' Israel, cha' taquiya' ngu' ji'i ycuí Ndyosi

nu Xu'na ngu'.

17 La cui' xtyi'i nu nguti'i ne' cresiya ji'i jyo'o Elías nu ndyaa lo'o ycui' Ndyosi ji'i tya sa'ni la, la cui' xtyi'i bi' caja ji'i Juan juani. Ca nde loo la caa Juan chcui' lo'o ñati, cha' tyaala' tyiquee ñati, cha' nga'aa xu'u tya'a ngu' lo'o sñi' ngu'. Li' taca cha'a lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee ngu', cha' taquiya' ngu' ji'i lcaa cha' nu liñi. Jua'a chcui' Juan lo'o ngu' cha' cua'ni cho'o ngu' tyiquee ngu', cha' tyaja'a ngu' xñi ngu' cha' ji'i ycui' Ndyosi. Li' caa ycui' Cristo.

18 Li' nchcuane Zacarías ji'i nu xca bi':

—¿Ñi'ya caca cha' ca cuayá' ti' na' si chañi ca cha' bi'? Cusu' tsa na', lo'o jua'a clyo'o na' cusu' tsa —nacui' Zacarías ji'i xca bi'.

19 —Gabriel naa na' —nacui' xca ji'i yu li'—. Na ndu ti na' ca slo ycui' Ndyosi; bi' laca nu nda 'na lijyaa cha' chcui' na' lo'o nu'u, cha' ta na' cha' tso'o re lo'o nu'u.

20 Cua'a jyaca nu'u jna' juani: caca cu'u nu'u juani, cha' nga'aa caca chcui' nu'u ña'a cuayá' nu cala cubi' bi' jinu'u; jua'a caca jinu'u xqui'ya cha' ná jlya ti' nu'u jna'. Chañi tyalaa tyempo bi', li' caca cuayá' ti' nu'u cha' cha' liñi laca lcaa cha' nu nchcui' na' lo'o nu'u —nacui' xca bi' ji'i Zacarías.

21 Tya ndi'i ngu' quichi to' laa, ntajatya ngu' ji'i nu Zacarías bi' ña'a cuaya' nu tyu'u yu nde liya'; pana quiña'a tsa nclyacua ti' ngu' ni cha' tyiquee' tsa ngutu'u Zacarías nde ne' laa bi'.

22 Lo'o ndu'u Zacarías nde liya', li' nga'aa ngua chcui' yu lo'o ngu'. Ngua tii ngu' cha' ne' laa ngulu'uloo sca xee tlyu ji'i yu nu ndu'u yaa ca slo

ycui' Ndyosi. Li' se'i ti ndu yu ndyu'ni ya' yu ji'i ngu', pana ndyanu cu'u ti yu.

²³ Lo'o cua ndye tsã lo'o ngua'ni Zacarías cña ne' laa, li' nguxtyuu yu ndyaa yu quichi tyi yu.

²⁴ Tiya' la li', ngua tii clyo'o yu, nu naa Elisabet ni, cha' ngujui sñi' ma'. Li' cua ntsu'u cua ca'yu co' nu xcui' ne' ni'i ti ndyanu ma'.

²⁵ Ndi'ya ngulacua ti' ma': “Ycui' Ndyosi nu Xu'na na laca nu ngua'ni cha' re cuentya jna'. Cua ngua'ni Ni cha' nga'aa hcui' la ñati cha' cuxi jna'.”

Nhcui' xca ji'i ycui' Ndyosi lo'o María cha' cua cala ti Jesús

²⁶ Lo'o cua ntsu'u scuá co' nu ndya'a tana Elisabet, li' ngulo ycui' Ndyosi cña ji'i sca xca ji'i Ni, cha' tsa ca quichi Nazaret, sca quichi nde loyuu su cuentya Galilea. Lo'o nu xca bi' ni, la cui' Gabriel laca bi'.

²⁷ Nda ycui' Ndyosi ji'i xca bi' ji'i Ni cha' tsa slo sca nu cuna'a nu ntucua ycui' ti. Na cua ngüiñi cha' ji'i nu cuna'a bi', cha' caja clyo'o lo'o sca nu qui'yu nu naa José; David laca xtañi nu qui'yu bi', sca ti xtañi yu lo'o jyo'o cusu' David nu ngutu'ú sa'ni la. María naa nu cuna'a nu ntucua ycui' ti bi', lo'o jua'a la cui' tya'a nu Elisabet bi' laca María.

²⁸ Lo'o ndyalaa xca slo nu cuna'a bi', li' nhcui' lo'o:

—Tso'o ti tyi'i nu'u —nacui xca bi' ji'i—, tyaca'a tsa nu'u ji'i ycui' Ndyosi. Tso'o ndi'i Ni lo'o nu'u —nacui—. Quiña'a tsa cha' tso'o nda ycui' Ndyosi jinu'u, masi ná ndu'ni Ni jua'a lo'o xa' la nu cuna'a.

29 Cua na'a María ji'í xca bi'. Lo'o ndyuna María cha' nu nchcui' yu, li' ngulacua tsa ti' ni cha' laca nchcui' xca bi' jua'a. Ndyutsij tsa li'.

30 Xa' nchcui' xca bi' lo'o nu cuna'a cuañi' bi' li':
—María —nacui—, ná cutsij nu'u cha' cua nda ycui' Ndyosi sca cha' tso'o hi' —nacui xca bi' ji'í—.

31 Caca tana nu'u, caja sñi' nu'u; ñacu' nu'u cha' Jesús ca naa cubi' nu caja jinu'u.

32 Caca yu bi' sca ñati' tlyu. Ñacu' ngu' ji'í yu cha' Sñi' ycui' Ndyosi nu Xu'na na nu tlyu la caca yu. La cui' tya'a cña tlyu nu ngua'ni jyo'o rey David, nu tya'a yu nu yaa chalyuu cua sa'ni la, bi' cña laca nu ta ycui' nu Xu'na na ji'í Jesús,

33 cha' lcaa tsá ná tye cha' caca yu loo ji'í lcaa tya'a ngu' Israel; jua'a ná tye cha' culo yu cña ji'í lcaa ñati' chalyuu.

34 Li' nchcui' María lo'o xca bi':

—¿Ñi'ya caca re lacua, cha' nu bilya caja clyo'o na'? —nacui' María ji'í xca bi'.

35 Li' nda xca sca cha' lo'o:

—Ta ycui' Ndyosi Xtyi'i Ni cha' tyaa su ndi'í nu'u, cha' tyu'ú tyucui' ña'a nu'u; sca cha' tlyu nu cua'ni ycui' Ndyosi nu laca loo caca cha' bi'. Nu lo'o cala sñi' nu'u, sca ñati' nu lubii tsa cuentya ji'í ycui' Ndyosi caca cubi' nu cala bi', la cui' bi' laca nu caca naa Sñi' ycui' Ndyosi.

36 Lo'o chaca cha' chcui' lo'o nu'u —nacui' xca ji'í—, cha' lo'o Elisabet tya'a cusu' nu'u nguxana ngua tana, masi cusu' tsa ma'. Tya tsubi' la nacui' ngu' cha' ná ndyiji sñi' ma' tsiya' ti, lo'o juani cua ndya'a scuá co' ntsu'u sñi' ma'.

37 Ni sca cha' ná tucui nti' ycui' Ndyosi.

38 Li' nacui' María ji'í xca bi' ndi'ya:

—Si nacui ycuí' Ndyosi cha' cala sñi' na' jua'a, cua laca cha' li'. Tso'o ntsu'u tyiquee na' cua'ni na' cña ji' Ni, lcaa ña'a cña nu culo ycuí' Ndyosi nu Xu'na na 'na —nacui María.

Li' ndu'u xca bi', ndyaa.

Ndyaa María nde slo Elisabet tya'a

³⁹ Li' ndu'u María ndyaa yala ti nde sca quichi nu ndi'i laja ca'ya Judea.

⁴⁰ Li' ndyalaa María to' tyi Zacarías, nguxana nchcui' lo'o Elisabet;

⁴¹ pana laja lo'o ndyuna Elisabet cha' nu nchcui' María lo'o, hora ti ngüiña xi cubi' nu ntsu'u ne' ma'. Li' ngutsa'a tyiquee Elisabet ntsu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi,

⁴² bi' cha' cui tsa nchcui' ma' lo'o María li':

—Tlyu tsa cha' tso'o nu nda ycuí' Ndyosi jinu'u —nacui Elisabet ji'i María—. Ná cua'ni Ni jua'a lo'o xa' la nu cuna'a. Lo'o jua'a tyaca'a tsa cubi' nu ntsu'u jinu'u cuentya ji'i ycuí' Ndyosi —nacui—.

⁴³ ¿Tilaca ta laca na' cha' cua ndyalaa nu'u nu caca xtya'a nu Xu'na na ca slo na'?

⁴⁴ Chañi cha' nu nda na' lo'o nu'u, cha' cua ngüiña xi cubi' nu ntsu'u ne' na' cha' chaa ti' yu laja lo'o ndyuna na' cha' nu nchcui' nu'u lo'o na'.

⁴⁵ Tso'o tsa tyiquee nu'u cha' jlya ti' nu'u cha' ji'i ycuí' Ndyosi, cha' cua'ni Ni lcaa cha' nu nda ycuí' Ni lo'o nu'u.

Jua'a nacui Elisabet ji'i María.

⁴⁶ Li' ngua'ni tlyu María ji'i ycuí' Ndyosi: Tyucui tyiquee na' cua'ni tlyu na' ji'i ycuí' nu Xu'na na', nacui María.

47 Ca chaa ti' cresiya jna' xqui'ya ycuí' Ndyosi nu ngua'ni lyaá jna'.

48 Ndube tsa ti' ycuí' Ni 'na cha' laca na' msu ji'í Ni, masi sca ñatí ti'í laca na'.

Su nguxana ti juani, ñacuí lcaa ñatí nu lijya chalyuu nde loo la cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na'.

49 Tlyu tsa cña nu ndu'ni ycuí' Ndyosi, lo'o jua'a tlyu tsa cha' nu ndyu'ni Ni lo'o na';

lubii tsa ycuí' Ndyosi, nacuí María.

50 Ná culaya' ycuí' Ndyosi ji'í ñatí nu taquiya' ji'í cha' nu nchcui' Ni;

ña'a cuayá' lcaa tyempo lijya ñatí tyi'í chalyuu, chañi cha' cua'ni tya'na ti' Ni ji'í ngu' bi'.

51 Quiña'a tsa cña tlyu cua ngua'ni Ni.

Cua ngua'ni tye Ni cha' ji'í ñatí nu xcui' cha' tyixi ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu'.

52 Cua ngulo'o Ni ji'í ñatí tlyu ca su ntucua tlyu ngu' nti' ngu',

cua nda Ni su tso'o la cha' tyi'í ngu' ti'í, nacuí María.

53 Cua ngua'ni Ni cha' tyaala' ti' ñatí nu lyiji tsa cha' tso'o ji'í,

pana ngulo Ni cña cha' nga'aa caja la cha' culiya' ji'í ngu' culiya'.

54-55 Nguxtyucua tsa Ni ji'í lcaa ngu' Israel tya'a na, cha' laca na msu ji'í ycuí' Ni;

tso'o tsa ngüñi cha' ji'í Ni lo'o jyo'o cusu' ji'na.

Ná ngujlyaa ti' ycuí' Ndyosi ji'na, ñatí tya'a ji'í jyo'o Abraham na; xcui' ngua tya'na ti' Ni ji'í ngu' tya'a na.

Lo'o ña'a ti tya cua'ni tya'na ti' Ni ji'na lo'o ji'í sñi' na tyucui tyempo nde loo la.

56 Tya xna co' ndyanu María slo Elisabet, li' ndu'u ñaa nde to' tyi.

Lo'o ngula Juan Bautista

57 Cua ndyalaa ts̄a nu cala s̄ni' Elisabet. Qui'yu cubi' nu ngula ji'̄i.

58 Lo'o ndyuna ngu' cha' ngula s̄ni' ma' cusu' bi', tso'o tsa ntsu'u tyiquee lcaa ngu' tya'a, lo'o ngu' nu nga'a cacua ti. Li' ndyalaa ngu' slo cha' ta ngu' cha' lo'o ma' cusu' bi', cha' tso'o tsa ngua'ni tya'na ti' nu Xu'na na ji'̄i ma'.

59 Lo'o ndu'u scua snu' ts̄a, li' ñaa ngu' toni'̄i cha' culacua ji'̄i nu piti cuentya ji'̄i ngu' judío lo'o ngusi'yu quiji'̄i yu. Cua sta ti ngu' xtañi Zacarías ji'̄i nu piti bi' ñi'ya nu naa xtañi sti,

60 lo'o li' ngua'a xtya'a nu piti bi' ji'̄i ngu':

—Nga'aa si'i jua'a caca naa yu —nacūi Elisabet ji'̄i ngu'—, Juan caca naa yu re.

61 —Ná ntsu'u tya'a ma nu naa jua'a —nacūi ngu' tya'a ji'̄i ma' cusu' bi'.

62 Ngua'ni ya' ngu' ji'̄i sti nu piti li', cha' ña'a ti tya cu'̄u nu cusu' bi'. Nchcuane ngu' ji'̄i yu li':

—¿Ñi'ya xtañi nu piti re scua nu'̄u nti' nu'̄u? —nacūi ngu' ji'̄i.

63 Li' ndijña nu cusu' sca ngoca' piti cha' lo bi' scua letra. Ndi'ya nguscua nu cusu' bi' li': “Juan ca naa yu”. Li' ngulacua tsa ti' lcaa ñati nu ndi'̄i slo.

64 Hora ti ndyaala tu'ba Zacarías, nguxana ndyu'ni tlyu yu ji'̄i ycu'̄i Ndyosi li'.

65 Ndube tsa ti' lcaa ñati nu ndi'̄i cacua ti li'; lcu'a ti su ndi'̄i ngu' nde quichi' ca'ya su cuentya Judea bi', nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu ngua ji'̄i Zacarías.

66 Ngulacua tsa ti' lcaa ñati nu ndyuna cha' bi':
—¿Ni cña caca nu piti re? —nacui ngu' ji'i tya'a
ngu'.

Chañi cha' tso'o tsa ndyu'ni ycui' Ndyosi lo'o nu
piti bi'.

*Ngua'ni ch̄i Zacarías loo ycui' Ndyosi, ndyula
tu'ba yu sca j̄i*

67 Cua ngutsa'á tyiquee Zacarías ntsu'u nu Xtyi'i
ycui' Ndyosi lo yu. Li' nguxana nu cusu' bi' nda
cha' lo'o ñati ca bi', lcaa ña'a cha' nu cua nda Ni lo'o
ycui' yu. Ndi'ya nchcui' yu:

68 Ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi nu
Xu'na na, nu laca ycui' Ndyosi ji'na ngu'
Israel, nacui nu cusu' bi' li'.

Cua chaca quiya' nguxana nchcui' Ni lo'o ngu'
tya'a na nu laca na ñati ji'i ycui' Ni, juani
ndyu'ni Ni cña cha' clyaá na ji'i nu cuxi.

69 Cua nda ca ti ycui' Ndyosi lijya sca nu tso'o tsa
nchca ji'i, cha' cua'ni lyaá yu ji'na ji'i lcaa
cha' cuxi nu ntsu'u ji'na;

bi' laca sca ñati nu la cui' ñati tya'a ji'i jyo'o David
nu ngua'ni cña ji'i ycui' Ndyosi cua sa'ni la.

70 La cui' jua'a cha' nu nda Ni lo'o ngu' tya'a na tya
sa'ni la, cha' cua ngua tyu siyento yija nu
nda Ni cha' bi' lo'o jyo'o cusu' ji'na nu ngua
tu'ba ji'i ycui' Ndyosi.

71 Nacui jyo'o cusu' bi', cha' cua'ni lyaá ycui'
Ndyosi ji'na laja lo'o nxu tya'a ñati cuxi lo'o
na,

lo'o jua'a cua'ni lyaá Ni ji'na laja lo'o ti'í ti' ñati ña'a
ngu' ji'na.

72 Cua'ni tya'na ti' ycui' Ndyosi ji'na, lo'o jua'a ji'i
jyo'o cusu' ji'na;

ná ngujlyaa ti' ycuí' Ni cha' nu cua ngüiñi jì' Ni lo'o jyo'o tya'a na cua sa'ni, nacuí jyo'o cusu' bi'.

73 Nde laca cha' nu cua nda ycuí' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham, nu lo'o ngua'ni jura ycuí' Ndyosi lo'o yu:

74 nacuí Ni cha' culo Ni ji'na laja ñati cuxi nu nxuu tya'a lo'o na;

jua'a cua'ni Ni cha' ná cutsii na, laja lo'o ndyu'ni na cña jì' ycuí' Ni tyucui tyempo lo'o ndi' na nde chalyuu.

75 Ta Ni chacuayá' bi' ji'na si lubii tyiquee na, si tyucui tyiquee na taquiya' na jì' Ni, nacuí nu cusu' Zacarías li'.

76 Lo'o nu'u juani, sñi', nacuí yu jì' nu piti Juan, chcuí' ngu' cha' nu'u laca nu ta cuii lo'o ñati cuentya jì' ycuí' Ndyosi nu laca loo.

Tya'a nu'u ca nde loo la jì' ycuí' nu Xu'na na, cha' quiñi tso'o tyucui su caa ycuí'.

77 Culu'u nu'u jì' ñati cha' jì' ycuí' nu Xu'na na; cua'ni nu'u cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' cua'ni clyu ti' ycuí' Ndyosi jì' qui'ya nu ntsu'u jì' ngu', cha' li' taca clyaá ngu' bi' jì' nu cuxi.

78 Ntsu'u tsa tyiquee ycuí' Ndyosi ña'a Ni ji'na; tya'na tsa ti' Ni ji'na, bi' cha' cua ta ti ycuí' Ni jì' Cristo cha' caa nde su ndi' na.

Bi' laca sca xee tlyu nu tyu'ú ne' cresiya jì'na, ñi'ya nti' xee ndubi nu ntyiji' su ndi' na lo'o lijya ca ti cuichaa.

79 Li' ta Ni xee bi' cha' tyu'ú ne' cresiya jì' ngu' nu nga'aa ndyiji ñi'ya cua'ni ngu', cha' talya tsa ña'a ne' cresiya jì' ngu' bi'.

Masi tya lu'ú ngu' bi', pana ñi'ya nti' si na cua ngujuii nti' ngu', xqui'ya cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu'.

Culu'u Cristo ji'na ñi'ya cua'ni na cha' tyi'i ti ti na lo'o tya'a na.

Cua ndye cha' nu nda Zacarías li'.

⁸⁰ Cua ndyaluu la nu piti, lo'o jua'a cua ngua tlyu la tyiquee yu. Pana xcui' ne' quixi' ndi'i yu ña'a cuayá' nu nguluu yu, ña'a cuayá' nu ndu'u tucua yu slo ngu' Israel tya'a yu.

2

Lo'o ngula Jesús

¹ Tyempo bi', ñati nu laca loo la tyucui ña'a chalyuu bi' ngua nu emperador; Augusto naa yu, lo'o li' ngulo yu cña cha' xcua xtañi ngu' lcaa quichi lo quityi.

² Bilya xcua xtañi ngu' jua'a nquicha', clyo juani cua'ni ngu' cha' xcua xtañi ngu'. La cui' tyempo laca Cirenio gobernador nde loyuu su cuentya Siria, cña ji'i nu emperador bi'.

³ Li' ndyaa lcaa ñati quichi tyi jyo'o cusu' ji'i ngu', cha' ca bi' nscua xtañi ngu' li'.

⁴⁻⁵ Cua ndi'i sca quichi nu naa Belén nde loyuu su cuentya Judea bi'; quichi bi' laca quichi tyi jyo'o David nu ngua jyo'o cusu' ji'i José, bi' cha' ndu'u José quichi Nazaret su laca quichi tyi yu, ndyaa yu nde quichi Belén. Stu'ba ti ndyaa yu lo'o María nu caca clyo'o yu, cha' xcua xtañi ngu', masi ngua tana nu cuna'a bi'.

⁶ Li' cua ndyalaa hora cala sñi' nu cuna'a bi', laja lo'o ndi'i ngu' quichi Belén bi'.

⁷ Qui'yu cubi' nu ngula ji'i María bi', sñi' clyo nu cuna'a bi' laca cubi' bi'. Tso'o ngüixi xtya'a late' hichu' cubi' bi', lo'o li' ngusta ji'i cubi' ne' canoa su ndacu cuayu, cha' ná ngujui ni'i su tyi'i ngu' tsiya' ti.

Ngu' nu ntsu'u cua ji'i xlya' talya bi' ndyuna cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi lo'o

⁸ Cacia ti to' quichi bi' ndya'a ngu' nu ña'asii ji'i xlya' ji'i ngu'. Talya bi' ntsu'u ngu' cua ji'i taju xlya' bi'.

⁹ Tsiya' ca ndu'u tucua sca xca ji'i ycu' Ndyosi su ndi'i ngu' ca bi'; jua'a ngujui'i sca xee tlyu su ndi'i ngu' bi', xee ji'i ycu' Ndyosi laca bi'. Ndyutsii tsa ngu' li'.

¹⁰ Pana nchcui' xca bi' lo'o ngu':

—Ná cutsii mā tsiya' ti —nacui—. Cua lijya na' re cha' ta na' sca cha' tso'o lo'o mā —nacui—. Tso'o tsa caca tyiquee laca ñatj xqui'ya cha' nu ta na' lo'o mā juani —nacui xca ji'i ngu' bi'—.

¹¹ Cua lijya na' cacha' na' ji'i mā cha' juani cua ngula sca cubi' ca quichi tyi mā, cha' la cui' quichi tyi jyo'o David laca bi'; cubi' bi' laca nu cuityi qui'ya nu ntsu'u ji'i mā. Bi' laca nu Cristo nu laca ycu' nu Xu'na na, nu cua nda ycu' Ndyosi ji'i cha' lijya lo yuu chalyuu —nacui—.

¹² Si quije ji'i mā su ntsiya sca cubi' nu tso'o tsa ngüixi late' chu', nu ntsiya ne' canoa su ndacu cuayu, li' caca cuayá' ti' mā cha' bi' laca nu naa Cristo.

¹³ Lo'o ndye nchcui' xca bi' lo'o ngu', li' nde cua ndu'u tucua chaca taju xca nu quiña'a la nu ndu'u nde slo ycu' Ndyosi; tso'o tsa ndyu'ni tlyu xca bi'

ji'i ycuí' Ndyosi. Ndi'ya nchcui' ngu' xca bi' lo'o ngu':

14 Cua'ni tlyu na ji'i ycuí' Ndyosi, masi ca bi' ca su tlyu su ntucua Ni, masi nde lo yuu chalyuu, cha' tlyu tsa laca ycuí' Ni, nacui' ngu' xca bi' li'.

Cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ñati chalyuu lo'o ca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ngu', nacui' ngu' xca li'.

15 Nguxtyuu xca bi' ndyaa ngu' nde cua ca slo ycuí' Ndyosi. Lo'o nu ngu' nu ndi'i cua ji'i xlya' bi' ni, nguxana nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' li':

—Tyaa clya na nde Belén —nacui' ngu' ji'i tya'a ngu' li'—. Tsaa na'a na, na laca nu ndyaca jua, ni cha' laca nu nchcui' ycuí' Ndyosi lo'o na.

16 Yala ti ndyaa ngu' li'; nquiye María lo'o José ji'i ngu', ndi'i ngu' lo'o sca cubi' nu ntsiya ti ne' canoa su ndacu cuayu.

17 Lo'o cua na'a ngu' ji'i cubi' bi', li' ndacha' ngu' cha' bi' ji'i xa' ñati, lcaa ña'a cha' nu nchcui' xca bi' lo'o ngu' cuentya ji'i cubi' bi'.

18 Pana lo'o nchcui' ngu' nu ndya'a cua ji'i xlya' cha' bi' li', ngulacua tsa ti' nu xa' la ngu' bi'.

19 Tyiquee ti María ndyanu cha' bi', quiña'a tsa ngulacua ti' cha' ngua jua'a.

20 Li' ngutu'u ngu' nu ndya'a cua ji'i xlya', ndyaa ngu'; tso'o tsa ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycuí' Ndyosi cuentya ji'i lcaa cha' nu cua ndyuna ngu', cuentya ji'i lcaa cha' nu cua na'a ngu'. Chañi cha' cua nteje tacui cha' bi', lcaa cha' nu cua nchcui' xca lo'o ngu' bi'.

Ngusta ngu' xtañi cubi', lo'o jua'a ngulacua ngu' ji'i

21 Cua ndu'u scua snu' tsa, li' ngulacua ngu' ji'i nu cubi' cuañi' bi' cuentya ji'i ngu' judío. Li' ngusta ngu' xtañi cha' Jesús caca naa yu, nacu'i ngu', cha' la cui' jua'a cua ndacha' xca ji'i ycu'i Ndyosi ji'i María lo'o tya lyiji caca tana.

22 Tiya' la li', lo'o ndye nguxco'o ngu' tsa cuentya ji'i lcaa cha' nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi sa'ni cha' cua ngula cubi', li' ndyaa lo'o ngu' ji'i nu piti Jesús bi' ca quichi' Jerusalén cha' tya ngu' xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi cuentya ji'i cubi' bi'.

23 Jua'a ngua'ni ngu', cha' ndi'ya nscua lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na na: “Cubi' qui'yu nu ngula clyo ji'i ma ni, ta ma ji'i cha' caca yu cña ji'i ycu'i Ndyosi”, nacu'i quityi.

24 Bi' cha' ndyalaa ngu' bi', cha' sta ngu' msta nu nscua lo quityi cusu' bi'. Nu msta bi' laca tucua tya'a cru, masi tucua tya'a tyupe' sube ti.

25 Tyempo bi' nde quichi' Jerusalén ndi'i sca nu cusu' nu naa Simeón; ñati tso'o laca yu, nu ndaquiya' tsa cña ji'i ycu'i Ndyosi, nu ndalo tsa tyiquee nchcui' lo'o ycu'i Ndyosi. Ntajatya tsa yu ji'i sca ñati tlyu nu ta ycu'i Ndyosi ji'i cha' caa nde chalyuu, bi' laca Cristo nu caa cha' cua'ni lyaá ji'i ngu' Israel ji'i nu cuxi. Lo'o jua'a cua ndi'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o nu Simeón bi';

26 ngua'ni Ni cha' ca cuayá' ti' yu cha' ná cajaa chca yu ña'a cuayá' tyalaa tsa nu ña'a yu ji'i nu Cristo, nu ta ycu'i Ndyosi ji'i cha' caa nde chalyuu.

27 Tsa bi' ngua'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi cha' ndyaa nu cusu' bi' ca ne' laa tlyu, bi' cha' ndyaa clyu nu

cusu' bi' li'. Ndi'i yu lo'o ndyalaa sti xtya'a Jesús, ñaa lo'o ngu' ji'i cubi' cha' cua'ni ngu' lo'o cua ña'a ca cha' cusu' nu nscua cha' cua'ni ngu' ne' laa.

²⁸ Li' ndaya' Simeón ji'i nu cubi' bi', nguxana ndyu'ni tlyu yu ji'i ycui' Ndyosi xqui'ya cubi' bi' li'. Ndi'ya nacui yu ji'i Ni:

²⁹ Ndyosi Xu'na ya, cua nda nu'u chacuayá' cha' cajaa na' tso'o ti, nacui yu ji'i ycui' Ndyosi. Cua ndye ngua'ni nu'u cña nu nacui nu'u cha' caca jna', cha' ndyu'ni na' cña cuentya jinu'u, nacui nu cusu' bi'.

³⁰ Lo'o si'yu cloo ycui' ca na' cua na'a na' ji'i ycui' nu culo ji'i ñati laja cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu';

³¹ lo'o jua'a ñati tyucui ña'a chalyuu, ña'a ngu' cha' bi'.

³² Caca ycui' nu bi' sca xee tlyu nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati tyucui ña'a chalyuu; tlyu tsa cha' tso'o caca ycui' nu bi' cuentya ji'i ñati jinu'u, nu ngu' Israel bi'.

Jua'a cha' nda nu cusu' Simeón bi' lo'o ycui' Ndyosi.

³³ Li' ndube tsa ti' José lo'o xtya'a Jesús, nu lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Simeón lo'o ycui' Ndyosi, ñi'ya nu caca ji'i nu cubi' bi'.

³⁴⁻³⁵ Lo'o li' ngulacua nu cusu' Simeón ji'i ngu' bi'. Nde laca cha' nu nda nu cusu' lo'o María xtya'a Jesús li':

—Quiña'a tsa cha' tso'o caca ji'i ngu' Israel xqui'ya cubi' re —nacui nu cusu' bi'—, masi ntsu'u ñati nu chii ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i, pana ntsu'u ñati nu caja chalyuu cucui ji'i xqui'ya cubi' re. Culo tu cubi' re lcaa cha' nu ntsu'u yacu'

ne' cresiya ji'i ñati; caca cubi' re sca cha' tlyu nu cua nda ycuí' Ndyosi ji'i ñati, masi ná tyaja'a lcaa ñati tucua cha' ji'i —nacuí Simeón ji'i María xtya'a cubi' bi'—. Lo'o jua'a jinu'u —nacuí nu cusu' bi'—, tyacua sca cha' xñi'i ti' jinu'u xqui'ya cha' ná taquiya' ngu' ji'i sñi' nu'u.

³⁶ Ntsu'u sca nu cuna'a nu laca tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi, nu ndi'i ne' laa bi'; Ana naa nu cuna'a bi', sñi' Fanuel laca, lo'o la cui' ñati tya'a ji'i ngu' Aser laca nu cuna'a bi'. Cusu' tsa ma' bi' juani. Tya cuañi' ma' lo'o ngujui clyo'o ma'; pana cati ti yija nguti'i ma' lo'o clyo'o ma', lo'o li' ngujui nu qui'yu bi'.

³⁷ Ndyanu ti'i ma' tyucui tyempo lo'o ndi'i ma' chalyuu, lo'o nu juani ntsu'u jacuayala ntucua jacua yija ma'. Tyucui tyempo ndi'i ma' ca ne' laa tlyu bi', nde tsá lo'o jua'a nde talya ndyu'ni tlyu ma' ji'i ycuí' Ndyosi; ná ndacu ma' tyaja hora lo'o nchcui' ma' lo'o ycuí' Ndyosi.

³⁸ Lo'o ndye nchcui' Simeón lo'o xtya'a Jesús, la cui' hora bi' ndyalaa ma' Ana bi' ca su nga'a ngu' lo'o Jesús ca ne' laa, la cui' cubi' bi' ni. Ndyá tsa ma' xlya'be ji'i ycuí' Ndyosi xqui'ya cha' cua na'a ma' ji'i nu cubi' bi'. Li' nchcui' tsa ma' lo'o tyuu tya'a ngu' quichi tyi ma', jua'a lo'o lcaa ngu' nu ndu ti' ji'i Cristo ña'a cuayá' tyalaa tsá nu caa yu cha' cua'ni lyaá yu ji'i ngu' Jerusalén ya' ngu' xa' tsu'. Nacuí ma' ji'i ngu' bi', cha' nu cubi' bi' laca nu culo lyiji ji'i ngu' ji'i yabe' nu cua nxytanu ycuí' Ndyosi ji'i ngu'.

Nguxtyuu ngu' ndyaa ngu' nde quichi Nazaret

39 Lo'o cua ndye ngua'ni ngu' lcaa cña nu nga'a cha' cua'ni ngu', cña nu ngulo ycui' nu Xu'na na ji'ḷi ngu' judío cua sa'ni la cha' cua'ni ngu', li' nguxtyuu ngu' ndyaa ngu' ca nde loyuu su cuentya Galilea; ndyalaa ngu' ca quichi Nazaret nu laca quichi tyi ngu' li'.

40 Ca Nazaret bi' nguluu nu piti bi'; ngua lye la juersa ji'ḷi yu, cua nchca cuayá' la ti' yu. Lo'o jua'a ycui' Ndyosi, tso'o tsa nti' Ni ña'a Ni ji'ḷi yu.

Nquije nu piti ji'ḷi ngu' cusu' ca su nga'a yu ne' laa

41 Lcaa yija ndya'a ngu' cusu' ji'ḷi nu piti bi' ta'a nde quichi Jerusalén, cha' ca bi' ndyu'ni tlyu ngu' ta'a pascua.

42 Cua ntsu'u tii tyucuaa yija Jesús, lo'o ndyaa ngu' ta'a ca Jerusalén ñi'ya nu ndu'ni ti ngu' lcaa yija.

43 Nu lo'o cua ndyu'u ta'a, li' nguxtyuu ngu' ndyaa ngu' nde quichi tyi ngu'. Ndyanu ycui' ti Jesús ca quichi bi', pana ná ngua cuayá' ti' xtya'a yu, ná jlo ti' ycui' José cha' cua ndyanu yu;

44 ngua ti' ngu' cha' ñaa yu laja tsa tlyu ti ñati nu ñaa tyucuii bi'. Jua'a cha' ngulacua ti' ngu', bi' cha' tya ndyaa la ngu' tyucuii tyucui tsā. Chacua' li' ngulana ngu' ji'ḷi yu laja ngu' tya'a tso'o yu, laja ngu' tya'a yu. ¿Ma caja yu li'?

45 Ná nquije yu ji'ḷi ngu' tsiya' ti; bi' cha' xa' nguxtyuu ngu' chaca quiya' nde Jerusalén, nclyana ngu' ji'ḷi nu piti Jesús bi' li'.

46 Lo'o jua'a ngua li', tsā nchca tyuna nquije nu piti bi' ji'ḷi ngu', nga'a yu ca ne' laa. Tyi'ḷi ca chu' nu piti bi' ndi'ḷi mstru nu nclyu'u cha' jo'ó ne' laa.

Ndyuna nu piti bi' lcaa cha' nu nchcui' ngu', lo'o jua'a tyuu tsa cha' nchcuane nu piti ji'i ngu' bi' li'.

47 Lcaa ñati nu nga'a cacua ti, ndube tsa ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' cua ña'a ca cha' nu nda nu piti bi'; ndube tsa ti' ngu' cha' nchca tsa ji'i yu.

48 Lo'o jua'a ngu' cusu' ji'i nu piti bi' ni, ndube tsa ti' ngu' bi' lo'o na'a ngu' ji'i yu cha' stu'ba ti ntucua yu lo'o ngu' tlyu bi'. Li' nchcui' xtya'a yu lo'o yu:

—¿Ni cha' laca ngua'ni nu'u jua'a, sñi'? —nacuī—. Quiña'a tsa ngulacua ti' na' lo'o sti nu'u macala su ndyanu nu'u.

49 Li' nchcui' Jesús lo'o xtya'a yu:

—¿Ni cha' ndya'a mā ncl yana mā jna'? ¿Ha ná jlo ti' cu'mā cha' ntsu'u cha' cua'ni na' cña ji'i Sti na'? —nacuī Jesús li'.

50 Pana, ná ngua cuayá' ti' ngu' tsiya' ti lo'o nchcui' Jesús lo'o ngu' jua'a.

51 Li' ndu'u nu piti bi' ndyaa nde Nazaret chaca quiya' lo'o ngu' cusu' ji'i yu. Ña'a ti tya ndaquiya' tsa yu ji'i cha' nu nchcui' ngu' bi'. Lo'o jua'a xtya'a yu ni, nchco'o ma' lcaa cha' bi' ne' cresiya ji'i.

52 Ñi'ya nu lijya ndyaluu Jesús, jua'a lijya ndyaca cuayá' la ti' yu. Tso'o tsa nti' ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'i yu; lo'o jua'a ñati chalyuu, tso'o nchcui' ngu' lo'o ña'a ngu' ji'i yu.

3

Nda Juan cuii lo'o ngu' ne' quixi' su ná ndi'i ñati

1 Cua ntsu'u ti'yu yija cha' laca Tiberio emperador nu laca loo ji'i ñati tyucui ña'a chalyuu: Poncio Pilato laca loo nde loyuu su cuentya Judea cuentya ji'i nu Tiberio bi' li'; lo'o jua'a nu naa

Herodes bi' ni, laca yu loo loyuu su cuentya Galilea tyempo bi'; lo'o Felipe, tya'a ngula Herodes bi', laca yu loo loyuu su cuentya Iturea lo'o jua'a loyuu su cuentya Traconite la cui' tyempo bi'; lo'o chaca nu naa Lisantias, laca yu loo loyuu su cuentya Abilinia li'.

² La cui' tyempo bi' laca Anás lo'o Caifás xu'na sti jo'ó. Li' nda ycuí' Ndyosi cha' lo'o Juan sñi' Zacarías ca su ndya'a yu ne' quixi',

³ bi' cha' ndu'u Juan ndya'a yu nde nati' tyucui ña'a to' sta'a Jordán bi'; nchcui' tsa Juan lo'o lcaa ñati nu ndyu'u ti'i slo yu, cha' ca tyuju'u ti' ngu' ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu', cha' xtyanu ngu' lcaa cha' cuxi bi'. Li' ntyucuatya Juan ji'i ngu' bi'. Jua'a cui'ya ycuí' Ndyosi cha' clyu ti' ji'i ngu' bi' li', nacui Juan.

⁴ Laca cha' bi', ñi'ya laca cha' nu nguscua jyo'o cusu' Isaías nu nda cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati cua sa'ni la. Ndi'ya nchcui' quityi bi':

Cui ndañi nxi'ya sca ñati ne' quixi':

“Xaala clya ma sca tyucui su caa ycuí' nu Xu'na na”, nacui nu nxi'ya bi'.

“Xquiñi tso'o ma tyucui su tyeje tacui ycuí'.

⁵ Cua'ni cha'a ma lcaa laja cua'a,

jua'a cuityi ma lcaa ca'ya, lcaa cuati yuu;

cua'ni liñi ma lcaa su nxyi'i tyucui,

jua'a cua'ni stu'ba tso'o ma tyucui ña'a tyucui”, nacui.

⁶ “Cua ngulala ti cha' ña'a ngu' tyucui ña'a chalyuu, cha' taca cua'ni lyaá ycuí' Ndyosi ji'i ñati.”

Jua'a nguscua jyo'o Isaías lo quityi bi'.

⁷ Quiña'a ñati ndyalaa su ndu Juan cha' tyucuatya ngu'. Li' nchcui' Juan lo'o ngu' quiña'a bi':

—Ñi'ya nti' cuaña tyaala, jua'a nti' cu'ma —nacui Juan—. ¿Ha cua nchcutsii ngu' ji'i ma lacua? ¿Ha juani ndube ti' ma cha' xcube' ycu' Ndyosi ji'i ma lo'o tye chalyuu? —nacui—.

⁸ Tso'o lacua, culu'u ma ji'i ya si chañi cha' cua ngulochu' ma cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ma; ná ñacu' ma cha' sñi' ycu' Ndyosi laca ma, xqui'ya cha' ndyu'u ma ji'i jyo'o Abraham. Cha' liñi ta na' lo'o ma —nacui Juan—, cha' taca ji'i ycu' Ndyosi subi Ni ji'i xa' la ñati' nu caca sñi' Abraham ñi'ya laca na juani, masi nti' ma cha' na ple ti nu xa' la ñati' bi', masi nti' ma cha' ñi'ya laca quee re, jua'a ti laca ngu' —nacui Juan ji'i ngu'—.

⁹ Ñi'ya ndu sca ñati' lo'o hacha ji'i cha' clyaja lo yaca si'yu ji'i yu, jua'a nti' ycu' Ndyosi. Si'yu yu bi' lcaa yaca nu ná nda si'yu tso'o, cha' tyaqui yaca bi' lo quii'; jua'a xcube' Ni ji'i ñati' nu ná ntaja'a xtyanu cha' cuxi nu ntsu'u ji'i.

¹⁰ Lo'o ndye ndyuna ngu' cha' bi', li' ndacha' ngu' ji'i Juan bi':

—¿Ni cña cua'ni ya lacua?

¹¹ Li' ngulu'u Juan ji'i ngu':

—Nde laca cña nu cua'ni ma —nacui Juan—. Si ntsu'u tucua tya'a camxa ji'i sca ma, ta ma tsaca ji'i sca ñati' ti'i nu ná ntsu'u ji'i tsiya' ti; si ntsu'u na cacu ma, li' sa'be ma xi cha' ta ma xi cacu ñati' nu ná ntsu'u tsiya' ti ji'i —nacui Juan ji'i ngu'.

¹² Lo'o jua'a ya xi ngu' cuxi nu nxñi cñi cña loo ngu' cuentya ji'i ngu' xa' tsu', ya ngu' cha' tyucuatya Juan ji'i ngu'. Li' nchcuane ngu' bi' ji'i Juan:

—¿Ñi'ya cña cua'ni ya, mstru? —nacui ngu' bi' jil'i Juan.

¹³ —Ná tyeje tacui cuayá' cha' culo mā cñi cña loo ngu' —nacui Juan jil'i ngu' bi'.

¹⁴ Lo'o xi ngu' sendaru ndyalaa cha' cacha' jil'i Juan li':

—Jua'a cuare, ¿ñi'ya cña cua'ni ya? —nacui sendaru bi'.

—Nga'aa xlyaa mā na nu ntsu'u jil'i ñati, ni nga'aa xcutsii mā jil'i ngu'; nga'aa sta mā qui'ya laja ti jil'i ngu', cha' caja cha' bi' jil'i mā. Lo'o jua'a, nga'aa ñacui mā cha' xti ti caya' ndyiji jil'i mā —nacui Juan jil'i ngu' sendaru bi'.

¹⁵ Nclyacua tsa ti' ngu' su ndi'i ti ngu', cha' ngua ti' ngu' cha' Juan laca nu Cristo nu cua caa ti chalyuu.

¹⁶ Li' nchcui' Juan lo'o lcaa ngu' nu ndi'i bi':

—Lo'o hitya ti ntyucuatya na' jil'i mā —nacui Juan—, pana cua caa ti chaca ñati slo cu'mā nu nchca la jil'i que na'. Lo'o na' cua'ni tlyu na' jil'i ñati bi'. Tso'o tsa cña ngujui 'na nti' na', masi caña ntsu'u quiya' ñati bi' sati' na' juata. Lo'o nu ñati bi' ni, ná tyucuatya yu jil'i ngu' lo'o hitya ti, pana cua'ni yu cha' tyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya jil'i ngu', nu lo'o tyucuatya yu jil'i ngu'. Lo'o li' cua'ni lubii Ni jil'i ngu' bi' lo'o xee jil'i Ni, cha' jua'a caca tso'o tyiquee ngu' —nacui—.

¹⁷ Ñi'ya ndu'ni xu'na ltya, jua'a cua'ni Ni; ñi'ya ndyu'u co'o yu jil'i nscua' pana ndaquí yu cualya' lo'o nguti, jua'a sa'be tya'a Ni jil'i ñati. Li' su'ba Ni jil'i ñati cuxi cha' tyaquí ngu' lo' quii' nu nga'aa ca tyubi'.

18 Jua'a quiña'a tsa cuii nda Juan lo'o ñati, nu lo'o nchcui' yu lo'o ngu' ñi'ya laca cha' tso'o nu caca ji'i Jesús.

19 Lo'o li' ngusta Juan qui'ya ji'i gobernador Herodes cha' nguaana ycui' nu cusu' bi' ji'i Herodías clyo'o tya'a yu nu naa Felipe. Lo'o jua'a tya ntsu'u la xa' cha' cuxi nu ngua'ni nu cusu' Herodes bi'.

20 Pana ná ndaquiya' Herodes bi' ji'i cha' nu nchcui' Juan lo'o, masi cuxi la ngua'ni yu, cha' ngusu'ba yu ji'i Juan ne' chcuā.

Ntyucuatya Juan ji'i Jesús

21 Nu lo'o tya lyiji tsa Juan bi' ne' chcuā, tya ndu yu to' sta'a ntyucuatya yu ji'i quiña'a tsa ñati, li' ndyalaa Jesús slo cha' tyucuatya Juan ji'i. Laja lo'o ntyucuatya yu ji'i Jesús, li' nchcui' Jesús lo'o ycui' Ndyosi; ndyaala tyucuii ca nde cuā li'.

22 Ngua'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi su ndu Jesús; ñi'ya nu ndyacui sca tyupe', jua'a ngua'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi lo xlya hique Jesús. Li' nguañi nchcui' ycui' Ndyosi nde cuā:

—Sñi' na', tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' jinu'ū. Tyaca'a tsa nu'ū jna' —nacuī ycui' Ndyosi ji'i Jesús.

Jyo'o cusu' ji'i Jesucristo

23 Calaa tyii yija cua ntsu'u Jesús lo'o nguxana ndyu'ni yu cña ji'i ycui' Ndyosi Sti yu. Ngua ti' ngu' cha' José ngua sti yu,

lo'o sti José bi' ngua jyo'o Elí;

24 lo'o sti Elí bi' ngua jyo'o Matat;

Leví ngua naa sti Matat bi';

Melquí ngua naa sti Leví bi';

Jana ngua naa sti Melqui bi';
lo'o chaca José ngua sti Jana bi';
25 Matatías ngua naa sti José bi';
Amós ngua naa sti Matatías bi';
Nahum ngua naa sti Amós bi';
Esli ngua naa sti Nahum bi';
Nagai ngua naa sti Esli bi';
26 Maat ngua naa sti Nagai bi';
lo'o chaca nu naa Matatías ngua sti Maat bi';
Semei ngua naa sti Matatías bi';
lo'o chaca nu naa José ngua sti Semei bi';
sñi' Judá ngua nu José bi';
27 Joana ngua naa sti Judá bi';
Resa ngua naa sti Joana bi';
Zorobabel ngua naa sti Resa bi';
Salatiel ngua naa sti Zorobabel bi';
Neri ngua naa sti Salatiel bi';
28 lo'o chaca nu naa Melqui ngua sti Neri bi';
Adi ngua naa sti Melqui bi';
Cosam ngua naa sti Adi bi';
Elmodam ngua naa sti Cosam bi';
Er ngua naa sti Elmodam bi';
29 Josué ngua naa sti Er bi';
Eliezer ngua naa sti Josué bi';
Jorim ngua naa sti Eliezer bi';
lo'o chaca Matat ngua sti Jorim bi';
30 lo'o chaca nu naa Leví ngua sti Matat bi';
Simeón ngua naa sti Leví bi';
lo'o chaca nu naa Judá ngua sti Simeón bi';
lo'o chaca nu naa José ngua sti Judá bi';
Jonán ngua naa sti José bi';
Eliaquim ngua naa sti Jonán bi';

31 Melea ngua naa sti Eliaquim bi';
Mainán ngua naa sti Melea bi';
Matata ngua naa sti Mainán bi';
Natán ngua naa sti Matata bi';
32 David ngua naa sti Natán bi';
Isaí ngua naa sti David bi';
Obed ngua naa sti Isaí bi';
Booz ngua naa sti Obed bi';
Salmón ngua naa sti Booz bi';
Naasón ngua naa sti Salmón bi';
33 Aminadab ngua naa sti Naasón bi';
Aram ngua naa sti Aminadab bi';
Esrom ngua naa sti Aram bi';
Fares ngua naa sti Esrom bi';
lo'o chaca nu naa Judá ngua sti Fares bi';
34 Jacob ngua naa sti Judá bi';
Isaac ngua naa sti Jacob bi';
Abraham ngua naa sti Isaac bi';
lo'o nu naa Taré ngua sti Abraham bi';
Nacor ngua naa sti Taré bi';
35 Serug ngua naa sti Nacor bi';
Ragau ngua naa sti Serug bi';
Peleg ngua naa sti Ragau bi';
Heber ngua naa sti Peleg bi';
Sala ngua naa sti Heber bi';
36 Cainán ngua naa sti Sala bi';
Arfaxad ngua naa sti Cainán bi';
Sem ngua naa sti Arfaxad bi';
Noé ngua naa sti Sem bi';
Lamec ngua naa sti Noé bi';
37 Matusalén ngua naa sti Lamec bi';
Enoc ngua naa sti Matusalén bi';

Jared ngua naa sti Enoc bi';
 Mahalaleel ngua naa sti Jared bi';
 lo'o chaca nu naa Cainán ngua sti Mahalaleel bi';
³⁸ Enós ngua naa sti Cainán bi';
 Set ngua naa sti Enós bi';
 Adán ngua naa sti Set bi';
 lo'o liñi la ñacui na cha' ycui' Ndyosi laca sti jyo'o
 Adán bi', cha' ycui' Ni laca nu cua ngüiñá ji'i
 nu Adán bi'.
 Lcaa ngu' nu nscua xtañi lo quityi re ni, ngua
 ngu' jyo'o cusu' ji'i Jesucristo nde chalyuu.

4

Ngua ti' nu xña'a tyijiloo ji'i Jesús

¹ Ngutsa'á tyiquee Jesús ndi'i Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i, nu lo'o ndu'u Jesús to' sta'a Jordán ñaa chaca quiya'; nde sca nat'i btyi su ná ndi'i ñati ndyaa li',

² cha' tu'ba tsá ndyaa lo'o Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'i yu. Ca bi' nchcui' cuayá' nu xña'a lo'o Jesús. Nu lo'o ndu'u scua tu'ba tsá, ntyute' tsa Jesús li', cha' ná sca na ndyacu yu tsiya' ti.

³ Lo'o li' nchcui' nu xña'a bi' lo'o yu:

—Si chañi cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca nu'u —nacui nu xña'a bi' ji'i—, cua'ni nu'u cha' caca nu quee re sca xlyá cacu na lacua.

⁴ Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Lo quityi ji'i ycui' Ndyosi nscua cha' ndi'ya: “Si'i na cu'ú ñati chalyuu cha' cacu ngu' tyaja ti; lo'o cuna ngu' lcaa cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi, li' chañi cha' tyu'ú ngu'”, —nacui Jesús ji'i nu xña'a bi'.

⁵ Li' ndyaa lo'o nu xña'a bi' ji'i yu ca lo xlya ca'ya cua. Sca hora ti ngulu'u nu xña'a bi' tyucui ña'a chalyuu ji'i Jesús.

⁶ Li' nchcui' nu xña'a bi' lo'o yu chaca quiya':

—Ta na' chacuayá' jinu'u cha' caca nu'u loo ji'i lcaa chalyuu jua —nacui' nu xña'a bi'—, cha' caja lcaa na nu ndi'i jua jinu'u —nacui'—. Ntsu'u chacuayá' bi' jna'. Lo'o jua'a ta na' chacuayá' bi' ji'i cua ña'a ca ñati' nu nti' na' cha' caca loo —nacui'—.

⁷ Sca ti si tyu sti' nu'u loo na', si cua'ni tlyu nu'u jna', li' caja chacuayá' bi' jinu'u —nacui' nu xña'a bi' ji'i Jesús.

⁸ Li' nguxacui' Jesús cha' ji'i:

—Tyatsu' nu'u slo na', Satanás —nacui'—. Lo quityi ji'i ycui' Ndyosi ndi'ya nchcui': “Sca ti ji'i ycui' Ndyosi nu Xu'na ma cua'ni tlyu ma ji'i, sca ti cha' ji'i ycui' Ni nga'a cha' taquiya' ma nde chalyuu”. Si'i loo nu'u tyu sti' na' lacua —nacui' Jesús ji'i.

⁹ Li' ndyaa lo'o nu xña'a bi' ji'i Jesús nde quichi Jerusalén, ngusacui' ji'i Jesús ndyaa ca que laa tonu bi'. Lo'o li' xa' nchcui' nu xña'a bi' lo'o yu:

—Si chañi cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca nu'u —nacui'—, xtyú lo'o nu'u ji'i ycui' ca nu'u ca chcua'a re.

¹⁰ Lo quityi ji'i ycui' Ndyosi ndi'ya nchcui': Culo ycui' Ndyosi cña ji'i xca ji'i Ni cha' ña'asi' ngu' jinu'u.

¹¹ Lo'o ya' ti xca xatu ngu' jinu'u li', cha' ná caca quicha quiya' nu'u su tyú nu'u chu' quee.

Jua'a nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi —nacui' nu xña'a bi' ji'i Jesús.

12 Li' chaca quiya' nguxacui Jesús cha' ji'i nu xña'a bi':

—Lo'o jua'a ndi'ya nchcui' lo quityi ji'i ycui' Ndyosi: “Ná chcui' cuayá' ma lo'o ycui' Ndyosi nu Xu'na ma”, nacui' quityi.

13 Cua ndye nchcui' nu xña'a bi' lo'o Jesús li', lo'o ná ngua ji'i tyijiloo ji'i yu tsiya' ti. Hora ti ndu'u nu xña'a bi' ndyaa li'; ca tiya' la caja ñi'ya caca nu tyijiloo ji'i Jesús, ngua ti'.

Cua nguxana Jesús ndyu'ni cña ji'i ycui' Ndyosi ca Galilea

14 Li' nguptyuu Jesús ndyaa nde loyuu su cuentya Galilea chaca quiya'. Tlyu tsa chacuayá' ngujui ji'i Jesús xqui'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi, ña'a cuayá' tyucui ña'a loyuu ca bi' ndañi nchcui' ngu' cha' ji'i yu.

15 Lcaa quichi' su ndya'a yu nda yu cha' lo'o ngu' ca ne' laa ji'i ngu' judío, lo'o jua'a lcaa ñati' ngua'ni chi' ngu' loo Jesús.

Lo'o ndi'i Jesús nde quichi' Nazaret

16 Li' ndyalaa Jesús nde quichi' Nazaret, su nguluu yu. Lo'o ndyalaa tsa nu ndi'i cña' ngu', li' ndyaa yu ne' laa ji'i ngu', cha' xcui' jua'a ndu'ni yu tsa bi'. Li' ndatu Jesús cha' chcui' yu lo quityi nu nscua cha' ji'i ycui' Ndyosi;

17 quityi nu nguscua jyo'o Isaías, bi' laca quityi nu nda ngu' ji'i Jesús cha' chcui' yu lo. Li' nguscana Jesús quityi bi', ngulana macala nscua cha' nu nchcui' ndi'ya:

18 Cua ngulacua ycui' Ndyosi nu Xu'na na jna', nacui' lo quityi bi'.

Cua ngua'a loo Ni jna', bi' cha' cua ndi'i Xtyi'i ycu'i
Ndyosi lo na', cha' chcu'i na' cha' tso'o lo'o
ngu' ti'i.

Cua nda Ni jna' lijyaā cha' cua'ni cho'o na' tyiquee
ñati nu xñi'i tsa ti', nacui lo quityi bi'.

Ntsu'u cha' chcu'i na' lo'o ngu' nu laca preso ji'i nu
xña'a, cha' cua tyu'u ti ngu' ya' nu xña'a bi'.

Ta na' xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati nu ndyacu'
hique ngu'.

Lo'o lya' tsa ti' ngu' ji'i tya'a ngu' ni, li' ta na'
chacuayá' ji'i ngu' cha' tyu'u ngu' laja ti.

19 Na lijya ti na' cha' chcu'i na' lo'o ngu', cha' cua
ndyalaa tyempo tso'o la nu nda ycu'i Ndyosi
nu Xu'na na ji'i ngu'.

Jua'a nscua lo quityi su nchcu'i Jesús.

20 Li' nguxcatya'a Jesús quityi bi', xa' ndya yu
quityi bi' ji'i xirta ne' laa bi', xa' ndyaa tucua Jesús
li'; pana lcaa ngu' nu ndi'i ne' laa bi' ña'a tsa ngu'
ji'i yu.

21 Li' nguxana Jesús nda yu cha' lo'o ngu':

—Hasta juani cua ndu'u tucua cha' bi' su ntucua
ycu'i mā, cha' nu ndyuna ca ti mā —nacui Jesús.

22 Ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'i Jesús cha' tso'o
tsa nchcu'i yu, jua'a ndiya tsa ti' ngu' cha' nu nda
yu lo'o ngu'. Ndi'ya cha' nu nchcu'i ngu' lo'o tya'a
ngu' ji'i yu li':

—¿Ha si'i ca sñi' José laca yu re? —nacui ngu'

23 Li' nguxacu'i Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Ná tyiquee' tiya' la xi ta mā cha' re lo'o na':
“Si nu jo'o laca nu'u, cua'ni nu'u jo'o ji'i ycu'i ca
lacua”. Lo'o jua'a ná tyiquee' ñacu'i mā jna': “Cua
ndyuna ya cha' ji'i lcaa cña tonu nu ngua'ni nu'u
nde quichi Capernaum bi'”, ñacu'i mā. “La cui'

jua'a cua'ni nu'u nde quich̄i tyi na lacua, cha' ña'a ya x̄i", ñacui mā 'na li'.

24 Ta na' sca cha' liñi lo'o mā lacua —nacui Jesús—. Macala su chcui' sca ñat̄i cha' j̄i' ycuí' Ndyosi lo'o ngu' tya'a quich̄i tyi yu, ná taquiya' ngu' j̄i' cha' nu nhcui' yu, cha' la cui' tya'a quich̄i tyi ngu' laca yu.

25 Tyempo lo'o nguti'j̄i jyo'o cusu' Elías chalyuu —nacui—, ntsu'u ti' mā cha' cua nteje tacui sna yija ntucua scúa co' nu ná ngua'ya tyo tsiya' ti; tlyu tsa j̄bi'ña ngua tyucui ña'a chalyuu li'. Tyuu tsa tya'a nu cuna'a ti' nguti'j̄i loyuu re tyempo bi'.

26 pana nda ycuí' Ndyosi j̄i' Elías cha' tsa yu slo sca ti nu cuna'a ti' nu ndi'j̄i nde quich̄i Sarepta, sca quich̄i tyijyu' la nde loyuu su cuentya Sidón. Ná ndyaa Elías slo ni sca nu cuna'a ti' tya'a quich̄i tyi ngu' Israel.

27 La cui' jua'a ngua lo'o nguti'j̄i jyo'o Eliseo. La cui' tyempo bi', nguti'j̄i tsa ngu' quicha nu ngutsu' cuaña' nde loyuu re; pana ni sca ngu' bi', ná ndyaca tso'o ngu' j̄i' quicha bi'. Sca ti nu Naamán bi', sca ti nu bi' ndyaca tso'o; sca ngu' xa' tsu' ngua yu, cha' loyuu su cuentya Siria laca su ngutu'u yu —nacui Jesús j̄i' ngu' bi'.

28 Laja lo'o ndyuna ngu' cha' nu nhcui' Jesús su ndi'j̄i ngu' ne' laa bi', ngua ñasi' tsa ngu' bi' li'.

29 Lo'o li' ndyat̄u ngu' ndyaa lo'o ngu' j̄i' Jesús, ngulo'o ngu' j̄i' yu cha' tyu'u yu ca to' quich̄i. Li' ntejeya' ngu' j̄i' Jesús, ntojolaqui ngu' j̄i' yu ña'a cuayá' ndyalaa ngu' lo'o yu ca to' cua'a, sca to' yuu nu ntsu'u to' quich̄i bi'. Ngua ti' ngu' cha' xtyú ngu' j̄i' yu tsa yu nde hcua'a,

³⁰ pana tso'lo ca ti ndu'u Jesús ya' ngu'; ntejetacui yu laja ngu', ndyaa yu li'.

Sca ñati nu ngusñi cui'i cuxi ji'i

³¹ Li' cua ndi'i Jesús nde quichi Capernaum, sca quichi nu ndi'i nde loyuu su cuentya Galilea bi'. Nu lo'o ngua tsa nu ndi'i cña' ngu', li' nguxana Jesús ngulu'u yu ji'i ngu' ca ne' laa ji'i ngu'.

³² Ndube tsa ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' tso'lo nu nda Jesús lo'o ngu'. Ngua ti' ngu' cha' tlyu tsa chacuayá' ntsu'u ji'i yu lo'o nchcui' yu lo'o ngu'.

³³ Ca ne' laa bi' ntsu'u sca nu qui'yu nu ngusñi sca cui'i cuxi ji'i. Cuii tsa ngusi'ya nu quicha bi' ji'i Jesús lo'o na'a cha' lijya yu nde ne' laa:

³⁴ —¿Ni cña cua'ni nu'u ca nde, Jesús Nazaret? —nacui nu qui'yu quicha bi'—. ¿Ha na cua nti' nu'u cua'ni tye nu'u cha' 'na tsiya' ti? Nslo tso'lo na' jinu'u, cha' ycu' nu lubii laca nu'u; cua nda ycu' Ndyosi jinu'u lijya ca nde.

³⁵ Ngua'a Jesús cha' ji'i nu quicha li'; ngulo yu cña ji'i cui'i cuxi bi', cha' nga'aa cua'ni cuxi lo'o yu quicha bi'.

—Chca'a ti nu'u —nacui Jesús—. Nga'aa cua'ni xña'a cui'i lo'o nu'u.

Li' nguxlyú nu cui'i cuxi bi' ji'i yu quicha nde loo su ndi'i ngu' quiña'a bi'. Lo'o li' ndu'u nu cui'i cuxi bi' ndyaa, nga'aa ngua'ni cuxi lo'o nu quicha bi' li'.

³⁶ Ngulacua tsa ti' ngu' li', nguxana nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Macala ngu'ji cha' nu nchcui' Jesús cua? —nacui ngu'—. ¿Ni cha' laca cha' tso'lo tsa ngu'ji chacuayá' ji'i yu cua cha' culo yu cña ji'i cui'i cuxi?

Hora ti nduna cui'i cuxi cha' nu nhcui' yu lo'o, ndu'u cui'i bi' ndyaa li' —nacu'i ngu' ji'i tya'a ngu'.

³⁷ Bi' cha' nguañi cha' bi' tyucui ña'a loyuu ca bi', nhcui' tsa ngu' cha' ji'i Jesús li'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i xtya'a laa Simón Pedro

³⁸ Li' ndu'u Jesús nde ne' laa, ndyaa yu to' tyi Pedro. Quicha tsa xtya'a laa Simón Pedro bi', cha' tlyu tsa tyique' ngusñi ji'i ma'. Tya'na tsa nhcui' ngu' lo'o Jesús cha' tsa na'a xi ji'i ma'.

³⁹ Ndu ti Jesús slo ma' ña'a tsa yu ji'i ma'. Li' ngua'a yu ji'i tyique' bi', cha' tyu'u tyique' ji'i ma'. Hora ti ndaca'a ma', ngua'ni cña ti' ma' cha' caja xi na cacu ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i tyuu tya'a ngu' quicha

⁴⁰ Lo'o ndyaa cuichaa, li' ndyaa lo'o ngu' ji'i lcaa tya'a ngu' nu quicha tsa cha' ngusñi tyuu lo quicha ji'i ngu', ndyalaa ngu' ca slo Jesús. Li' ngusta ya' Jesús hichu' ngu' quicha cuentya scaa ti ngu'. Hora ti ndyaca tso'o ngu' li'.

⁴¹ Lo'o jua'a ngutu'u cui'i cuxi ji'i tyuu tya'a ngu' quicha bi' li'. Ndu'u si'ya cui'i bi' lo'o ndu'u ji'i ngu':

—Sca ti nu'u laca Sñi' ycui' Ndyosi —nacu'i cui'i bi' ji'i Jesús.

Li' ngua'a Jesús chacuayá' ji'i cui'i cuxi cha' nga'aa hcui' bi' tsiya' ti. Cua ndyuloo cui'i bi' ji'i Jesús, cha' la cui' Cristo nu cua nda ycui' Ndyosi ji'i lijya chalyuu laca yu bi'.

Nda Jesús cuii lo'o ngu' ca nde Galilea

⁴² Lo'o nguxee chaca tsa, li' ndu'u Jesús ndyaa yu ca chaca se'i su tyi'i ycui' ti yu ca ne' quixi'.

Ngulana tsa ngu' ji'i li', ña'a cuayá' nquiye ji'i ngu' macala su nga'a yu. Ngua ti' ngu' tatsaa ngu' ji'i Jesús cha' nga'aa tsaa yu xa' se'i.

⁴³ Li' nacui Jesús ji'i ngu':

—Lo'o nde xa' quichi ntsu'u cha' ta na' cha' tso'o nu ji'i ycu'i' Ndyosi lo'o ñati, cha' cua ndyalaa tyempo cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ñati cha-lyuu. Bi' laca cña nu cua nda Ni jna' lijyaa cha' chcu'i' na' cuentya ji'i ycu'i' Ni.

⁴⁴ Jua'a ti ndya'a Jesús lcaa ne' laa ji'i ngu' ca nde Galilea, nda yu cui lo'o ngu'.

5

Nguxtyucua Jesús ji'i ngu' lo'o ndyaa ngu' cuta cualya

¹ Ngua sca tsa ndyaa Jesús to' tayu' Genesaret. Tyuu tsa tya'a ñati lca'a ji'i yu. Li' tachaa tsa ndi'i ngu' ca su ndu yu to' tayu' bi', cha' ngua ti' ngu' cuna ngu' lo'o nchcu'i' yu cha' ji'i ycu'i' Ndyosi.

² Cua na'a Jesús su ndacui tucua tya'a yaca ni'i sube ti ca to' tayu' bi'. Ná tucui nga'a ne' yaca ni'i sube bi' tsiya' ti, pana cacua ti bi' ndu ngu' ngui'i ngu' taraya ji'i ngu', cha' cua ndye ngua'ni ngu' cña.

³ Li' ndyatí Jesús ne' sca yaca ni'i ji'i Simón, nchcu'i' lo'o yu cha' tucuni'i yu ji'i yaca ni'i cha' tsaa ca lo hitya la xi. Ndyaa tucua Jesús nde siyu' ti yaca ni'i bi', li' nguxana Jesús nclyu'u cha' ji'i ycu'i' Ndyosi ji'i ngu' quiña'a bi'.

⁴ Lo'o cua ndye ngulu'u Jesús ji'i ngu', li' nacui ji'i Simón:

—Yaa mā lo'o yaca ni'i re ca su clyaa la hitya. Ca bi' cū mā taraya cha' caja cualya ji'i mā —nacui Jesús.

⁵ Li' nguxacui Simón cha' ji'i:

—Cusu' —nacui—, tyucui talya nguta'a ya lo tayu' ngu ya taraya; ni sca na ná ngujui ji'i ya tsiya' ti. Pana si jua'a culo nu'u cña 'na, tsaa ya ca su nacui nu'u cha' cū ya taraya cajua —nacui Simón li'.

⁶ Li' jua'a ngua'ni Simón lo'o tya'a yu, lo'o quiña'a tsa cualya ngujui ji'i ngu' li'. Xqui'ya cha' quiña'a tsa cualya ndyatī ne' taraya ji'i ngu', hasta ngutaa' taraya ji'i ngu' li';

⁷ bi' cha' ngua'ni ya' ngu' ji'i tya'a ngu' nu nga'a ne' chaca yaca ni'i bi', cha' caa ngu' xtyucua ngu' ji'i. Hora ti yaa ngu' li', ndojolaqui ngu' taraya ngutsa'á ne' ntsu'u cualya, cha' su'ba ngu' ji'i ne' yaca ni'i. Xi tya lyiji cha' clyu'u tyucuaa yaca ni'i bi' ne' hitya xqui'ya cualya bi'.

⁸ Lo'o na'a Simón Pedro lcaa cualya bi', ngua cuayá' ti' yu cha' xqui'ya Jesús ngujui cualya ji'i ngu'. Hora ti ndyatū stj' yu loo Jesús li', nchcui' yu lo'o:

—Tyu'u cly nu'u nde slo na', Xu'na —nacui Simón ji'i—. Ntsu'u tsa xqui'ya na' cha' ñatī chalyu ti laca na'.

⁹ Ndube tsa ti' Simón, lo'o jua'a tya'a ndya'a yu ne' yaca ni'i ndube tsa ti' ngu', xqui'ya cha' quiña'a tsa cualya ngusñi ca ti ngu'.

¹⁰ Lo'o tyucuaa nu qui'yu sñi' Zebedeo nu nga'a ne' chaca yaca ni'i bi', nu naa Jacobo lo'o nu naa Juan ni, lo'o ngu' bi' ndyutsij tsa ngu'; la cui' tya'a

ndya'a Simón cña laca ngu' bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o Simón:

—Ná cutsij ma —nacui—. Tya tsubi' la cua laca ti cña ngua'ni ma, xcui' cña cuta cualya ngua'ni ma; pana juani, ta na' xa' cña jii' ma, cha' caa lo'o ma jii' xa' ñati ca slo na' —nacui Jesús jii' Simón, jua'a jii' tya'a ndya'a yu cña.

¹¹ Lo'o ndyalaa yaca ni'i bi' ca to tayu' chaca quiya', li' ngxu'tyanu ngu' bi' jii' yaca ni'i, ndu'u ngu' ndyaa ngu' lo'o Jesús li'.

Ngua'ni Jesús jo'o jii' sca ngu' quicha nu ndyatsu' cuaña'

¹² Lo'o ndi'i ti Jesús sca quichi, li' ndyalaa sca yu quicha slo; lye tsa ndyatsu' cuaña' yu quicha bi'. Lo'o na'a yu jii' Jesús, hora ti ndyatu sti' yu, ndyanu tu'ba yu hasta ca lo yuu. Tya'na tsa nchcui' yu lo'o Jesús li':

—Si nti' nu'u cha' tyaca tso'o na', jlo ti' na' cha' taca jinu'u cua'ni jua'a jna' —nacui nu quicha bi'.

¹³ Li' ngusta ya' Jesús chu' yu su ndyatsu' cuaña' yu:

—Tyaja'a na' —nacui Jesús jii'—. Caca lubii tyucui' ña'a nu'u juani ti.

Laja lo'o nchcui' Jesús jua'a, hora ti ndatsu' quicha nu ndyatsu' cuaña' yu li'.

¹⁴ Lo'o li' nacui Jesús jii' yu, cha' ná cacha' yu jii' ñati ñi'ya ngua jii' yu. Ndi'ya nchcui' lo'o yu:

—Yaa clya nu'u chcui' lo'o sti jo'ó nu ndi'i ne' laa —nacui Jesús jii' nu quicha bi'—. Cajua ta nu'u msta nu nacui jyo'o Moisés cha' ta na jii' ycui' Ndyosi lo'o ndyaca tso'o na jii' quicha nu ntsu'u jii'na. Jua'a ca cuayá' ti' ñati lo'o ycui' sti jo'ó cha'

cua ngua lubii tyucui ña'a nu'u. Nga'aa ca quicha nu'u juani.

15 Lcaa tsá cua nguañi la cha' jii Jesús li', cha' nchcui' tsa ngu' cha' jii. Bi' cha' quiña'a tsa ñati ndyu'u ti'i slo Jesús, cha' cuna ngu' ña'a cha' nu nda yu lo'o ngu', cha' cua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' jii quicha nu ntsu'u jii ngu'.

16 Pana ntsu'u quiya' ndu'u Jesús ndyaa yu ca ne' quixi', ca su caca tyi'i yu ycu' ti yu, cha' chcu' yu lo'o ycu' Ndyosi Sti yu ca bi'.

Ngua'ni Jesús jo'o jii sca ñati nu nchcu' tyucui tyucui ña'a yu

17 Ngua sca tsá nclyu'u Jesús cha' jii ycu' Ndyosi jii tyu tya'a ñati. Quichi tyi ngu' bi' laca lcaa quichi sube ti nu ntsu'u nde Galilea, nu ntsu'u nde Judea, nu ndi'i cacua ti quichi Jerusalén. Laja nu tsa tlyu ti ñati bi', cua ndi'i tyu tya'a ngu' fariseo. (Tacati tsa ycu' ngu', nti' ngu'; lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ngu' jii xa' ñati.) Lo'o jua'a ndi'i tyu tya'a mstru nu ngulu'u cha' jo'ó ne' laa. Ngua tii lcaa ngu' nu ndi'i ca bi', cha' ycu' Ndyosi laca nu nxyucua jii Jesús lo'o ndyu'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' quicha.

18 Li' ndyalaa lo'o ngu' jii sca nu quicha nu ntsiya ne' catya, cha' cua nchcu' tyucui tyucui ña'a yu quicha bi'. Ngua ti' ngu' cha' tyati' ngu' toni'i su nga'a Jesús, cha' tsaa lo'o ngu' jii nu quicha bi' ca su ndu ycu' Jesús, ña'a lo'o catya ngua ti' ngu'.

19 Pana ná ngujui ñi'ya nu tyati' ngu' lo'o nu quicha bi' ni'i, cha' tachaa tsa ndi'i ñati; bi' cha' ndyacu' ngu' nde que ni'i. Li' ngulotsu' ngu'

cuxi'ña, ngucha ngu' yaca que ni'i, cha' jua'a ngu-
jui ñi'ya nda'ya ngu' ji'i nu quicha bi' liñi ca su
nga'a Jesús cla'be la su ndi'i ñati.

20 Lo'o ti ngua cuayá' ti' Jesús cha' jlya tsa ti' ngu'
bi' ji'i, bi' cha' nacui ji'i yu quicha bi':

—Cusu' —nacui—, na cua ngua'ni clyu ti' ycui'
Ndyosi jinu'u ji'i qui'ya nu ntsu'u jinu'u —nacui'
Jesús ji'i yu quicha bi'.

21 Li' ngulacua tsa ti' ngu' mstru cha' jo'ó lo'o
ngu' fariseo: “¿Tilaca laca nu qui'yu re? ¿Ni cha'
laca re? Cuxi tsa nchcui' yu cha' ji'i ycui' Ndyosi
lo'o nchcui' yu jua'a”, nclyacua ti' ngu'. “Ná taca ji'i
sca ñati chalyuu ñi'ya nti' yu re, ná taca cua'ni clyu
ti' ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati; sca ti' ycui' Ndyosi
taca ji'i Ni cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati.” Jua'a
nclyacua ti' ngu'.

22-23 Cua jlo ti' Jesús ni cha' laca nu nclyacua ti'
ngu'. Li' nchcuane yu ji'i ngu' bi':

—¿Ni cha' laca nti' mā jua'a? ¿Ha nti' mā cha'
tucui la laca si ñacui na' ji'i nu quicha cua cha'
cua'ni clyu ti' ycui' Ndyosi ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i
yu? ¿Ha nti' mā cha' yala la caca si ñacui na' ji'i nu
quicha: “Tyatū clya nu'u tya'a nu'u”? ¿Ni cña yala
la cua'ni na' cuentya ji'i yu cua lacua?

24 Cua nti' na' cha' caca cuayá' ti' mā cha' cua nda
ycui' Ndyosi chacuayá' jna', cha' cui'ya na' cha'
clyu ti' ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati laja lo'o ndi'i na'
nde chalyuu —nacui Jesús—. Xqui'ya cha' bi' cua
nda Ni 'na lijyaa nde chalyuu cha' caca na' ñati.

Li' xa' nchcui' Jesús lo'o nu qui'yu nu nchcu'
tyucuí tyucui ña'a yu:

—Nde laca cha' nu nda na' lo'o nu'u —nacui'
Jesús ji'i yu—, tyatū clya nu'u juani cha' tyaa nu'u

nde to' tyi nu'u; tyaa lo'o nu'u ji'i catya su ngustii nu'u juani.

²⁵ Hora ti ndyatu yu quicha bi', laja lo'o na'a lcaa ñati bi' ji'i. Li' ndyaa lo'o yu ji'i catya su ngustii yu tsa la. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu lo'o ndu'u yu ndyaa yu, bi' cha' ndyu'ni tlyu yu ji'i ycu'i' Ndyosi.

²⁶ Ndube tsa ti' ngu' ca su ndi'i ti ngu', li' lcaa ngu' ca bi' ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi:

—Bilya ña'a na cha' ngua'ni ycu'i' Ndyosi sca cha' tlyu tsa lo cua —nacu'i ngu' ji'i tya'a ngu'.

Na ntsii ti ngu' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' jua'a.

Ngusi'ya Jesús ji'i Leví cha' tya'a yu lo'o

²⁷ Ca tiya' la lo'o ndyaa Jesús xi lquichi, li' na'a yu ji'i sca ñati ca su ntucua yu nclyo yu cñi cña loo ngu'; Leví naa nu qui'yu bi'. Cña laca yu cha' culo yu cñi ji'i ñati cuentya ji'i ngu' xa' tsu'. Li' nacui Jesús ji'i yu:

—Tyaa lca'a nu'u jna' —nacu'i.

²⁸ Li' ndyatu Leví, nguxtyanu yu cña ji'i yu cha' tya'a yu lo'o Jesús li'.

²⁹ Tiya' la li' ngua'ni Leví sca ta'a tlyu ca to' tyi yu, cha' cua'ni chi yu loo Jesús. Lo'o jua'a ndyalaa tyuu tya'a ngu' slo, tya'a ndyu'ni Leví cña nclyo cñi cña loo ñati; jua'a ndi'i xi xa' la ñati.

³⁰ Li' nguxana ngu' fariseo nu tacati tsa ndu'ni ngu', nti' ngu', lo'o nu mstru cha' jo'ó bi', nguxlyú ngu' cha' hichu' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús.

—¿Ni cha' laca cha' stu'ba ti ndacu ma tyaja, stu'ba ti nga'a ma lo'o ngu' cuxi cua? —nacu'i ngu'—. Msu ji'i ngu' xa' tsu' laca ngu' cua, nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ñati. Lo'o jua'a ntucua xi xa' la ngu' nu ndya'a calle ti.

31 Li' nguxacui Jesús cha' jii' ngu' bi':

—Ñati nu tso'o tyucui ña'a, ná clyana ngu' bi' jii' sca nu jo'o; ngu' quicha laca nu ndyaana jii' sca nu jo'o —nacui—.

32 Lo'o jua'a na', ná lijya na' cha' culana na' jii' ñati nu ncliyacua ti ti' cha' tso'o tsa ycu' ca ngu'; na cua lijya na' cha' chcu' na' lo'o ngu' cuxi, cha' culochu' ngu' qui'ya nu ntsu'u jii' ngu'.

Ca chaa ti' ngu' laja lo'o ndi'i Jesús chalyuu

33 Li' nchcuane ngu' jii' Jesús:

—Lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jii' Juan, lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jii' ngu' fariseo, ¿ni cha' lu'ba ti nchcu' ngu' bi' lo'o ycu' Ndyosi? Lo'o jua'a ná ndacu ngu' tyaja tsa' bi' lo'o nchcu' ngu' lo'o Ni. Pana ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u ni, xa' ña'a ndu'ni ngu' bi'; xcui' tso'o tsa ndacu ngu', xcui' tso'o tsa ndyi'yu ngu' —nacui ngu' jii' Jesús.

34 Ndi'ya nguxacui Jesús cha' jii' ngu' bi' li':

—Lo'o caja clyo'o ngu' ni, ndacu ngu' nu ndya'a lo'o jii' cutsii; ná ndi'i ngu' ntyute' ti ngu' tsa' bi', nu lo'o ndi'i ngu' lo'o cutsii —nacui Jesús—.

35 Pana nu lo'o tyalaa tsa' nu tyaa lo'o ngu' jii' cutsii, li' ná cacu ngu' tya'a tso'o cutsii; caca xñi'i ti' ngu' li'. La cui' jua'a chaa ti' tya'a tso'o na' juani, pana caca xñi'i ti' ngu' nde loo la —nacui Jesús li'.

36 Lo'o li' nda Jesús cuii re lo'o ngu':

—Ná nsa'be ngu' sa yu'be ste' cucui ngu' cha' calya lo'o sca late' cusu jii' ngu'. Si jua'a cua'ni ngu', ná tyanu tso'o late' cucui bi' li', tyati' jlyacua su ngalya bi'; lo'o nu yu'be late' bi', ná stu'ba xee loo lo'o nu late' cusu bi'.

³⁷ Lo'o chaca cha' ni —nacui Jesús ji'i ngu'—, ná nsu'ba ngu' ji'i lcuí nu chca ndyu'u ti ne' tyaca' cusu'. Si su'ba ngu' ji'i ne' tyaca' cusu', yala ti catsu se'i tyaca' bi'; clya'a tyaca', tye lcuí tyalú li'.

³⁸ Ne' tyaca' cucui tyu'ú lcuí lo'o chca ndyu'u ti.

³⁹ Pana lo'o cua ndyi'o ngu' lcuí nu cua cusu', ná nti' ngu' co'o ngu' lcuí nu chca ndyu'u ti. “Tyixi la ndyi'yu lcuí nu cua cusu' bi'”, ñacui ngu'.

Jua'a ngua cha' nu nda Jesús lo'o ngu'.

6

Ná ndiya ti' ngu' cña nu ngua'ni tya'a ndya'a Jesús

¹ Lo'o ngua sca tsá nu ndi'i cña' ngu', li' ndya'a Jesús tyucui, lijya yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, nteje tacui ngu' su nscua xtya trigo ji'i ñati. Laja lo'o nteje tacui ti ngu', ngusuu ngu' xi si'yu trigo. Li' ngusatá ngu' ji'i tyuu ya' ti ngu' cha' tyalú si'yu trigo bi'; ndyacu ngu' xi si'yu li'.

² Lo'o li' ntsu'u xi ngu' fariseo nu ndya'a lca'a ji'i ngu' bi', nu lye tsa nchcui' lo'o ngu' taju ji'i Jesús:

—¿Ni cha' laca ndyu'ni ma cña jua'a, cha' ngusuu ma si'yu trigo cua? ¿Ha ná jlo ti' ma cha' tsá tacati laca juani? Ná ntsu'u chacuayá' ji'na cua'ni na cña tsá tacati —nacui ngu' fariseo bi'.

³ Li' nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—¿Ha bilya chcui' ma lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi su nscua ñi'ya nu ngua'ni jyo'o David sa'ni? —nacui Jesús ji'i ngu'—. Ngua sca tsá ntyute' tsa yu, lo'o jua'a ntyute' tsa lcaa ngu' tya'a ndya'a yu.

⁴ Jlo ti' yu cha' ntucua xlyá nu laca msta ji'i ycuí' Ndyosi lo mesa ne' ni'i nu cuentya ji'i ycuí' Ni

cajua. Bi' cha' ndyaa ngu' ne' ni'j̄i bi'; ndyacu ngu' xlyá bi', masi ná ntsu'u chacuayá' cacu cua ña'a ca ñati ji'j̄i, cha' sca ti ji'j̄i ngu' sti jo'ó ntsu'u chacuayá' ndacu ngu' xlyá bi' —nacuj̄i Jesús ji'j̄i ngu'.

⁵ Lo'o li' chaca cha' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Lo'o na' nu cua nda ycui' Ni lijyaa cha' caca na' ñati ni, laca na' loo, masi ts̄a nu ndi'j̄i cña' ngu'.

Sca yu quicha nu nchcu' ya'

⁶ Ngua chaca ts̄a ta'a, ts̄a tacati ji'j̄i ngu', li' ndya'a Jesús ca ne' laa. Ca bi' ndyaa tucua yu, li' nguxana nclyu'u yu cha' ji'j̄i ycui' Ndyosi ji'j̄i ñati. Ca bi' nga'a sca ñati nu ngüityi ya' yu la'a tsu' cui' ji'j̄i yu.

⁷ Lo'o jua'a nga'a ngu' mstru cha' jo'ó ne' laa bi', lo'o ngu' fariseo nga'a lo'o. Ña'a tsa ngu' bi' ji'j̄i Jesús, si cua'ni Jesús jo'o ji'j̄i nu quicha bi' ts̄a tacati; nclyana ngu' cha', ñi'ya caca sta ngu' qui'ya ji'j̄i.

⁸ Pana hora ti ngua cuayá' ti' Jesús lcaa ña'a cha' nu nclyacua ti' ngu'. Li' nacuj̄i Jesús ji'j̄i yu nu nchcu' ya' bi':

—Tyatu clya nu'u, yaa tyu cla'be laja ngu' jua —nacuj̄i Jesús ji'j̄i nu quicha bi'.

Li' ndyat̄u yu quicha bi', ndyaa yu cajua su nacuj̄i Jesús ji'j̄i yu.

⁹ Li' nda Jesús sca cha' lo'o nu ngu' nu ndu'ni ti cha' tacati bi':

—¿Ni cña tso'o la cha' cua'ni na ts̄a tacati lacua? —nacuj̄i Jesús ji'j̄i ngu' bi'—. ¿Ha sca cña tso'o cua'ni na li'? ¿Ha tso'o la cua'ni na sca cña cuxi li', nti' ma? —nacuj̄i—. ¿Ha tso'o la si cua'ni lyaá na ji'j̄i ñati ts̄a bi', cha' ná cajaa ngu' li'? ¿Ha tso'o la nti' cu'ma masi ta na chacuayá' cajaa ñati li'? —nacuj̄i Jesús ji'j̄i ngu'.

¹⁰ Li' nguxña'a Jesús jì'ì lcaa ñatì nu ndi'ì cacua ti slo, nchcui' lo'o nu quicha bi' li':

—Xquiñi nu'u ya'.

Jua'a ngua'ni yu bi', li' hora ti ndyaca tso'o ya' yu.

¹¹ Li' ngunasì' tsa nu ngu' nu ndu'ni cha' tacati bi', nguxana ngu' nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya cua'ni na cha' cua'a na jì'ì yu jua cha' nga'aa cua'ni yu jua'a? —nacui' ngu' jì'ì tya'a ngu' li'.

Ngusubi Jesús jì'ì tii tyucuaa tya'a ñatì nu ca tsa'a jì'ì

¹² Tyempo bi' ycui' ti Jesús ndyaa sca ca'ya cha' chcui' lo'o ycui' Ndyosi Sti yu. Tyucui talya ngua'a yu nchcui' yu lo'o ycui' Ndyosi li'.

¹³ Lo'o nguxee chaca tsà, li' ngusi'ya yu jì'ì ñatì nu ndya'a lo'o yu cha' tyaa ngu' slo yu. Li' ngusubi yu jì'ì tii tyucuaa tya'a ngu'; nda yu chacuayá' jì'ì nu ngu' bi', cha' tsaa culu'u ngu' jì'ì xa' ñatì.

¹⁴ Ndi'ya naa xtañi ngu' nu ngusubi Jesús jì'ì nu ngua tya li': Simón, nu ngusta Jesús chaca xtañi Pedro naa yu, bi' laca tsaca ngu'; jua'a Andrés tya'a ngula Simón, jua'a Jacobo, jua'a Juan, jua'a Felipe, jua'a Bartolomé,

¹⁵ jua'a Mateo, jua'a Tomás, jua'a chaca Jacobo sñi' Alfeo, jua'a chaca Simón nu laca jì'ì taju ngu' cananista,

¹⁶ jua'a Judas tya'a Jacobo, jua'a Judas Iscariote nu cujui' cresiya jì'ì Jesús jì'ì ngu' cuxi ca tiya' la; jua'a naa ngu' nu cua ngusubi Jesús jì'ì.

Ngulu'u Jesús jì'ì quiña'a tsa ñatì

17 Li' nguxtyuu Jesús ngua'ya sii' cua'a bi' lo'o nu taju ñati bi' ji'i, nguti'i xi nde sca su nati' lo'o nu tyuu tya'a ñati nu ndyaca tsa'a ji'i bi'. Lo'o jua'a ndyalaa quiña'a tsa xa' la ñati slo Jesús, ngu' nu ndu'u loyuu su cuentya Judea, lo'o jua'a ngu' nu ndu'u nde quichi Jerusalén, lo'o jua'a ngu' nu ndu'u to' tyujo'o su ndi'i quichi Tiro, su ndi'i quichi Sidón. Cua ndyalaa ngu' ca bi', cha' cuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu'; jua'a nti' ngu' cha' cua'ni Jesús jo'o ji'i quicha nu ntsu'u ji'i ngu'.

18 Lo'o nu ñati nu ngusñi cui'i cuxi ji'i ni, lo'o ngu' bi' nti' ngu' cha' tyaca tso'o ngu'.

19 Lcaa ngu' bi' nti' ngu' sta ya' ngu' chu' Jesús; nti' ngu' cha' cua'ni yu jo'o ji'i lcaa ñati quicha bi', xqui'ya cha' tlyu tsa chacuayá' ntsu'u ji'i yu. Ndyaca tso'o lcaa ngu' quicha bi' li'.

Ñi'ya nu ngulu'u Jesús ji'i ngu' nu ngua'a sii' cua'a

20 Nguxña'a Jesús ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, li' nguxana nchcui' yu lo'o ngu' ndi'ya:

—Tso'o ntsu'u tyiquee cu'ma masi ti'i ti ndi'i ma nde chalyuu —nacui—. Ycui' Ndyosi laca nu ña'asi' ji'i ma, cha' bi' nu laca Xu'na ma.

21 'Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee cu'ma masi ñi'ya nti' si ntyute' tsa ma juani, cha' lye tsa nti' ma cuna ma sca cha' liñi —nacui—. Ca tiya' la, li' caca tyaala' ti' ma.

'Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee cu'ma masi xñi'i ti ti' cu'ma ndi'i ma chalyuu juani, cha' ca tiya' la ca chaa ti' ma li' —nacui Jesús—.

22 'Lo'o jua'a tso'o ti caca tyiquee cu'ma masi ti'i ti' ngu' ña'a ngu' ji'i ma, masi culo'o ngu' ji'i ma ca su ndi'i ma, masi suba' tsa chcui' ngu' lo'o

ma, masi hasta nga'aa nti' ngu' chcuí' ngu' lo'o ma, xqui'ya cha' jlya ti' ma jna', na' nu cua nda Ni lijyaa cha' caca na' ñati;

²³ tso'o tsa caca tyiquee ma li', caca chaa ti' ma, masi cua'ni ngu' lcaa cha' lya' ti' lo'o ma jua'a. Ná cube ti' ma, cua laca ndyu'u co'o ycuí' Ndyosi sca cha' tso'o nu cua tlyu xi nu tyacua ji'i scaa ma ca su ntucua ycuí' Ni —nacuí Jesús li'—. La cui' jua'a ngua tya sa'ni la, cha' lya' tsa ti' jyo'o cusu' ji'i ñati nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi cha' nchcuí' Ni lo'o ñati —nacuí Jesús—.

²⁴ 'Pana tya'na tsa cu'ma ngu' culiya'; masi chaa tsa ti' ma nguicha', cua laca ti tyempo caca chaa ti' ma —nacuí—.

²⁵ 'Lo'o jua'a tya'na tsa cu'ma nu tso'o tsa nguaala' ti' ma nde chalyuu juani, cha' quiña'a tsa cha' caca nu lyiji ji'i ma nde loo la —nacuí Jesús—.

'Lo'o jua'a tya'na tsa cu'ma nu lye tsa nxyí lo'o ma ji'i tya'a ñati ma; ca tiya' la, li' lo'o cu'ma xi'ya ma cha' lye tsa caca xñi'i ti' ma —nacuí Jesús—.

²⁶ 'Lo'o jua'a tya'na tsa cu'ma lo'o tso'o tsa nchcuí' lcaa ñati ji'i ma. La cui' jua'a ngua'ni jyo'o cusu' ji'i ma nu ngua sa'ni, cha' tso'o tsa nchcuí' ngu' ji'i ngu' nu nchcuí' cha' cuiñi ti ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ngu'; ndiya tsa ti' ngu' ji'i cha' cuiñi bi'.

Jua'a ngulu'u Jesús ji'i lcaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

Tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a cusuu na

²⁷ Tya nchcuí' la Jesús li':

—Ndi'ya chcuí' na' lo'o cu'ma nu tyaja'a ma cua'a jyaca ma ji'i cha' nu nchcuí' na': Tso'o ti

tyu'u tyiquee mā ña'a mā jil'i tya'a cusuū mā, tso'o ti cua'ni mā lo'o ñati nu ti'í ti' ña'a ngu' jil'i mā.

²⁸ La cui' tso'o ti chcui' mā lo'o ñati nu nda qui'ya jil'i mā, jua'a chcui' mā lo'o ycui' Ndyosi cuentya jil'i ñati nu nchcui' cha' suba' lo'o mā.

²⁹ Lo'o quiji'i ngu' ndacu' hique mā, li' xtyacui mā ta mā chaca tsu' saca' mā cha' quiji'i ngu' jil'i mā chaca quiya' li'. Lo'o xlyaá sca ñati late' tonu tu'ba nu nchcu' mā, li' ta mā chacuayá' cha' lo'o camxa jil'i mā qui'ya ngu' tsaá ngu'.

³⁰ Ta mā jil'i ngu' na laca nu ñña ngu' jil'i mā; lo'o qui'ya ngu' sca na jil'i mā, nga'aa ñña mā jil'i chaca quiya'.

³¹ Nga'a cha' cua'ni tso'o mā lo'o ngu', si nti' mā cha' tso'o ti cua'ni ngu' lo'o mā.

³² Jlo ti' na' cha' tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā jil'i cua laca ti ñati nu jua'a tso'o nti' ngu' ña'a ngu' jil'i mā; pana lo'o ñati cuxi, taca jil'i ngu' cua'ni ngu' tsa lo cua ti cha'. Cua nti' Ni cha' ña'a tso'o mā jil'i cua ña'a ca ñati, ni si'i sca ti jil'i tya'a tso'o ti mā.

³³ Lo'o jua'a ndu'ni mā cha' tso'o lo'o ñati nu cua ngua'ni sca cha' tso'o lo'o mā; pana lo'o ñati cuxi, taca jil'i ngu' cua'ni ngu' la cui' jua'a. Cua nti' Ni cha' cua'ni mā cha' tso'o lo'o cua ña'a ca ñati, ni si'i sca ti lo'o tya'a tso'o ti mā.

³⁴ Na ndijñi' ti mā jil'i ñati nu xtyucua sca cha' tso'o jil'i mā, nti' mā. ¿Ha tso'o tsa ndu'ni mā nti' mā li'? Lo'o ñati cuxi ni, stu'ba ti ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu', si xtyucua tya'a ngu' sca cha' tso'o jil'i ngu' li'.

³⁵ Pana nu cu'mā ni, ntsu'u cha' tyu'u tso'o tyiquee mā ña'a mā jil'i tya'a cusuū mā, cua'ni mā cha' tso'o lo'o ngu' bi'. Ta mā jñi' ngu', ná tu ti' mā

si ta ngu' sca cha' tso'o ji'i mā, si ná ta ngu'. Tlyu tsa cha' tso'o tyacua ji'i mā ca slo ycu'i' Ndyosi si tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i ngu', cha' jua'a ndu'ni ñati nu laca sñi' ycu'i' Ndyosi. Lo'o ycu'i' Ndyosi ni, tya'na ti' Ni ji'i ngu', masi xña'a ngu', masi ná ndya ngu' xlya'be ji'i Ni;

³⁶ bi' cha' cua'ni tya'na ti' mā ji'i ngu' lacua, ñi'ya nu tya'na ti' ycu'i' Ndyosi Sti na ji'i ngu'.

Ná ntsu'u cha' sta ngu' qui'ya ji'i tya'a ñati ngu'

³⁷ 'Ná sta mā qui'ya ji'i tya'a ñati mā, cha' li' ná ntsu'u cha' sta ycu'i' Ndyosi qui'ya ji'i mā. Ná xcube' mā ji'i tya'a ñati mā, cha' li' ná ntsu'u cha' xcube' ycu'i' Ndyosi ji'i mā. Cui'ya mā cha' clyu ti' ji'i tya'a ñati mā, cha' li' cui'ya ycu'i' Ndyosi cha' clyu ti' ji'i mā.

³⁸ Ta mā cha' tso'o ji'i tya'a ñati mā, cha' li' ta ycu'i' Ndyosi cha' tso'o jua'a ji'i mā; tso'o tsa cuayá' ngutsa'a su'ba Ni cha' tso'o ne' cresiya ji'i mā li'. Ñi'ya nti' sca milya nu tachaa tsa nsu'ba ngu' na ne', cua nscui' ngu' ji'i cha' ca'ya ti'i la na bi', ntucua tsa tu'ba milya bi', jua'a laca lo'o cha' tso'o nu su'ba Ni ne' cresiya ji'i mā. Ñi'ya nu ndu'ni mā lo'o tya'a ñati mā, jua'a cua'ni ycu'i' Ndyosi lo'o cu'mā.

³⁹ Nde laca cuii nu nda Jesús lo'o ngu' li':

—Sca nu cuityi' ni, ¿ha taca culu'u tyucuii ji'i tya'a cuityi'? Ná taca. Cuxi ti caca ji'i ngu' li', stu'ba ti tyú tyucuaa ngu' sca to' cua'a li', cha' ni sca ngu' bi' ná nchca ña'a ngu' tyucuii su lijya ngu'.

⁴⁰ Sca yu cuañi' nu ndyaca tsa'a ca ti, ná tyijilo yu ji'i mstru ji'i yu; tsa bi' ti cha', lo'o tye ca tsa'a yu, li' stu'ba ti cuayá' ngua tsa'a yu lo'o mstru ji'i yu.

41 ¿Ni cha' yala tsa chcui' mā jī'ī sca cha' cuxi nu ntsu'u jī'ī xa' la tya'a ñati mā, masi ñi'ya nti' si laca bi' sca satya yuu ti nu ndyatī cloo ngu'? Pana ná ndube ti' mā cha' tlyu tsa cha' cuxi nu ntsu'u jī'ī ycui' mā, ñi'ya nti' si laca bi' sca nguti tlyu nu ntsu'u cloo ycui' ca mā.

42 ¿Ni cha' laca tlyu tsa tyiquee mā cha' chcui' mā lo'o tya'a ñati mā ndi'ya: “Ta nu'ū chacuayá' culo na' yuu nu ntsu'u cloo nu'ū”? Jua'a ñacui mā, masi ná ña'a mā nguti nu ntsu'u cloo ycui' ca mā. ¡Na cuiñi mā! Clyo la tyu'u nu nguti tlyu nu ntsu'u cloo ycui' ca mā, li' taca ña'a mā tso'o la cha' culo mā satya yuu nu ntsu'u cloo tya'a ñati mā.

Nslo na jī'ī sca yaca lo'o ña'a na si'yu nu nda yaca bi'

43 Sca yaca tso'o, ná ta bi' si'yu nu ná tso'o. Jua'a sca yaca nu cua btyi ti, nga'aa ta bi' si'yu nu cacu na.

44 Lcaa yaca nslo ngu' jī'ī lo'o ña'a ngu' ni si'yu laca ndyu'u lo. Ná nsuu ngu' si'yu tyixi jī'ī sca yaca quiche'; la cui' ti jua'a, ná nsuu ngu' si'yu losu' tyixi jī'ī lti quiche' yane.

45 Cua ña'a ca ñati nu tso'o tyiquee ni, tso'o tsa nchcui' ngu' bi'; lo'o cua ña'a ca ñati nu cuxi tyiquee ni, cuxi ti nchcui' ngu' bi' li'. Cua ña'a ca cha' nu ntsu'u ne' cresiya jī'ī scaa ngu', jua'a nchcui' ngu'.

Tucua lo quiya' ni'ī ngüiñá ngu'

46 Tya nda Jesús chaca cuijī lo'o ngu' li':

—¿Ni cha' ndu'ni tsa mā jna' cha' Xu'na mā laca na', pana ná ndaquiya' mā jī'ī cha' nu nchcui' na' lo'o mā? —nacui—.

47 Bi' cha' ta na' sca cuij lo'o ma juani, ñi'ya laca sca ñati nu liya ca slo na' cha' cuna yu cha' nu nchcui' na', lo'o li' ndaquiya' yu cha' bi':

48 cua laca yu ñi'ya laca sca nu qui'yu nu ngüiñá sca ni'i. Tso'o tsa ngüiñi tyuu su ndu quiya' ni'i ji'i, cha' chu' quee tsiya' ti nscua quiya' ni'i bi'. Li' lye tsa ngua'ya tyo. Lo'o cua ndyalaa hitya yuu ca quiya' ni'i bi', cua xlya'ba ti ji'i ni'i; pana ná ngua ji'i hitya yuu bi' xlyú ji'i ni'i bi', cha' tachaa tsa ndu quiya' ni'i chu' quee bi'.

49 Pana ndi'ya laca chaca ñati nu cua ndyuna cha' nu nchcui' na' lo'o, lo'o li' ná ndaquiya' yu ji'i cha' bi': bi' laca ñi'ya laca chaca nu qui'yu nu ngüiñá sca ni'i ji'i lo yusi ti. Ná qui'ñi ndyaa quiya' ni'i ji'i yu bi'. Lo'o li' ngua'ya tyo clyaa, ndyalaa hitya sta'a ca quiya' ni'i bi'. Li' nguxlyú hitya yuu ji'i ni'i bi', ndye tsiya' ti nguxlya'ba hitya yuu bi' ji'i.

7

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca msu ji'i xu'na sendaru

1 Lo'o ndye nchcui' Jesús lo'o ñati bi', li' ndu'u yu ndyaa yu ca quichj Capernaum.

2 Ca bi' ndi'i sca capitán nu laca loo ji'i sendaru ji'i ngu' romano. Ntsu'u sca msu ji'i nu tyaca'a tsa ji'i; pana quicha tsa nu msu bi', cua cajaa ti.

3 Lo'o cua ndyuna nu capitán bi' quiña'a cha' nu nchcui' ngu' cha' ji'i Jesús, li' nchcui' xi lo'o ngu' cusu' nu ca tyi quichj bi', cha' tsa'a ngu' chcui' ngu' lo'o Jesús cuentya ji'i, cha' jña ngu' ji'i Jesús cha' caa yu cua'ni yu jo'o ji'i msu quicha bi' ji'i.

⁴ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'. Lo'o ndyalaa ngu' bi' ca slo Jesús, li' nguxana ngu' nchcui' ngu' lo'o yu cuentya ji'i nu capitán bi'.

—Tso'o tsa nu capitán bi' —nacui' ngu' ji'i Jesús—. Ndulo tsa yu jinu'u cha' cua'ni nu'u jo'o ji'i msu quicha bi' ji'i yu —nacui' ngu'—.

⁵ Cua ngui'i tsa nu cusu' bi' ji'na cha' ndi'i yu quichi tyi na, hasta ycui' yu cua nda yu cña cha' tya' laa ji'na quichi re —nacui' ngu'.

⁶ Li' ndyaa Jesús lo'o ngu' bi'. Lo'o bilya tyalaa ngu' lo'o Jesús ca ni'i ji'i nu capitán bi', li' nda capitán ji'i xa' tya'a tso'o cha' tsa' tsa' ngu' tyacua tya'a ngu' lo'o Jesús ca tyucui' su liya:

—Ndi'ya nchcui' nu capitán bi' —nacui' ngu' ji'i Jesús li'—: “Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' nu'u, cusu'”, nacui, “masi ná caa nu'u to' ni'i jna'”, nacui.

⁷ “Bi' cha' ná lo'o na' ndya'a ngu' ndyiqui'ya ngu' jinu'u tsa'”, nacui. “Tsa bi' ti cña nti' na', si culo nu'u cña, tyaca tso'o msu jna' jua'a ti.” Jua'a nacui nu capitán bi', cha' chcui' ya lo'o nu'u.

⁸ Chaca cha' nacui yu ji'i cua: “Lo'o jua'a na'”, nacui yu, “ntsu'u xa' ñati nu laca loo la nu nclyo cña 'na. Lo'o jua'a nclyo na' cña ji'i sendaru nu cuentya jna'”, nacui. “Tsa' ngu' lquichi 'na, si culo na' cña ji'i ngu' cha' tsa' ngu'; liya' ngu' slo na', si xi'ya na' ji'i ngu' cha' caa' ngu'; hora ti cua'ni msu jna' sca cña, si culo na' cña bi' ji'i yu”, nacui nu capitán bi'. “Jua'a nu'u ni, jlo ti' na' cha' taca jinu'u culo nu'u cña cha' cati quicha bi'.” Tsa bi' ti cha' nti' capitán chcui' lo'o nu'u —nacui' ngu' tya'a tso'o nu capitán bi' ji'i Jesús.

⁹ Lo'o cua ndyuna Jesús cha' nu nchcui' ngu' lo'o, ndube tsa ti' yu. Li' ngu'xyacui Jesús su ndu

tyucuii, nchcui' yu lo'o ñati nu ndya'a lo'o yu:

—Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani —nacui Jesús—, cha' bilya ña'a na' ji'i sca ñati nu jlya tsa ti' ji'i ycui' Ndyosi ñi'ya nu jlya ti' nu capitán bi'. Tyucui ña'a nasiyu Israel re, ná ntsu'u ngu' nu jlya ti' jna' jua'a —nacui Jesús ji'i ngu'.

¹⁰ Lo'o li' nguxtyuu tya'a tso'o nu capitán bi', ndyaa ngu' ca to' ni'i ji'i. Li' nquiye cha' ji'i ngu' na'a ngu' ji'i msu quicha bi', cha' cua ndyaca tso'o.

Ngua'ni Jesús cha' chaca quiya' ndyu'ú sca yu cuañi' nu ngujui ca ti

¹¹ Tiya' la li' ndyaa Jesús sca quichi ca su naa Naín; ndyaa nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lo'o, lo'o jua'a quiña'a tsa xa' la ñati ndyaa ngu' lo'o.

¹² Lo'o cua ndyalaa ngu' ca to' quichi bi', li' na'a ngu' cha' ndyaa lo'o ngu' quichi bi' ji'i sca jyo'o cha' cua tyatsi'. Sñi' sca nu cuna'a ti'i laca jyo'o bi'; cua ndyanu ma' ycui' ti ma' nu lo'o ngujui sñi' ma', cha' nu sca ti sñi' qui'yu ma' laca yu nu ngujui bi'. Tyuu tsa tya'a ngu' quichi bi' ndya'a ngu' lo'o ma'.

¹³ Lo'o na'a Jesús nu Xu'na na ji'i jyo'o bi', ngua tya'na ti' yu ji'i nu cuna'a ti'i xtya'a jyo'o bi'. Li' nchcui' yu lo'o ma':

—Ná xi'ya nu'u —nacui.

¹⁴ Li' ya Jesús cacua la slo ngu' bi', ngusta ya' yu chu' caju. Li' ndatu ngu' nu ndyi'ya ji'i jyo'o bi', nchcui' Jesús lo'o nu jyo'o bi':

—Yu cuañi' nu'u —nacui—. Tyaca'a clya nu'u.

¹⁵ Hora ti ndaca'a nu ngua jyo'o bi', nguxana nchcui' yu lo'o ngu' li'. Xa' ndya Jesús ji'i nu qui'yu cuañi' bi' ji'i xtya'a yu li'.

16 Ndube tsa ti' lcaa ñati ca bi' lo'o na'a ngu' ji'i yu nu ngujui bi'. Li' nguxana ngu' ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycui' Ndyosi.

—Tlyu tsa ñati ndyalaa slo na juani —nacui ngu'—, bi' laca nu hcui' lcaa cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o na.

Jua'a nacui ngu' li'. Lo'o chaca cha' nacui ngu':

—Cua ndyalaa ycui' Ndyosi juani cha' xtyucua Ni ji'i ñati ji'i ycui' Ni —nacui ngu'.

17 Cua ngañi lye cha' ji'i lcaa cña tonu nu ndyu'ni Jesús tyucui ña'a loyuu su cuentya Judea; jua'a lcaa quichi cacua ti, lo'o bi' ngañi cha' bi'.

Nda Juan ji'i ñati ji'i cha' tsaa ngu' ca slo Jesús

18 Ngujui cha' ji'i Juan ñi'ya nu ngua cajua, cha' nu ngu' cuañi' nu ndya'a lo'o Juan, bi' laca ngu' nu cua ndacha' ji'i yu.

19 Li' ngusi'ya Juan ji'i tucua tya'a ngu' tya'a ndya'a yu bi'. Ngulo yu cña ji'i ngu' cha' tsaa ngu', tsaa xcuaane ngu' ji'i Jesús si chañi cha' ycui' yu laca yu Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti; si tya ntsu'u cha' jatya la xi ngu' ña'a cuayá' nu caa chaca ñati nu cua tlyu la.

20 Li' ndyalaa ñati ji'i Juan ca su nga'a Jesús. Ndi'ya nacui ngu' ji'i:

—Cua nda Juan nu ntyucuatya ji'i ngu' ji'i ya lijya ya —nacui ngu'—, cha' xcuaane ya jinu'u si chañi cha' la cui' Cristo laca nu'u, nu ñati tlyu nu cua caa ti nde chalyuu. Cua nti' ya cha' caja cha' liñi ji'i ya si tya ntsu'u cha' jatya la ya ji'i chaca ñati nu tlyu la.

21 Nu lo'o ndi'i ngu' bi' slo Jesús, li' ngua'ni Jesús jo'o ji'i tyuu tya'a ñati; masi cua sa'ni ngusñi

quicha ji'i ngu', masi quicha ndya'a ti, masi ngusñi cui'i cuxi ji'i ngu', hora ti ndyaca tso'o ngu' bi'. Lo'o nu cuityi', ngua'ni Jesús cha' ngulane xee cloo ngu' ña'a ngu' chaca quiya'.

²² Bi' cha' ndi'ya nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' bi' li':

—Yaa clya mā cacha' mā ji'i nu Juan bi' lcaa cha' nu cua na'a mā slo na', lcaa cha' nu cua ndyuna mā ca nde. Ñacui mā ji'i yu cha' xa' nda na' xee ña'a tyuu tya'a ngu' nu ngua cuityi'; lo'o juani tso'o tsa ndya'a ngu' nu ngua quicha quiya'; jua'a cua ngua lubii cuaña' ngu' nu ndyatsu' cuaña'; lo'o juani cua nduna tso'o ngu' nu ngua cu'u jyaca; jua'a xa' ndyu'ú ngu' chaca quiya', ngu' nu cua ngujuii; jua'a ngu' ti'i ni, nduna ngu' cha' tso'o nu nda na' lo'o ngu' ñi'ya ndu'ni lyaá Ni ji'i ngu' ji'i nu cuxi. Jua'a ñacui mā ji'i Juan bi'.

²³ Taca caca tso'o tyiquee mā si ná caca tyuju'u ti' mā ña'a mā jna' —nacui Jesús ji'i ngu'.

²⁴ Li' nguxtyuu ngu' ndyaa ngu', ñati nu nguane Juan ji'i cha' caa bi'. Li' nguxana Jesús nchcui' cha' ji'i nu Juan bi' lo'o ñati nu ndyanu slo.

—¿Na laca ngua ti' mā, nu lo'o ndyaa na'a mā ji'i nu Juan bi' ca ne' quixi' su ná ndi'i ñati? —nacui Jesús—. Ngua ti' mā cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee yu nu lo'o nchcui' yu lo'o ñati, ñi'ya nti' lo'o ndyaa yaca quii tyucuaa chu' ca lo'o lijya cui'i. ¿Ha jua'a nti' mā?

²⁵ ¿Na laca ngua ti' mā lo'o na'a mā ji'i yu bi' lacua? ¿Ha tso'o tsa ste' yu lo'o na'a mā ji'i yu ca bi'? Cua jlo ti' mā cha' si'i ne' quixi' ndi'i ñati nu tso'o tsa ste', si'i ne' quixi' ndi'i ñati nu ntsu'u tsa

cñi ji'i cha' culiji jua'a ti; to' tyi nu culiya' nu laca rey, ca bi' ndi'i ngu' bi'.

26 Ná tyiquee' ngua tii mā cha' laca nu Juan bi' sca ñati nu nda cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati; chañi cha' laca yu jua'a, pana lo'o sca cña tlyu la ngujui ji'i Juan.

27 Ndi'ya nscua lo quityi cusu' cha' ji'i cña nu ntsu'u ji'i Juan bi':

Culo na' cña ji'i sca msu jna' cha' tsaá yu ca nde loo la su tya'a nu'u,
cha' saala clya yu tyucui su caá ycuí' nu'u, nacui ycuí' Ndyosi ji'i Cristo.

28 Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā ji'i Juan nu ntyucuatya ji'i ngu', cha' bilya cala sca ñati chalyuu nu jua'a tlyu tsa cña nu ntsu'u ji'i, ñi'ya nu laca ji'i Juan bi'. Pana cua lijya na' cha' caca na' loo ji'i ñati, lo'o juani cua ña'a ca ñati nu jlya ti' 'na, tlyu la cha' nu ntsu'u ji'i ngu' bi' que Juan, masi ti'i ti ngu', masi cuañi' ngu' —nacui Jesús.

29 Lo'o ñati nu ndyaa slo Juan cha' tyucuatya yu ji'i ngu' tya tsubi' la ni, lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu', li' ngua'ni tlyu lcaa ngu' bi' ji'i ycuí' Ndyosi, masi nu ngu' cuxi nu nxñi cñi cña loo ngu', masi xa' la ñati.

30 Pana nu ngu' fariseo lo'o ngu' mstru cha' jo'ó nu ná ntaja'a cha' tyucuatya Juan ji'i ngu' nu ngua li', ná ngua'ni ngu' cuentya ji'i cña nu ndyu'ni ycuí' Ndyosi cha' nguxtyucua Ni ji'i ñati. Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu':

31 —Ná tso'o tsiya' ti ñi'ya nu ndu'ni ñati chalyuu tyempo juani —nacui—.

³² Ñi'ya ndu'ni nu sube nu ndya'a ndijya ti cla'be quichi, jua'a ndu'ni ñati chalyuu juani. Taja ti' nu sube ji'i tya'a quijya ngu', cha' ná nti' tya'a ngu' quijya la lo'o ngu' bi'. Li' nxi'ya nu sube ji'i tya'a ngu': “¿Ni cha' ná ntaja'a ma cula quiya' ma? Na nclya'á ya xi jii cha' ji'i ma”, nacui nu sube. “¿Ni cha' ná ntaja'a ma ca xñi'i ti' ma lo'o cua? Na nclya'á ya marcha, na nxi'ya ya nga'a ya.” Lo'o cu'ma ni —nacui Jesús—, la cui' jua'a ndyu'ni cu'ma ñati chalyuu juani; xcui' na taja ti' ma, cha' ná tso'o ntsu'u tyiquee ma tsiya' ti ña'a ma ji'i tya'a ñati ma.

³³ Nde nclýú ti nchcui' ma —nacui Jesús ji'i ngu'—. Lo'o yaa Juan nu ntyucuatya ji'i ñati chalyuu, ná ndyacu yu lo'o ma, ná ndyi'o yu lcu'i lo'o ma; li' nacui ma cha' ntsu'u cui'i xña'a ji'i yu —nacui Jesús ji'i ngu'—.

³⁴ Tiya' la li' ndu'u tucua na' nu cua nda ycu'i Ndyosi lijyaa cha' caca na' ñati; tso'o ti ndacu na' lo'o ma li', stu'ba ti nga'a na' lo'o ma. Bi' cha' nchcui' ma jna': “Ña'a na ñi'ya nu ndu'ni nu jua juani”, nacui ma ji'i tya'a ma, “xcui' na cacu ti yu jua nti' yu, xcui' na cu'bi ti yu ndya'a yu. Ná tso'o yu jua cha' laca yu tya'a tso'o ngu' nu nxñi cñi cña loo na, lo'o jua'a xi xa' la ngu' cuxi laca tya'a tso'o yu”, nacui ma 'na.

³⁵ Lo'o jua'a nacui ma cha' ná tso'o cha' nu nchcui' na'; pana caca cuayá' ti' ma nde loo la cha' liñi tsa cha' nu nchcui' ngu', cha' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi laca na'.

Ndyacu Jesús xlyaa ca slo sca ngu' fariseo

³⁶ Ntsu'u sca ngu' fariseo nu nchcui' lo'o Jesús cha' tsa cacu xlyaa lo'o yu ca toni'i ji'i yu. Lo'o ngu' fariseo ni, tacati tsa ndu'ni ycui' ngu', nti' ngu'. Li' ndyaa Jesús ca toni'i ji'i yu, ndyaa tucua ca to' mesa.

³⁷ La cui' quichi bi' ndi'i sca nu cuna'a nu quiña'a tsa nu qui'yu ntsu'u ji'i. Lo'o ngua cuaya' ti' nu cuna'a bi' cha' cua ndyalaa Jesús cacu xlyaa ca slo yu fariseo bi', li' cha' ji'i ti ndu'u nu cuna'a bi' ndyaa ca slo Jesús; ñaa lo'o cho' sca caatyā setye nu tyixi tsa xtyi'i.

³⁸ Ndyaca'a cho' cacua ti slo quiya' Jesús li'. Ndyunaa tsa cho', hasta ndyalú hitya cloo cho' chu' quiya' Jesús; lo'o quicha' hique cho' nsube' cho' chu' quiya' Jesús cha' xquityi ji'i quiya' yu. Nchcuicha' cho' quiya' Jesús li', nda'a cho' setye tyixi xtyi'i bi' chu' quiya' Jesús.

³⁹ Lo'o nu yu fariseo nu cua nchcui' lo'o Jesús cha' tsa cua'ni xlyaa ca slo yu ni, lo'o cua na'a yu ji'i nu cuna'a bi', ndi'ya cha' ngua'ya hique yu li': "Si'i cha' chañi laca re, cha' laca yu sca ñatī nu laca tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cha' chcui' Ni lo'o na. Si la cui' laca yu, li' ta yu cuentya tilaca laca nu cuna'a nu nsta ya' lo quiya' yu juani; caca cuayá' ti' yu cha' sca nu cuna'a nu chiya'a tsa ndu'ni su ndi'i chalyuu laca nu cua."

⁴⁰ Li' nguxana Jesús nchcui' lo'o nu yu fariseo bi':

—Ntsu'u sca cha' nu ta na' lo'o nu'u, Simón —nacui Jesús ji'i.

—Cuacha' clya nu'u jna', cusu' —nacui yu fariseo ji'i li'.

⁴¹ Li' nchcuane Jesús sca cha' ji'i yu fariseo bi':

—Ntsu'u tucua tya'a ngu' nu ntsu'u tane' hichu' ngu', cha' ngüijñi' ngu' cñi ji'i sca nu culiya'. Tsaca yu ndacui yu ca'yu siyento paxu ji'i nu culiya' bi', lo'o chaca yu ndacui yu tu'ba tyi ti paxu ji'i li'.

⁴² Pana tyucuaa ngu' ná ngua ji'i ngu' tya ngu' cñi ji'i nu culiya' bi' li'. Bi' cha' nguta'achu' nu culiya' bi' ji'i cha' nu ndacui ngu' ji'i; ngüityi yu cuentya ji'i ngu', ngua'ni tye tane' ji'i tyucuaa ngu' jua'a ti. Cuacha' clya nu'u jna' lacua —nacui Jesús ji'i yu fariseo bi'—, ¿tilaca laca nu tso'o la ntsu'u tyiquee ña'a ji'i nu culiya' bi'? Si tsaca yu, si chaca yu.

⁴³ Li' nguxacui Simón cha' ji'i Jesús:

—Bi' laca nu quiña'a la ndacui, nu ngüi'ya nu culiya' bi' cha' clyu ti' ji'i. Jua'a nti' na' —nacui Simón.

—Chañi cha' nu nchcui' nu'u —nacui Jesús li'.

⁴⁴ Lo'o nxña'a Jesús ca su nga'a nu cuna'a bi', li' xa' nchcui' lo'o nu Simón bi':

—Cui'ya nu'u xi cuentya ñi'ya nu ndyu'ni nu cuna'a cua —nacui—. Nu lo'o ndyalaa na' toni'i jinu'u tsa, ná nda nu'u hitya tyaati quiya' na'; pana nu cuna'a cua ni, cua ngui'i cho' quiya' na' lo'o hitya cloo cho', cua nguxquityi cho' quiya' na' lo'o quicha' que cho'.

⁴⁵ La cui' jua'a ná nchcuicha' nu'u jna' lo'o ndyalaa na' ni'i re; pana nu cuna'a cua ni, tya lo'o ndyati na' ñaa na' nde ni'i re, tya lyiji tye chcuicha' cho' ji'i quiya' na'.

⁴⁶ Lo'o jua'a ná nda'a nu'u setye hique na' tsa; pana nu cuna'a cua ni, cua ngusalú cho' setye tyixi xtyi'i chu' quiya' na'.

47 Nde laca cha' nu ndacha' na' jinu'u juani, cha' tso'o tsa ndyu'ni tya'na ti' nu cuna'a cua jna', bi' cha' ca cuayá' ti' na cha' cua ngüityi ycuí' Ndyosi qui'ya nu ntsu'u ji'i cho', masi quiña'a tsa qui'ya ntsu'u ji'i cho' ca slo Ni. Pana ñati nu ná lye ntsu'u qui'ya ji'i cha' cuityi ycuí' Ndyosi ji'i, xti la xi cha' ndube ti' ngu' bi' ña'a ngu' ji'i ycuí' Ni —nacuí Jesús ji'i Simón.

48 Li' nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi':

—Cua ngüityi ycuí' Ndyosi lcaa qui'ya nu ntsu'u jinu'u —nacuí.

49 Lo'o nu ñati nu ñaa stu'ba ti lo'o Jesús cha' cacu ngu' xlyaa slo Simón, nguxana ngu' bi' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Tilaca laca nu qui'yu re? ¿Macala ngu'jui chacuayá' ji'i yu cha' cuityi yu qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu'? —nacuí ngu'.

50 Pana ndi'ya nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi' li':

—Cua ngulaá nu'u ji'i cha' cuxi nu ntsu'u jinu'u xqui'ya cha' jlya ti' nu'u 'na. Ti' ti tyi'i tyiquee nu'u, tyaa nu'u lacua.

8

Nu ngu' cuna'a nu nxyucua ji'i Jesús

1 Tiya' la li', ndu'u Jesús ndyaa yu tyuu tya'a quichi, masi quichi tonu, masi quichi sube. Nchcui' tsa yu cha' tso'o ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ngu' quichi bi'; nchcui' yu cha' cua lijya ti ycuí' Ndyosi cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ñati. Stu'ba ndya'a Jesús lo'o nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

² Lo'o jua'a, tyuu tya'a nu cuna'a ndyaa lo'o ngu'; cua ngua quicha nu ngu' cuna'a bi' tya tsubi' la, pana cua ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o ngu', lo'o jua'a cua ngulo yu cui'i Cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' bi'. Ndyaa sca nu cuna'a nu naa María Magdalena lo'o ngu', ji'i bi' cua ngutu'u cati tya'a cui'i cuxi.

³ Lo'o jua'a Juana naa chaca nu ndyaa lo'o ngu'; clyo'o sca nu naa Chuza laca nu Juana bi', sca yu nu ndyi'ya cña loo rey Herodes laca clyo'o bi'. Jua'a Susana, lo'o jua'a tya tyuu tya'a ngu' cuna'a nu nxyucua ji'i Jesús lo'o cña nu ntsu'u ji'i ngu'.

Cuii ji'i ñati nu ndyataa si'yu

⁴ Lo'o li' quiña'a tsa ngu' quichi cacua ndu'u ngu' ñaa ngu' se'i ti cha' ña'a ngu' ji'i Jesús. Nu lo'o cua ndyu'u ti'i ngu' quiña'a bi' tsa tlyu ti, li' nda Jesús sca cuii lo'o ngu'. Ndi'ya cha' nu ngulu'u yu ji'i ngu' bi' li':

⁵ —Cua ndyaa sca ñati cataa nscua' trigo ji'i. Ndi'ya ngua su nguscui yu si'yu bi': ndyú xi si'yu bi' tyucuii su nteje tacui ngu', ngusatá quiya' ngu' si'yu bi' li'; jua'a ñaa quiñi ndyacu ni' ji'i.

⁶ Chaca ycu' si'yu bi' ndyú su lati tsa tu'ba yuu nscua chu' quee. Lo'o ntyucua si'yu bi', ná ngua caluu tso'o cha' ná qui'ñi ndyaa quiche suu; ndye calya bi' ndyanaa li', cha' ná tyacala' yuu bi'.

⁷ Chaca ycu' si'yu bi' ndyú su ndu yaca quiche' nquicha'; li' yala la ntyucua nu yaca quiche' bi', ña'a cuaya' nga'aa nda tyempo caluu calya trigo bi' tsiya' ti.

⁸ Chaca ycu' si'yu bi' ndyú su tso'o tsa yuu; tso'o tsa nguluu calya bi', quiña'a tsa si'yu ngutu'u lo juu

bi' li'. Su ndyataa sca ti milya si'yu, ca bi' tso'o tsa ngutu'u hasta sca siyento tya'a milya si'yu li'.

Lo'o ndye nda Jesús cha' bi' lo'o ngu', li' cuii tsa nchcui' yu ndi'ya:

—Cua'a jyaca ma si nti' ma cuna ma cha' tso'o nu nchcui' na' lo'o ma.

Nde nchcui' Jesús ni cha' laca ndayu cuii lo'o ngu'

⁹ Li' nchcuane nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús bi' ñi'ya ndyu'u cha' bi'.

¹⁰ Ndi'ya nguxacui Jesús cha' ji'i ngu':

—Cu'ma nu ndya'a ma lo'o na', ntsu'u tsa cha' nu nxyucua ycu' Ndyosi ji'i ma cha' caca cuayá' ti' ma scaa cha' nu ntsu'u yacu' ti' cua sa'ni la; bi' cha' taca ca cuayá' ti' ma ñi'ya culo Ni cña ji'i ñati. Pana lo'o xa' ñati ni, xcui' lo'o cña cua nchcui' na' lo'o ngu' cha' ta na' sca cuii lo'o ngu', cha' jua'a ná caca cuayá' ti' ngu', masi na'a ngu' nquicha'; ná sca cha' tyanu hique ngu', masi cua ndyuna ngu' nquicha'.

Nchcui' Jesús ñi'ya ndyu'u cha' ji'i cuii ji'i ñati nu ndyataa si'yu

¹¹ Ndi'ya ndyu'u cha' ji'i cuii bi' —nacui Jesús ji'i ngu'—. Ñi'ya laca nu si'yu nu cua nscui yu bi', jua'a laca cha' tso'o nu nda ycu' Ndyosi lo'o ñati.

¹² Ñi'ya laca nu tsa ycu' si'yu nu ndyú tyucuii bi', jua'a laca lo'o ñati nu cua ndyuna cha' tso'o bi' nquicha', lo'o li' hora ti lijya nu xña'a cha' cuityi cha' tso'o nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu' bi'; nga'aa ndyi'u ti' ngu' cha' tso'o bi', ni ná nchca clyaá ngu' bi' ji'i nu cuxi li'.

¹³ Ñi'ya laca nu chaca ycu' si'yu nu ndyú lo yuu lati tu'ba chu' quee, jua'a laca lo'o ñati nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' tso'o bi'

nquicha'. Pana ñi'ya nti' nu calya sube bi', cha' ná qui'ñi ndyaa quiche suu chu' quee bi', jua'a nti' ñati' bi', cha' xti ti tyempo ndalo ngu' lo'o ngusñi ngu' cha' tso'o bi'; lo'o lya' ti' xa' ñati' ji'i ngu' bi', yala ti tya'achu' ngu' li'.

¹⁴ Ndi'ya laca cha' ji'i si'yu nu ndyalú laja yaca quiche': bi' laca ñi'ya laca lo'o ñati' nu cua ndyuna cha' tso'o bi' nquicha', pana ntsu'u tsa cña ji'i ngu', ntsu'u tsa cñi ji'i ngu', lo'o jua'a ntsu'u tsa su culiji ngu' cñi cha' ji'i ti ngu'; bi' cha' ná nchca tyanu tso'o cha' tso'o bi' ne' cresiya ji'i ngu'.

¹⁵ Ñi'ya laca si'yu nu ndyú su tso'o tsa yuu, jua'a laca lo'o ñati' nu tyucui tyiquee ngu' ndyuna ngu' cha' tso'o nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ngu'; ntaja'a ngu' ndaquiya' ngu' cua ña'a ca cha' nu nda Ni lo'o ngu'. Ndalo ngu' bi' li', ná xutacui ngu' cha' ngusñi ngu' cha' bi'. Li' tso'o tsa cha' tyu'ú ne' cresiya ji'i ngu' bi'.

Cui' ji'i xee nu tyu'u ne' ni'i

¹⁶ 'Ná cua'a ngu' xee ni'i, lo'o hora ti tacu' ngu' loo xee bi' li'; la cui' ti, ná sta ngu' ji'i sca xee sca ne' qui'ña ti. Ná ndu'ni ngu' jua'a. Ndi'ya ndu'ni ngu' lo'o sca xee: nsta ngu' ji'i su cua, cha' clyane xee cha' tyaca' ña'a ngu' nu ndi'i ni'i bi'.

¹⁷ Lcaa cha' nu nsu'ba yacu' ngu' ji'i, quijeloo cha' bi' ji'i ngu' ca tiya' la; lcaa cha' nu ntsu'u cuaana ti, quije cha' bi' ji'i ngu' ca tiya' la, cha' caca cuayá' ti' na ji'i cha' bi' li'.

¹⁸ 'Bi' cha' cua'a tso'o jyaca ma. Nu ñati' nu jlya ti' cha' nu ndyaca tsa'a ngu' ji'i Ni ni, tya ta la ycuí' Ndyosi cha' lo'o ngu' bi'; pana ñati' nu ná jlya ti', nu

ná nti' ca tsa'a̱ ngu', cua'ni ycuí' Ni cha' ná caca jì'ì
ngu' bi' ca tsa'a̱ ngu' cha' jì'ì ycuí' Ni tsiya' ti.

*Ndyalaa xtya'a̱ Jesús lo'o nu ngu' qui'yu tya'a
Jesús*

¹⁹ Lo'o li' ndyalaa xtya'a̱ Jesús, ñaa lo'o ngu'
qui'yu tya'a yu, ndyalaa ngu' su ndi'ì yu li'. Ná
ngua ca̱a ngu' cacua la slo, cha' quiña'a̱ tsa ñati
ndi'ì.

²⁰ Bi' cha' ndyaa cha' slo Jesús li':

—Nde liya' ndu xtya'a̱ nu'u lo'o tya'a nu'u. Cua
nti' ngu' chcuí' ngu' lo'o nu'u —nacuì ngu' jì'ì.

²¹ Li' nguxacuì Jesús cha' jì'ì ngu':

—Ñati nu nduna cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o,
jua'a̱ ndu'ni ngu' bi' cua ña'a̱ ca cña nu nclyo Ni
jì'ì ngu', ñati bi' ndu'ni ñi'ya si laca ngu' xtya'a̱ na',
ñi'ya si laca ngu' tya'a na' —nacuì Jesús jì'ì ngu'.

Ngulo Jesús cña jì'ì cui'ì lo'o jì'ì clyoo' lo tayu'

²² Ngua sca ts̱a ndu'u Jesús lo'o nu ngu' nu ndy-
aca tsa'a̱ jì'ì bi', ndyaa ngu' to' tayu'. Li' ndyaa ngu'
ca ne' sca yaca ni'ì piti ti.

—Ya'a ma̱ tsaa na nde chaca tsu' tayu' re —nacuì
Jesús jì'ì ngu'.

Ndyaa ngu' li'.

²³ Lo'o tya ndyaa ngu' lo'o yaca ni'ì bi' lo hitya,
ndyu'u tsa xcalá Jesús; hora ti ngujua' yu. Li'
nguxana cui'ì, lye tsa ndyaca cui'ì lo tayu' bi'. Li'
ndyaṯu clyoo', ntyucua hitya ne' yaca ni'ì bi'; cua
quilyu'u ti bi' ne' hitya.

²⁴ Li' ndyaa nguxtyu'u ngu' jì'ì Jesús ca su ntsiya
laja'. Nchcuí' ngu' lo'o li':

—Cusu', cusu' —nacuì ngu' jì'ì—, que ti' nu'u.
Cua quilyu'u ti yaca ni'ì re, cajaa na li'.

Ndaca'a Jesús li', ngulo yu cña ji'i cui'i lo'o ji'i clyoo' bi'. Hora ti ngua ti bi' li'; nga'aa ndyaca cui'i, nga'aa ntyucua clyoo'.

²⁵ Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi':

—¿Ni cha' ná jlya ti' ma ji'i ycuí' Ndyosi cha' caca ji'i Ni cua'ni Ni jua'a? —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'.

Pana ntsii tsa ngu' bi', ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'i Jesús li'.

—¿Tilaca laca nu qui'yu re? —nacui' ngu' ji'i tya'a ngu'—, cha' lo'o cui'i ndaquiya' ji'i yu, lo'o jua'a nduna clyoo' lo tayu' cha' nu nda yu —nacui' ngu' ji'i tya'a ndyaca tsa'a ngu'.

Ngulo Jesús ji'i cui'i xña'a nu ntsu'u ji'i sca ñati

²⁶ Nde tsu' tayu' bi', loyuu su cuentya Galilea laca; lo'o nu chaca tsu' tayu' bi' loyuu su cuentya ngu' Gadara laca. Li' ndyaa ngu' ne' yaca ni'i piti ti bi', ndyalaa ngu' ca loyuu ji'i ngu' Gadara li'.

²⁷ Lo'o cua ndu'u ngu' ne' yaca ni'i bi', li' ndy-
acua tya'a Jesús lo'o sca nu qui'yu ngu' Gadara nu
ntsu'u cui'i xña'a ji'i. Cua sa'ni ngusñi cui'i ji'i yu;
tya li' ná nchcu' yu late', ná ndi'i yu ni'i. Na ndya'a
yu'u ti yu, ndyija' yu ne' lo'o jyo'o.

²⁸ Lo'o cua na'a yu ji'i Jesús, li' cuii ngusi'ya yu,
nclyú yu nde loo Jesús.

—¿Na laca cua'ni nu'u lo'o na', cusu' Jesús?
—nacui' yu quicha bi'—. Jlo ti' na' cha' nu'u laca
Sñi' ycuí' Ndyosi nu laca loo la. Cua'ni nu'u cha'
clyu ti' jna', ná cua'ni nu'u cha' ti'í lo'o na' —nacui'
yu quicha bi' ji'i Jesús.

²⁹ Jua'a nacui' yu cha' cua ngulo Jesús cña ji'i
cui'i xña'a bi', cha' nga'aa xñi cui'i bi' ji'i yu. Tya

tsubi' la quiña'a quiya' cua nguxalú cui'j bi' ji'j yu; bi' cha' nguti'j ngu' cua ji'j yu, ndyaaca' ya' yu, ndyaaca' quiya' yu lo'o cadena chcuā. Pana ná ngüi'ya yu cuentya ji'j cadena bi', yala ti ngusi'yu cu' chcuā bi'. Li' ngujolaqui cui'j xña'a bi' ji'j yu, ngusna yu ca ne' quixi' su ná ndi'j ñati.

³⁰ Lo'o ndyacia tya'a Jesús lo'o yu quicha bi', li' nchcuane ji'j yu:

—¿Ni naa nu'u? —nacu' Jesús ji'j yu.

—Quiña'a tsa lo naa na' —nacu' yu quicha bi' ji'j, cha' quiña'a tsa cui'j xña'a ndyu'ni lya' ti' ji'j yu.

³¹ Ntsii tsa cui'j xña'a bi' si culo Jesús cña ji'j cha' tyaa cui'j bi' ca su laca tyi cui'j ca ne' yuu. Bi' cha' ngua'ni cui'j cha' ngüijña yu quicha bi' ji'j Jesús cha' ná culo yu cña cha' tyu'u cui'j bi'.

³² Lo'o jua'a tlyu tsa taju cube' nu ndya'a sii' ca'ya nu ndi'j cacua ti. Li' ngüijña yu quicha bi' chacuayá' ji'j Jesús cha' tyanu cui'j xña'a lo'o cube' bi'. Nda Jesús chacuayá' ji'j cui'j bi' li'.

³³ Lo'o li' ndu'u cui'j xña'a bi' ji'j nu qui'yu quicha bi', ngusñi ji'j cube' li'. Hora ti ngusna cube' bi' sii' cua'a ca'ya, ndyú ni' ca lo hitya tayu' ngujuii ni' li', cha' ndye ndyi'o ni' hitya tayu' bi' li'.

³⁴ Lo'o na'a ngu' cha' bi', ngu' nu ndya'a lo'o cube' bi' ni, ngusna clya ngu' li'. Ndyaa ngu' nde quichi' tyi ngu', ndyaa cacha' ngu' cha' bi' ji'j tya'a quichi' tyi ngu'; lo'o ji'j lcaa ngu' nu ndi'j ne' quixi' cacua ti, ndacha' ngu' ji'j ngu' bi' ñi'ya' ngua cha' bi'.

³⁵ Li' ndu'u ngu' quichi' bi', ndyaa na'a ngu' xi'ji'j, na ca ngua. Lo'o ndyalaa ngu' su nga'a Jesús, li' na'a ngu' ji'j nu qui'yu nu ntsu'u cui'j xña'a ji'j tsa

la, cha' juani tso'o ti yu; lacu' yu ste' yu, ti ti ntucua yu nde slo quiya' Jesús. Ndyutsii tsa ngu' li'.

³⁶ Lo'o nu ñati nu cua na'a lo'o ngulo Jesús cui'i bi' ji'i yu, ndacha' ngu' bi' ji'i tya'a ngu' ñi'ya nu ngua cha' ngua tso'o yu.

³⁷ Li' nchcui' tsa lcaa ngu' quichi bi' lo'o Jesús cha' tyu'utsu', cha' nga'aa tyanu la Jesús loyuu bi'; ntsii tsa ngu' ca tyi bi'. Bi' cha' ndu'u Jesús ndyaa yu ne' yaca ni'i piti bi'.

³⁸ Laja li' ndijña tsa nu qui'yu nu cua ngutu'u ca ti cui'i xña'a ji'i, cha' lo'o yu tsa yu lo'o Jesús ne' yaca ni'i bi'; pana ná nda Jesús chacuayá' tya'a yu lo'o.

³⁹ —Xa' xtyuu nu'u tyaa nu'u to' tyi —nacu' Jesús ji'i yu nu ngua quicha bi'—. Ta nu'u cha' lo'o lcaa ngu', cua ña'a ca cha' tlyu nu cua ngua'ni ycu' Ndyosi lo'o nu'u.

Ndyaa yu li', nda yu cha' lo'o lcaa ñati tya'a quichi tyi yu, lcaa ña'a cha' tlyu nu cua ngua'ni Jesús lo'o yu.

Sñi' Jairo lo'o nu cuna'a nu ndyala' ste' Jesús

⁴⁰ Lo'o li' ngu'xyuu Jesús ñaa nde tsu' tayu' chaca quiya'. Chaa tsa ti' ngu' su ndi'i ngu' cha' ndyalaa yu tsu' re chaca quiya' li'; tso'o tsa nchcui' ngu' lo'o yu, cha' ntajatya tsa ngu' ji'i yu ni jacua' tyaa ycu' yu chaca quiya'.

⁴¹ Lo'o cua ndyalaa Jesús, li' hora ti ndyalaa sca nu qui'yu nu naa Jairo slo; ngu' cusu' laca yu, loo laca yu ne' laa ji'i ngu' bi'. Yaa yu li', ndu' sti' yu nde loo Jesús, lye tsa ndijña yu cha' clyu ti' ji'i Jesús cha' tsa toni'i ji'i yu.

42 Sca ti sñi' ntsu'u jì' nu Jairo bi', sca nu cuna'a cuañi' nu ntsu'u tii tyucuaa ti yija. Pana juani quicha tsa nu piti bi', cua cajaa ti. Li' ndyaa Jesús lo'o nu cusu' bi', lo'o quiña'a tsa ñati tya'a ndya'a lo'o; cha' quiña'a ñati ni, tachaa tsa ndi'i ngu' slo Jesús.

43 Laja ngu' bi' ndi'i sca nu cuna'a quicha. Ndye tii tyucuaa yija quicha tsa nu cuna'a bi', lu'ba ti nda'ya tañi ma'. Cua ndye cñi jì' ma' cusu' nguliji xcaya' ngu' jo'o, pana ni sca ñati ná ngua jì' cua'ni jo'o jì' ma'.

44 Nu juani cua lijya ma' bi' nde chu' Jesús, ndyala' quiya' ste' yu; hora ti ngusi'yu cu' cha' ndyalú tañi ma', ngua tso'o ma'.

45 Li' nchcuane Jesús jì' ngu' nu ndi'i slo:

—¿Tilaca laca nu ndyala' 'na? —nacuì.

Lcaa ñati nchcui' cha' ná tucui ndyala' jì' Jesús. Bi' cha' lo'o Pedro lo'o jua'a xa' tya'a ndya'a yu, nguxacuì ngu' cha' jì' Jesús li':

—Cusu' —nacuì ngu'—, tyi'i ca chu' nu'u tachaa tsa ndi'i ñati, hasta nsatá tsa ngu' chu' na. Ni cha' nchcui' nu'u lacua: “¿Tilaca laca nu ndyala' 'na?”

46 Li' xa' nguxacuì Jesús cha' jì' ngu' chaca quiya':

—Chañi cha' cua ndyala' sca ñati jna' —nacuì—. Ngua tii na' cha' juersa 'na ndyaa ngua'ni jo'o jì' sca ñati.

47 Li' jlo ti' nu cuna'a bi', cha' cua nquiye cha' jì' Jesús, bi' cha' yaa ma' nchcui' lo'o yu, masi nchcuaa tyucui ña'a ma' lijya ma' cha' ndyutsii ma'. Li' ndyatù sti' ma' nde su ndù Jesús; slo lcaa ñati nu ndù ca bi' ndacha' ma' jì' yu ni cha' laca ndyala' ma' ste' yu, lo'o li' hora ti ngua tso'o ma'.

48 Li' nchcui' Jesús lo'o ma' cusu' bi':

—Cha' jlya ti' nu'u cha' caca ji'i ycui' Ndyosi cua'ni Ni cña tonu bi', bi' cha' ngua tso'o nu'u, sñi' —nacui Jesús ji'i nu cuna'a bi'—. Ná cube ti' nu'u, tyaa clya nu'u juani.

49 Tya nchcui' Jesús, lo'o li' ndyalaa sca ñatì nu ndu'u to' tyi Jairo, nu cusu' bi' nu laca loo ne' laa ji'i ngu' ca bi'. Ñatì bi' ndyaa nchcui' lo'o ycui' Jairo li':

—Cua ngujuii sñi' nu'u, cusu' —nacui yu—. Nga'aa chcui' nu'u lo'o nu cusu' jua cha' caa toni'i jinu'u.

50 Pana cua ndyuna Jesús cha' nu nchcui' yu lo'o nu cusu' bi'.

—Ná cutsji nu'u —nacui Jesús—, sca ti si jlya ti' nu'u cha' caca ji'i ycui' Ndyosi, li' caca tso'o nu piti sñi' nu'u —nacui Jesús ji'i Jairo.

51 Lo'o ndyalaa ngu' to' tyi Jairo, li' ná nda Jesús chacuayá' tyaa tsa tlyu ti ngu' ne' ni'i lo'o yu; cua laca ti ñatì tyaa nde ni'i nacui yu.

—Lo'o Pedro, lo'o Jacobo, lo'o Juan, lo'o sti xtya'a nu piti quicha re, tsa lo cua ti tya'a ngu' tyaa ngu' ni'i re —nacui yu.

52 Nxi'ya tsa xi xa' la ngu' ndi'i ngu' nde liya' xqui'ya cha' ngujuii nu cuna'a piti bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Ná xi'ya ma —nacui—. Si'i na ngujuii nu quicha re, na laja' ti re —nacui Jesús ji'i ngu'.

53 Nxyí lo'o ngu' ji'i Jesús li', cha' jlo ti' ngu' cha' chañi cha' ngujuii nu piti bi'.

54 Li' ndyatì Jesús ni'i, ngusñi ya' nu piti, jua'a cuii nchcui' lo'o li':

—Tyaca'a nu'u, mbixu' —nacui.

⁵⁵ Li' xa' ndyalaa cui'i cresiya ji'i nu cuna'a piti bi', hora ti ndaca'a li'; ngulo Jesús cña ji'i ngu' cha' ta ngu' na cacu nu piti bi' li'.

⁵⁶ Ndube tsa ti' ngu' cusu' ji'i nu piti bi', pana ngulo Jesús cña ji'i ngu' cha' ná chcu'i' ngu' lo'o xa' ñati ñi'ya nu ngua cha' bi'.

9

Ngulo Jesús cña ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' tsa ngu' chcu'i' ngu' lo'o ngu' xa' quichi

¹ Nguxuti'i Jesús ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a bi', cha' ta yu chacuayá' ji'i ngu' cha' culo ngu' ji'i lcaa lo cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ñati, lo'o jua'a cua'ni ngu' jo'o ji'i lcaa lo quicha nu ntsu'u ji'i ñati.

² Ngulo yu cña ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' ta ngu' cha' tso'o ji'i ycu'i' Ndyosi lo'o ngu' quichi su tsa ngu', lo'o li' cua'ni ngu' cha' tyaca tso'o ngu' quicha.

³ Li' nchcu'i' Jesús lo'o ngu' bi':

—Ná sca na ná cui'ya mā tsa mā tyucuii —nacu'i yu ji'i ngu'—, ni yaca xca, ni cuiji, ni tyaja, ni cñi, ná cui'ya lo'o mā ji'i. Sca ti camxa nu ntsu'u ti mā cui'ya mā tsa mā, ná cui'ya mā chaca.

⁴ Cua ña'a ca toni'i su tyalaa mā ni, ca bi' tyanu mā hasta ña'a cuayá' nu tyu'u mā quichi bi' tyaa mā li'.

⁵ Si ntsu'u quichi su ná ndiya ti' ngu' cha' nu nchcu'i' mā lo'o ngu', su ná nti' ngu' cha' tyanu mā slo ngu', hora ti tsa mā xa' se'i. Lo'o jua'a salú mā sñii yuu nu ntsu'u quiya' mā lo'o tyu'u mā quichi bi'; xqui'ya cha' bi', caca cuayá' ti' ngu' quichi cha' cuxi tsa cña nu ngua'ni ngu' lo'o mā li'.

⁶ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li', ndya'a ngu' lcaa quichĩ sube ti cajua. Li' nda ngu' cha' lo'o ngu' quichĩ bi' ñi'ya ndu'ni lyaá Ni ji'ĩ ngu'; jua'a ngua'ni ngu' jo'o ji'ĩ ngu' quicha nu ndi'ĩ lcaa quichĩ bi', ndyaca tso'o nu ngu' quicha bi' li'.

Ngujuii Juan nu ntyucuatya ji'ĩ ñati

⁷ Tyempo bi' Herodes naa nu laca gobernador. Cua ngua cuayá' ti' yu lcaa cña nu ngua'ni Jesús, lo'o nu juani nclyacua tsa ti' yu: “¿Ti ñati laca nu Jesús bi'?” Tyuu tya'a ngu' nchcui' ngu' cha' cua ndyu'ú jyo'o Juan chaca quiya'.

⁸ Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' Jesús laca jyo'o Elías nu nguti'ĩ chalyuu sa'ni la, cha' chaca quiya' ndyu'u tucua jyo'o bi'; jua'a ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' la cui' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'ĩ ycui' Ndyosi sa'ni la laca Jesús, cha' cua ndyu'ú jyo'o cusu' bi' chaca quiya', nacui' ngu'.

⁹ Pana ndi'ya nacui' Herodes:

—Ycui' na' ngulu cña cha' teje cu' ngu' scua' que Juan. Lo'o nu Jesús bi' ni, nu quiña'a tsa cha' ndañi nu nchcui' ngu' ji'ĩ, ¿tilaca laca yu lacua?

Lo'o li' lye tsa ngua ti' Herodes cha' ña'a ji'ĩ ycui' Jesús.

Nda Jesús na ndyacu ca'yu mil tya'a ñati

¹⁰ Nu lo'o nguxtyuu ngu' tya'a ndya'a Jesús ndyalaa ngu' slo yu, li' nchcui' ngu' lo'o yu lcaa ña'a cña nu ngua'ni ngu' ca su ndyaa ngu' bi'. Li' ndyaa yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ĩ bi' sca se'ĩ su ná ntsu'u ñati ngua ti' yu, sca se'ĩ cacua ti quichĩ Betsaida.

¹¹ Pana nu lo'o cua ngua jlo ti' xa' ñati macala su ndyaa Jesús, li' ndu'u lca'a ñati bi' ji'ĩ yu. Lo'o

ndyalaa ngu' slo yu, li' ndyanu ngu' cha' culu'u yu ji'i ngu' ñi'ya caca nde loo lo'o caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ñati. Lo'o jua'a lijya ngu' quicha cha' cua'ni yu cha' tyaca tso'o ngu', nti' ngu'.

¹² Nu lo'o cua ngusii, li' ndyu'u ti'i ñati nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús ca slo yu cha' chcui' ngu' lo'o yu:

—Chcui' nu'u lo'o ngu' jua cha' tsaana ngu' na cacu ngu', su caja' ngu' talya ca quichi sube ti jua —nacu' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—. Su ndi'i na re, ná ntsu'u na cacu ngu' tsiya' ti —nacu' ngu' bi' ji'i Jesús.

¹³ —Cu'ma ta ma na cacu ngu' quiña'a jua —nacu' Jesús ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i li'.

—Xti tsa na ntsu'u ji'i ya re —nacu' ngu'—. Ca'yu tya'a ti xlyá teje' lo'o tucua tya'a ti cualya lo'o ji'i ya. Sca ti si tsa ya tsaana ya scuaa cha' cacu lcaa ngu' re —nacu' ngu' ji'i Jesús li'.

¹⁴ Ca'yu mil tya'a ngu' qui'yu ti ndi'i ngu' bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Chcui' ma lo'o ngu' jua cha' tyaca'a ngu' lo yuu cuentya qui'i ti, tu'ba tyii tya'a ngu' sca qui'i —nacu' yu ji'i ngu'.

¹⁵ Lo'o jua'a ngua'ni nu tii tyucuaa tya'a ngu' lo'o nu ngu' quiña'a bi', hora ti ndyaca'a ngu'.

¹⁶ Li' ndaya' Jesús ji'i nu ca'yu tya'a xlyá teje' lo'o ji'i nu tucua tya'a cualya bi'. Nde cua nguxña'a yu cha' ndya xlya'be ji'i ycui' Ndyosi xqui'ya scuaa bi'. Li' ngusa'be yu scuaa bi', cuati nda yu yu'be bi' ji'i ngu' tya'a ndya'a yu cha' tacha ngu' ji'i ngu' quiña'a bi'.

¹⁷ Lcaa ngu' ndyacu ngu' scuaa bi' li', nguaala' ji'i lcaa ngu'. Ca tiya' la ngutsa'a tii tyucuaa tya'a

chcubi ntsu'u yu'be xlyá lo'o cualya nu ndyanu, la cui' tya'a na nu ndyacu ngu' bi'.

Ndacha' liñi Pedro cha' ycuí' nu Cristo laca Jesús

¹⁸ Ngua sca tsa ndi'í Jesús ycuí' ti nchcui' yu lo'o ycuí' Ndyosi. Li' lijya ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í ca slo yu. Nchcuane Jesús jí'í ngu' bi' li':

—¿Tilaca ta laca na' nacuí' ngu'? —nacuí' Jesús jí'í ngu' bi'.

¹⁹ —Ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' jyo'o Juan nu ntyucuatya jí'í ngu' tya tsubi' la laca nu'u —nacuí' ngu' jí'í—, lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' jyo'o Elías laca nu'u, jua'a ntsu'u xi xa' la ngu' nu nchcui' cha' nu'u laca sca jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jí'í ycuí' Ndyosi sa'ni la; cua sa'ni tsa ngujuii ñati' bi', pana juani ndyu'ú chaca quiya' nacuí' ngu' bi'.

²⁰ —Cu'ma ni —nacuí' Jesús jí'í ngu' bi' li'—, ¿tilaca laca na' nti' cu'ma'?

Li' nacuí' Pedro jí'í:

—Cristo nu nda ycuí' Ndyosi jí'í lijya nde chalyuu, bi' laca nu'u —nacuí' Pedro jí'í.

Nda Jesús cha' lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycuí'

²¹ Lye tsa nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í cha' ná cacha' ngu' tsiya' ti jí'í xa' ñati' cha' Cristo laca ycuí'.

²² —Na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati' —nacuí' Jesús—, nscua cha' lye tsa xcube' ngu' jna'. Lo'o la cui' ti xtyanu ti'í ngu' cusu' jna'; lo'o ngu' nu laca loo, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, xtyanu ti'í ngu' jna'. Nga'a cha' kujuii ngu' 'na; pana lo'o tyu'u scua sna tsa, li' tyu'ú na' chaca quiya' ca su ntsiya na' cha' nguatsi' na'.

23 Lo'o nteje tacui xi tyempo, li' nchcui' Jesús lo'o lcaa ngu':

—Si ntsu'u cu'ma nu chañi cha' nti' ma tsa ma lo'o na' —nacui yu—, nga'a cha' xtyanu ma lcaa cha' nu ntsu'u tsa tyiquee ma ji'i, cha' tya'a ma lo'o na' lcaa tsa, masi kujuii ñati ji'i ma xqui'ya na'.

24 Chcuna' chalyuu ji'i ma si xcui' nelyacua tsa ti' ma ñi'ya caca ji'i ycui' ca ma; pana si tyaja'a ma xñi ma cha' jna', masi kujuii ñati ji'i ma xqui'ya na', quije chalyuu ji'i ma ca slo ycui' Ndyosi li'.

25 Ná xtyucua tsiya' ti cha' culiya' nu ntsu'u ji'i ma, masi tlyu tsa chalyuu caca ji'i ma, si xqui'ya cha' bi' chcuna' ma cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

26 Ca tyuju'u ti' na' nu cua nda Ni 'na lijya cha' caca na' ñati lo'o ña'a na' ji'i ma, si cua ngua tyuju'u ti' ma ña'a ma jna', masi ntyuju'u ti' ma ji'i cha' tso'o nu nchcui' ti na'; nu lo'o caa na' chaca quiya' nde loo la cha' caca na' loo ji'i ñati, li' ca tyuju'u ti' na' lo'o ña'a na' ji'i ma. Ndubi tsa ña'a loo na' caca xqui'ya xee ji'i ycui' Ndyosi Sti na' li'; stu'ba ti caa na' lo'o lcaa xca ji'i ycui' Ni, xca nu lubii tsiya' ti.

27 Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma, cha' ntsu'u ngu' nu ndu lo'o na chalyuu re juani, nu tya lyiji cajaa ngu' lo'o ca cuayá' ti' ngu' cha' cua nguxana cha' laca ycui' Ndyosi loo nde chalyuu.

Cua ngutsa'a ña'a tyucui ña'a loo Jesús ndu slo ngu'

28 Nu lo'o cua ndu'u scua snu' tsa tya lo'o nchcui' Jesús cha' bi', li' ndyacu' yu sca ca'ya cha' chcui' yu lo'o ycui' Ndyosi; ndyaa lo'o yu ji'i Pedro lo'o Jacobo lo'o Juan.

29 Nu lo'o ndu Jesús nchcui' lo'o ycui' Ndyosi Sti yu, li' hora ti ngutsa'a ña'a tyucui ña'a loo Jesús; ñi'ya ña'a sca xee nu ngatj tsa, jua'a ngatj tsa ña'a ste' yu.

30 Li' ndu'u tucua tucua tya'a ngu' qui'yu ca slo Jesús, ndu ti ngu' bi' nchcui' ngu' lo'o Jesús; jyo'o cusu' Moisés lo'o jyo'o cusu' Elías nu nguti'i chalyuu sa'ni ngua ngu' bi'.

31 Lo'o jua'a tyucui ña'a su ndu ngu' ntyiji'i sca xee nu lye tsa ña'a. Nchcui' ngu' lo'o Jesús ji'i lcaa ña'a cña nu cua nda ycui' Ndyosi Sti yu cha' cua'ni yu nde loo la xi, nu lo'o cajaa yu nde quichi Jerusalén.

32 Masi ndyu'u tsa xcalá Pedro lo'o xa' tya'a ndi'i yu ca jua, pana tya tii ngu'; bi' cha' na'a ngu' bi' lcaa cha' tso'o ji'i Jesús, lo'o ji'i tyucuaa ngu' jyo'o nu nga'a slo yu.

33 Nu lo'o cua tyaa ti tyucuaa ngu' bi', li' nacui Pedro ji'i Jesús:

—Xu'na —nacui—, tso'o tsa cha' ndi'i ya nde. Cuiñá ya sna tya'a chcua'ya: tsaca laca su tyi'i ycui' nu'u, chaca su tyi'i La Moisés, lo'o chaca su tyi'i La Elías —nacui.

Pana nu Pedro bi' ni, ná ngua cuayá' ti' yu ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' ycui' ca yu.

34 Tya nchcui' yu, lo'o li' ñaa sca coo nu ngüixii hichu' ngu'. Lye tsa ndyutsii ngu' su ntsu'u ngu' ne' coo bi', cha' lye tsa ña'a coo bi'.

35 Li' nguañi xtyi'i sca ñati, pana hora ti ngua cuayá' ti' ngu' cha' nchcui' ycui' Ndyosi laja coo bi'.

—La cui' yu re laca Sñi' na'; tyaca'a tsa yu 'na —nacui Ni—. Cua'a jyaca ma ji'i cha' nu chcui' yu re lo'o ma —nacui Ni.

³⁶ Lo'o cua ndyuna ngu' ña'a cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi ji'i Jesús, li' na'a ngu' cha' sca ti Jesús ndu bi'. Cuaana tya ndyaa ti'i ngu'; ni sca cha' nga'aa nchcui' ngu' lo'o xa' ñati, ñi'ya ngua cha' nu na'a ngu' sii' ca'ya bi'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca yu cuañi' nu ngusñi cui'i cuxi ji'i

³⁷ Ca chaca tsá nu lo'o ngua'ya ngu' sii' ca'ya bi', tyuu tsa tya'a ngu' ndyaa ngu' ndyacia tya'a ngu' lo'o Jesús.

³⁸ Ndi'i sca nu qui'yu laja ñati quiña'a bi' nu cuii nchcui' lo'o Jesús:

—Mstru —nacu'i yu ji'i—, cua'ni cha' tso'o ña'a nu'u xi ji'i sñi' na', cha' sca ti bi' laca sñi' na' nu ntsu'u 'na.

³⁹ Ntsu'u tsá nخالú cui'i ji'i yu, ndu'ni bi' cha' cuii nxi'ya yu li'; nxasu nu cui'i bi' ji'i yu ña'a cuayá' ndyu'u ngo' tu'ba yu. Cuxi tsa ndu'ni cui'i bi' lo'o yu, cha' ná ntaja'a bi' culaá ji'i yu.

⁴⁰ Bi' cha' lye tsa ndijña na' ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u cha' culo ngu' ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i sñi' na', pana ná ngua ji'i ngu' culo ngu' ji'i tsiya' ti.

⁴¹ Li' nguxacu'i Jesús cha' ji'i ngu':

—Ná jlya ti' ma 'na tsiya' ti, cu'ma ñati cha-lyuu —nacu'i Jesús—, cha' cuxi tsa cresiya ji'i ma. Nga'aa tso'o tyanu na' slo ma, nga'aa talo tyiquee na' ji'i ma tsiya' ti —nacu'i Jesús ji'i ngu'—. Caa lo'o ji'i sñi' slo na' —nacu'i Jesús ji'i sti nu quicha bi' li'.

⁴² Pana nu lo'o ñaa nu quicha bi' cacua la, li' nguxlyú cui'i cuxi bi' ji'i yu quicha bi' nde lo yuu, lo'o li' lye tsa nguxalú cui'i ji'i yu. Li' ngulo Jesús

cña ji'ḷi cui'ḷi cuxi nu ntsu'u ji'ḷi yu cha' tyu'u bi' tyaa, cua ndyaca tso'o yu quicha bi' li'. Cuati nacui' ji'ḷi sti yu cha' caa qui'ya ji'ḷi sñi', lo'o li' ndya Jesús ji'ḷi yu nu ngua quicha bi' ji'ḷi sti yu chaca quiya'.

⁴³ Lcaa ngu' ndube tsa ti' ngu' lo'o ña'a ngu' cha' tlyu nu ndyu'ni ycui' Ndyosi.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' ntsu'u cha' cajaa ycui'

Lcaa ngu' ndiya tsa ti' ngu' ña'a ngu' cña nu ndyu'ni Jesús. Pana laja lo'o ndube ti' ngu', li' nacui' Jesús ji'ḷi nu ngu' nu ndya'a lo'o yu:

⁴⁴ —Cua'a jyaca ma ji'ḷi cha' re, culacua xi ti' ma ji'ḷi: Ntsu'u sca ñati' nu kujui' cresiya 'na ji'ḷi ngu' tisiya cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o na', masi na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati' —nacui' Jesús.

⁴⁵ Pana ná nda nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ḷi yu bi' cuentya, ná ngujui' ñi'ya caca ca cuayá' ti' ngu' cha' bi'; jua'a ntsu' tsa ngu' cha' xcuane ngu' ji'ḷi ycui' Jesús ñi'ya tyu'u cha' nu nchcui' yu lo'o ngu'.

Nchcui' ngu' cha' ndulo la cha' ji'ḷi ycui' ca ngu'

⁴⁶ Lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ni, lye tsa nchcui' tube ngu' ñi'ya nu tya'a ngu' laca nu ndulo la cha' ji'ḷi.

⁴⁷ Pana Jesús ni, hora ti ngua cuayá' ti' lcaa ña'a cha' nu ntsu'u tyiquee ngu'. Li' ngusñi yu ya' sca nu piti, ngusta yu ji'ḷi nu piti cacua ti slo ycui' yu.

⁴⁸ Li' nchcui' yu lo'o ngu' ndi'ya:

—Lo'o xtyucua ma ji'ḷi cua ña'a ca ñati' cuentya jna', masi ñati' ñi'ya laca nu piti re, la cui' jua'a na nxyucua ma jna' laca —nacui' Jesús—. Jua'a ngu' nu tucua cña jna', lo'o cña ji'ḷi ycui' Ndyosi tucua ngu' bi' li', cha' ycui' Ni laca nu nda jna' lijyaa ca

slo cu'ma. La cui' nu piti la ji'i tya'a ma, nu ná ndulo cha' ji'i bi' nti' ma, bi' laca nu ndulo la cha' ji'i cuentya jna', nti' na'.

Sca ñati nu ná nxuu tya'a lo'o na ni, bi' laca nu taca ji'i xtyucua ji'na

⁴⁹ Li' nacui Juan ji'i Jesús:

—Mstru —nacui—, cua na'a ya cha' ndu chaca ñati nu nclyo ji'i cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ñati chacuayá' jinu'u, nacui yu. Bi' cha' ngua'a ya ji'i yu bi', cha' nga'aa cua'ni yu jua'a, cha' ná lo'o yu bi' ndya'a yu ndyaca tsa'a yu lo'o ya.

⁵⁰ Pana ndi'ya nacui Jesús ji'i li':

—Ná cua'a ma ji'i, cha' sca ñati nu ná nxuu tya'a lo'o na, ná tyiquee' taca ji'i bi' xtyucua ji'na.

Ngua'a Jesús ji'i Jacobo lo'o ji'i Juan

⁵¹ Nu lo'o cua tyalaa ti tyempo cha' tyaa Jesús nde cua, li' ngüiñi ti' yu cha' tyaa yu nde Jerusalén.

⁵² Nda yu ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu cha' tsaa ngu' tyucuii nde loo la, cha' chcu' ngu' lo'o ngu' quichi sube ti su tyeje tacui yu lo'o ngu'. Li' ndyaa ngu' bi' sca quichi sube ti, sca quichi tyi ngu' Samaria; ngulana ngu' su tyi'i ngu' li'.

⁵³ Pana ná ntaja'a ngu' quichi sube bi' ta ngu' chacuayá' cha' tyanu ngu' bi' quichi, cha' jlo ti' ngu' quichi bi', cha' nde quichi Jerusalén tsaa ngu'.

⁵⁴ Nu lo'o ndyuna tya'a ndya'a Jesús cha' bi', Jacobo lo'o Juan naa nu ngu' bi', li' nacui ngu' bi' ji'i Jesús:

—Cusu' —nacui ngu' bi'—, ¿ha ná nti' nu'u cha' ñña ya quii' nde cua cha' tyalú nde lo yuu su ndi'i ngu' jua? Cua'ni tye bi' tsiya' ti ji'i ngu' jua, tyaqui

ngu'. Jua'a ngua'ni jyo'o cusu' Elías sa'ni —nacuĭ ngu' ji'ĭ Jesús.

⁵⁵ Li' ña'a tsa Jesús ji'ĭ ngu' bi', nchcui' yu lo'o ngu' bi' li':

—Ná nda mā cuentya tsiya' ti ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' mā —nacuĭ Jesús—, si'i Xtyi'i ycuĭ Ndyosi laca nu ngulu'u ji'ĭ mā cha' chcuĭ' mā cha' cuxi jua'a; nu xña'a laca nu ngulu'u ji'ĭ mā cha' chcuĭ' mā jua'a.

⁵⁶ Si'i cha' cua'ni tye na' chalyuu ji'ĭ ñati nda ycuĭ' Ndyosi Sti na' 'na lijyaā cha' caca na' ñati; cha' cua'ni lyaá Ni ji'ĭ ñati chalyuu, bi' cña ntsu'u cha' cua'ni na' —nacuĭ Jesús.

Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' xa' quichi sube ti.

Ñati nu chañi cha' nti' tyaq lo'o Jesús

⁵⁷ To' tyucuĭ su ndyaa ngu' na'a ngu' ji'ĭ sca nu qui'yu.

—Cusu' —nacuĭ yu—, lo'o na' nti' na' tsa'a lo'o nu'u, macala su tsa nu'u tsa'a na' lo'o nu'u.

⁵⁸ Li' nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ nu qui'yu bi':

—Nu naa cuatya' ni, ne' xtyú ni' ndyu'ú ni'; lo'o nu quiñi sube ni, ne' xlyati ndyu'ú ni'; lo'o na' ni, cua lijya na' chalyuu cha' caca na' ñati, pana ná ntsu'u su xtyii na' caja' na', ná ntsu'u su chca'a cña' na'.

⁵⁹ Lo'o li' nacuĭ Jesús ji'ĭ chaca nu qui'yu:

—Caa tya'a nu'u lo'o na' —nacuĭ.

—Cusu' —nacuĭ yu ji'ĭ Jesús li'—, ta nu'u xi tyempo jna' cha' tyanu na' lo'o sti na' ña'a cuayá' nu cajaa sti na', cha' ña'a na' ji'ĭ tyatsi'.

⁶⁰ Li' nacuĭ Jesús ji'ĭ yu:

—Tya ntsu'u xi xa' la tya'a ñatì mā nu taca xatsi' jì'ì nu cua ngujuii; pana nu'ù nì, ntsu'u cha' tsa nu'ù lo'o na' cha' chcuì' nu'ù cha' tso'o jì'ì ycuì' Ndyosi lo'o ñatì.

⁶¹ Li' nacui' chaca nu qui'yu jì'ì Jesús:

—Cusu', lo'o na' ntà' tsa'a lo'o nu'ù —nacui' yu—, pana ta xi tyempo 'na cha' tsa'a na' salya' na' lo'o ngu' toni'ì 'na.

⁶² Li' nguxacui' Jesús cha' jì'ì nu qui'yu bi':

—Sca ñatì nu nguxana sca cña nì, ná caca tyu'u scua cña bi' jì'ì yu si tya'achu' yu jì'ì; ñi'ya nti' ñatì nu nclya'a yuu, ná ca cula'a tso'o yu yuu si ña'a yu nde chu' yu; la cui' jua'a lo'o caca ycuì' Ndyosi loo ne' cresiya jì'ì cu'mā ñatì chalyuu nì, ná ta Ni cña cua'ni mā cuentya jì'ì ycuì' si nti' mā tya'achu' mā jì'ì Ni.

10

Nda Jesús jì'ì snayala tyii tya'a ngu' ndyaa

¹ Nu lo'o cua nteje tacui cha' bi', li' ngusubi Jesús chaca snayala tyii tya'a ngu' cha' tsa nu'ù nde loo jì'ì yu; cuentya tucua tya'a ti ngu' tsa nu'ù lcaa selì lo'o lcaa quichì su nga'a cha' tsa nu'ù nti' yu.

² Li' nchcuì' yu lo'o ngu' bi':

—Chañi cha' ntsu'u tsa cña re, cha' chcuì' na lo'o ñatì cha' xñi ngu' cha' nu nchcuì' na' —nacui' Jesús jì'ì ngu' bi'—. Lo'o jua'a, xti ti ngu' nu caca cua'ni cña re; bi' cha' chcuì' mā lo'o Sti na', ycuì' nu Xu'na cña re, cha' tya ta Ni xi xa' la tya'a ñatì nu taca jì'ì cua'ni cña re.

³ Yaa clya mā lacua. Su ta na' jì'ì mā tsa mā, ca bi' tyi'ì mā laja ñatì cuxi ñi'ya si ndi'ì xlya' cuañi'

laja bo'lo tyaala; pana tyi'i ycu'i Ni lo'lo ma cha' ná sca caca ji'i ma li'.

⁴ Ná cui'ya ma cuiji su tyu'u cñi, ni xa' cuiji, ni caña ná chca'a quiya' ma. Lo'lo jua'a ná tyu ma tyiquee' tyucui lo'lo ta ma cha' lo'lo ñati.

⁵ Nu lo'lo tyalaa ma toni'i ji'i sca ñati, li' ndi'ya chcu'i ma lo'lo ycu'i Ndyosi cuentya ji'i ñati nu ndi'i ni'i bi': "Ti ti tyi'i tyiquee ngu' nu ca tyi re", ñacu'i ma ji'i ycu'i Ndyosi li'.

⁶ Lo'lo si chañi cha' nti' ngu' nu ndi'i ni'i bi' cuna la ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi, li' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ngu' bi'; pana si ná nti' ngu' cuna ngu' cha' bi', nga'aa culacua Ni ji'i ngu' bi' jua'a.

⁷ Tyanu ma toni'i ji'i ngu' tso'o bi', cacu ma co'lo ma cua ña'a ca na nu cacu ngu' bi'; sca ñati nu ndyu'ni cña ni, ntsu'u chacuayá' ji'i cha' cacu yu tyaja. Pana ná tya'a ma lcu'a ti toni'i ji'i ngu'.

⁸ Lo'lo tyalaa ma sca quichi su tso'o tsa chcu'i ñati lo'lo ma, cacu ma lca'a na nu ta ngu' ji'i ma,

⁹ cua'ni ma jo'lo ji'i ngu' quicha nu ndi'i bi'. Lo'lo li' ñacu'i ma ji'i ngu' bi': "Cua ngulala cha' caca ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya ji'i cu'ma".

¹⁰ Pana lo'lo tyalaa ma sca quichi su ná nti' ngu' cha' chcu'i ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'lo ngu', hora ti tyu'u ma nde to' calle ti. Li' ñacu'i ma ji'i ngu':

¹¹ "Scui ya quiya' ya cha' tyalú snii yuu ji'i quichi tyi ma nu ngusñi ca'a quiya' ya; jua'a ca cuayá' ti' ma li' cha' xqui'ya cha' cuxi tyiquee ma, bi' cha' tyu'u ya quichi tyi ma tyaa ya. Pana masi cuxi ma, ntsu'u cha' ca cuayá' ti' ma cha' cua ngulala cha' caca ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ma", ñacu'i ma ji'i ngu' quichi bi'.

12 Nhcui' na' cha' bi' lo'o mā juani, cha' nu lo'o tye chalyuu, li' tlyu la cha' ti'í caca ji'í ngu' quichi' bi'; xti la cha' hcube' ngu' jyo'o quichi' Sodoma nu cuxi tsa ngua'ni cua sa'ni la.

Quichi' su ná ntucua' ñati cña ji'í ycuí' Ndyosi

13 'iTyana tsa cu'mā ngu' quichi' Corazín! Lo'o jua'a, ityana tsa cu'mā ngu' quichi' Betsaida! Cua quiña'a tsa cha' tlyu nu cua na'a cu'mā, lo'o ná nguju'u ti' mā tsiya' ti ji'í cha' cuxi nu ndyu'ni mā. Cua sa'ni la xña'a tsa ngua ngu' quichi' Tiro, lo'o ngu' quichi' Sidón; ngu' xa' tsu' ngua ngu' bi'. Pana ná nguju' ñi'ya caca tyuju'u ti' ngu' bi' ji'í cha' cuxi nu ngua'ni ngu', cha' bilya ña'a ngu' bi' ni sca cha' tlyu ñi'ya nu cua na'a cu'mā ngu' Israel; bi' cha' ná ngua xñi'í ti' ngu', ná ndyacu' ngu' late' ngata, ni ná ngusu'ba ngu' jii hique ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' su nscua jyo'o.

14 Liñi cacha' na' ji'í mā cha' caca tso'o la ji'í ngu' jyo'o quichi' Tiro, lo'o ji'í ngu' jyo'o quichi' Sidón, nu lo'o tyalaa tsā tlyu lo'o cua'ni cuayá' ycuí' Ndyosi ji'í ñati chalyuu; lye la xcube' Ni ji'í cu'mā li', cha' ná nduna mā tsiya' ti.

15 Lo'o cu'mā ngu' quichi' Capernaum ni, nti' mā cha' tso'o tsa caca ji'í quichi' tyi mā. ¿Ha ná lo'o xcube' Ni ji'í mā nti' mā? Pana culo'o Ni ji'í mā cha' tyaa mā ca bilyaa.

Tya nhcui' la Jesús lo'o nu snayala tyii tya'a ngu' bi' li':

16 —Ñati nu cua'a jyaca ji'í cha' nu ta cu'mā lo'o, ñi'ya si ndaca'a jyaca ngu' bi' ji'í cha' nu ta na' lo'o ngu' laca; lo'o ñati nu xlyú cha' hichu' cu'mā, ñi'ya si nxlyú ngu' bi' cha' hichu' na' laca. Lo'o jua'a ñati

nu xlyú cha' hichu' na' ni, na nxlyú ngu' cha' bi' hichu' ycuí' Ndyosi nu nda jna' lijyaa; jua'a laca cha' —nacuí Jesús jí'í ngu'.

Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'.

Cua ngxuptyuu ngu' nu ngua'a loo Jesús cña jí'í ñaa ngu'

¹⁷ Ca tiya' la ngxuptyuu nu snayala tyii tya'a ngu' ñaa ngu' slo Jesús. Chaa tsa ti' ngu'.

—Cusu' —nacuí ngu' jí'í Jesús—, lo'o nu cui'í cuxi ndaquiya' jí'í cña nu ngulo ya jí'í chacuayá' jinu'u —nacuí ngu'.

¹⁸ Nhcui' Jesús lo'o ngu' li':

—Jua'a tu'ni. Lo'o na' na'a na' jí'í Satanás lo'o ndyú yu lo yuu; ñi'ya ndyalú tyi'yu nde lo yuu, jua'a ndyú yu. Ngulo'o ycuí' Ndyosi jí'í nu xña'a bi' ca su tlyu su ntucua Ni nde cua, ndyú yu lo yuu li'; bi' cha' ndaquiya' cui'í cuxi bi' jí'í cha' nu nhcui' ma juani.

¹⁹ Lo'o jua'a cua nda na' chacuayá' jí'í cu'ma cha' sta quiya' ma hichu' cuaña, lo'o hichu' chuni'í; chacuayá' jna' cua'a ma chacuaya' jí'í nu xña'a tsiya' ti. Lo'o jua'a ná ca cuxi jí'í ma tsiya' ti, ni sca cha' cuxi ná tyacua jí'í ma li'.

²⁰ Pana ná ntsu'u cha' ca chaa ti' ma cha' ndaquiya' cui'í cuxi bi' jí'í cña nu ngulo ma jí'í, tso'o la ca chaa ti' ma cha' cua nscua xtañi ma ca su ntucua ycuí' Ndyosi nde cua.

Tso'o tsa ntsu'u tyiquee Jesús

²¹ Sca hora bi' tso'o tsa ntsu'u tyiquee Jesús xqui'ya cha' ndi'í Xtyi'í ycuí' Ndyosi lo'o yu. Bi' cha' nhcui' Jesús lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu li':

—Sti na', cua'ni ch̄i na' loo ycuí' nu'ṽ juani. Nu'ṽ laca ycuí' Ni nu laca loo nde cua, jua'a laca nu'ṽ loo nde lo yuu. Cua ngutu'u yacu' ti cha' bi' cuentya ji'ṽ ñati nu ngua tya sa'ni la, cha' ná ca cuayá' ti' ngu' cha' bi' tsiya' ti, masi nchca tsa ji'ṽ ngu'; pana tsa xlya'be h̄i cha' cua ngulu'u tso'o nu'ṽ cha' bi' ji'ṽ ñati jua'a ti juani, masi ná jlo tso'o ti' ñati bi'. Ndyu'ni tlyu na' jinu'ṽ cha' jua'a ngua ti' ycuí' nu'ṽ cha' caca —nacuí Jesús ji'ṽ ycuí' Ndyosi.

²² Li' nchcui' yu lo'o ngu' nu ndyaa cuentya ji'ṽ yu bi':

—Cua nda Sti na' lcaa na jna'. Ná tucui jlo ti' cha' laca na' Sñi' ycuí' Ni; sca ti ycuí' Sti na', bi' nu jlo ti'. Ná tucui jlo ti' tilaca laca ycuí' Sti na'; sca ti na', jlo ti' na' tilaca laca Ni. Lo'o jua'a ca jlo ti' xi xa' la ñati nu nti' na' cha' culu'u na' ji'ṽ ngu' tilaca laca ycuí' Sti na', ca cuayá' ti' ngu' bi' li'.

²³ Li' nguxyacui Jesús ca su ndu nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ṽ, ndu ycuí' ti ngu' nchcui' yu lo'o ngu' bi' li':

—Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ñati nu ña'a cua ña'a ca cha' tlyu nu cua na'a cu'ma juani.

²⁴ Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma re, cha' quiña'a tsa ngu' nu ngua tu'ba ji'ṽ ycuí' Ndyosi sa'ni la, lo'o jua'a quiña'a rey nu ngua loo sa'ni la, cua ntajatya tsa ngu' bi' ji'ṽ cha' tlyu nu cua na'a ma juani, cha' ña'a ngu' ji'ṽ nquicha'; cua ntajatya tsa ngu' bi' ji'ṽ cha' nu nduna ma juani, cha' ngua ti' ngu' cuna ngu' nquicha'. Pana ngujuii ngu' li', lo'o bilya ña'a ngu' cha' bi', bilya cuna ngu' cha' bi' tsiya' ti —nacuí Jesús ji'ṽ ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ṽ.

Sca cha' tso'o nu ngua'ni sca ngu' samaritano

25 Li' ndatu sca mstru cha' jo'ó cha' chcuí' cuayá' yu lo'o Jesús. Lo'o li' nchcuane yu jilí Jesús:

—Mstru —nacuí—, ¿ñi'ya cua'ni na' cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti jna'?

26 Li' nguxtyacuí Jesús cha' lo'o yu:

—¿Ni cña ngulo ycuí' Ndyosi jina nu nscua lo quityi nu ngua sa'ni? ¿Ñi'ya ndyu'u ta cha' bi' nti' nu'u?

27 Li' nchcuí' mstru cha' jo'ó bi':

—Ndi'ya nchcuí' cha' cusu' bi' —nacuí mstru bi'—, cha' tso'o tsa tyu'u tyiquee na ña'a na jilí ycuí' Ndyosi, jua'a tyucuí tyiquee na taquiya' na jilí ycuí' Ni, jua'a cua'ni tlyu na jilí Ni lo'o lcaa cha' nu ca'ya híque na, jua'a tyucuí juersa jina cua'ni tlyu na jilí ycuí' Ni. Lo'o jua'a nga'a cha' cua'ni tya'na ti' na jilí tya'a ñati na, ñi'ya nu nti' na cha' cua'ni tya'na ti' xa' ñati jina.

28 Li' nacuí Jesús jilí yu bi':

—Tso'o tsa cha' nu nguxacuí nu'u 'na. Si jua'a cua'ni nu'u, caja chalyuu bi' jinu'u li'.

29 Pana nu mstru cha' jo'ó bi' ni, cua nti' yu cha' tyu'u liña la cha' nu cua nchcuí' yu, bi' cha' nacuí yu jilí Jesús:

—¿Tilaca laca tya'a ñati na' lacua?

30 Li' nchcuí' Jesús cuíi re cha' xacuí cha' jilí mstru bi':

—Ngutu'u sca ngu' tya'a quichí tyi na nde Jerusalén, ndya'a yu lijya yu tyucuí ndyaa nde calacuí, nde quichí Jericó. Lo'o li' ndu'u tucua xi tucua sna tya'a ngu' cuaana, nguxlyaá ngu' lcaa na nu lo'o jilí yu; ngulo ngu' ste' yu, li' tí tsa ngujui' ngu' xña'a bi' jilí yu ña'a cuayá' nu cua cajaa ti yu. Li' nguxtyanu ngu' jilí yu ña'a ntsiya ti yu.

³¹ La cui' ti tyucuii bi' nteje tacui sca sti jo'ó tya'a quichi tyi na. Pana lo'o na'a sti jo'ó bi' ji'i nu quicha bi', li' yala ti nteje tacui chaca tsu' tyucuii, ndyaa li'.

³² Lo'o li' ñaa sca xirta, sca ngu' Levi, la cui' tyucuii bi'. Ndyaa na'a xi ji'i yu quicha bi'; pana lo'o na'a ji'i, tsa ndyubi ti nteje tacui xirta ndyaa li'.

³³ Lo'o la cui' tyucuii bi' ndya'a sca nu qui'yu ngu' Samaria, sca ngu' xa' chalyuu. Lo'o na'a ji'i yu quicha bi', hora ti ngua tya'na ti' ji'i yu.

³⁴ Lo'o li' ndyaa ca su ntsiya yu quicha bi', ngua'ni jo'o ji'i lcaa su quicha ji'i yu bi' lo'o setye, cuati lo'o vino ngua'ni jo'o ji'i yu su quicha bi'. Li' ngüixii late' chu' yu su quicha bi', ngusta ji'i yu quicha bi' hichu' huru ji'i ycu'i, ndyaa lo'o ji'i yu ca to' tyi sca ñati; ca bi' ña'asii ngu' ji'i nu quicha bi' ngua ti'.

³⁵ Ca chaca tsá lo'o cua tsaa ti nu ngu' samaritano bi', li' ngulo tucua tya'a cñi plata cha' ta ji'i ngu' nu ca ji'i ni'i su ntsiya nu quicha bi'. Ndi'ya nacui ji'i ngu' ca tyi: “Ña'asii ma ji'i yu quicha re. Lo'o si tya culiji la ma cñi lo'o yu, lo'o xtyuu na' caa na' slo cu'ma chaca quiya', li' tya na' cñi ji'i ma”, nacui nu samaritano bi'.

Lo'o cua ndye nda Jesús cuii re lo'o ngu', li' nchcuane yu ji'i mstru bi':

³⁶ —Tso'o lacua. Nu sna tya'a ñati nu nteje tacui tyucuii su ntsiya nu quicha bi' ni, ¿tilaca nu nguna'asii tso'o la ji'i yu nu ngua quicha bi'? ¿Tilaca laca nu chañi cha' laca tya'a ñati lo'o nu quicha bi'?

37 —Nu ngua'ni tya'na ti' ji'i yu quicha bi' —nacui mstru cha' jo'ó bi' ji'i Jesús.

Li' nacui Jesús ji'i mstru bi':

—Yaa nu'u lacua, lo'o la cui' jua'a cua'ni nu'u lo'o tya'a ñati nu'u.

Nga'a Jesús ca su ndi'i Marta lo'o María

38 Ngusñi Jesús tyucui, ndyaa yu lo'o ngu' tya'a ndya'a yu. Lo'o li' ndyalaa ngu' sca quichi piti ti su ndi'i sca nu cuna'a nu naa Marta. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee Marta cha' ndyalaa Jesús slo, cha' nti' tsa ma' cuna ma' lcaa ña'a cha' nu nda yu.

39 Lo'o jua'a ntsu'u sca tya'a ngula Marta nu naa María. Hora ti ndyaca'a nu María bi' cacua ti slo Jesús cha' cuna cha' nu chcu' yu;

40 pana nu Marta bi' ni, quiña'a tsa cña ntsu'u cha' cua'ni ma'. Li' nchcu' ma' lo'o Jesús:

—Cusu' —nacui Marta ji'i—, ¿ha ná ndube ti' nu'u cha' quiña'a tsa cña nguxtyanu María tya'a na' cha' cua'ni na' ycui' ti na'? Bi' cha' tso'o la si chcu' nu'u lo'o cho' lacua, cha' caa cho' xtyucua xi cho' 'na.

41 Li' nguxacui Jesús cha' ji'i Marta:

—Marta, Marta, ntsu'u tsa cña jinu'u —nacui Jesús—. Quiña'a tsa nlyacua ti' nu'u xqui'ya lcaa cña sube nu ntsu'u jinu'u.

42 Pana tya lijyi sca cha' nu tso'o cua'ni nu'u, sca cha' nu ndulo la; bi' laca cha' nu cua nti' María cua'ni juani. Cua ndyu'ni cho' sca cña nu tso'o la, lo'o ná ntsu'u cha' xlyaá xa' ñati cña bi' ji'i cho'.

11

Ñitya nu chcu' na lo'o ycui' Ndyosi

¹ Ngua sca ts̄a nga'a Jesús ndyu'ni tlyu j̄i' ycu' Ndyosi. Lo'o ndye nchcui' yu lo'o Ni, li' nacuj̄ sca ngu' nu ndyaca tsa'a j̄i':

—Cusu' —nacuj̄—, culu'u nu'uj̄ j̄i' ya ñi'ya caca chcui' ya lo'o ycu' Ndyosi, tsa ña'a nu ngulu'u jyo'o Juan j̄i' ngu' nu nguta'a lo'o.

² Li' nacuj̄ Jesús j̄i':

—Nu lo'o chcui' mā lo'o ycu' Ndyosi, ndi'ya chcui' mā:

Ndyosi Sti ya nu ntucua nde cua, tacati tsa cha' j̄inu'uj̄.

Caa nu'uj̄ nde chalyuu cha' caca nu'uj̄ loo j̄i' ya.

Cua nti' ya cha' caca lcaa cha' nu nti' nu'uj̄ cha' caca nde chalyuu, ñi'ya nu ndyaca cha' nu nti' nu'uj̄ nde cua.

³ Ta nu'uj̄ na cacu ya ts̄a juani.

⁴ Cui'ya nu'uj̄ cha' clyu ti' j̄i' ya j̄i' lcaa cha' cuxi nu ngua'ni ya, cha' jua'a cua ngüi'ya ya cha' clyu ti' j̄i' ñati nu ngua'ni cha' cuxi lo'o ya.

Ná ta nu'uj̄ chacuayá' cha' cojolaqui cha' cuxi j̄i' ya, pana cua'ni lyaá nu'uj̄ ya ya' nu xña'a.

Jua'a ngulu'u Jesús j̄i' nu ngu' nu ndyaca tsa'a j̄i' bi'.

⁵ Li' xa' nchcui' yu lo'o ngu' bi':

—Nde chcui' na' sca cha': Sca yu tya'a cu'ma ntsu'u sca tya'a tso'o yu. Lo'o li' sca talya ntsu'u cla'be talya, ndyaa yu toni'j̄ j̄i' tya'a tso'o yu cha' ñacuj̄ yu j̄i': “Tyocue, ta xi sna tya'a tyaja j̄ni' ti na' xi.

⁶ Cua ndyalaa ca ti sca yu tya'a tso'o na' toni'j̄ 'na, lo'o ná ntsu'u tsiya' ti na nu ta na' cha' cacu yu.”

⁷ Lo'o li' nu yu ca tyi nu ntsu'u nde ni'j̄ j̄i' nguxacuj̄ cha' j̄i' yu: “Ná nta' cha' chcui' cua ña'a

ti lo'u. Cua ndyacu' toni'i 'na. Lo'o nu sube 'na, cua ntsiya ngu' lo qui'ña laja' ngu' lo'u. Ná caca tyatu na' cha' ta na' hi'", nacu'i tya'a tso'o yu ji'i yu bi'.

⁸ Ndi'ya nacu'i na' —nacu'i Jesús ji'i ngu'—, masi ná ntaja'a tya'a tso'o yu tyatu cha' ta tyaja bi' ji'i yu bi', masi tso'o ti lo'o yu, pana tiya' la ngua ti' tya'a tso'o yu ta cha' bi' ji'i yu, xqui'ya cha' nga'aa nti' cha' xa' tsaa yu xtyu'u yu ji'i chaca quiya'; bi' cha' ndyatu tya'a tso'o yu li', nda lcaa na nu nti' yu bi'.

⁹ Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma lacua: Lo'o jña ma sca cha' ji'i ycu'i Ndyosi, ta Ni cha' bi' ji'i ma li'; lo'o culana ma ji'i ycu'i Ni, quijeloo Ni ji'i ma li'; lo'o tyucui tyiquee ma chcui' ma lo'o ycu'i Ni, taquiya' Ni ji'i cha' nu chcui' ma lo'o Ni li'.

¹⁰ Lcaa ñati nu jña sca cha' ji'i ycu'i Ndyosi ni, caja cha' bi' ji'i ngu' li'; jua'a lcaa ñati nu culana ji'i ycu'i Ni, quijeloo Ni ji'i ngu' li'; la cui' jua'a, lcaa ñati nu tyucui tyiquee chcui' lo'o Ni, taquiya' Ni ji'i cha' nu chcui' ngu' lo'o Ni li'.

¹¹ 'Nu cu'ma ñati chalyuu nu ntsu'u nu sube ji'i ma, ná nda ma sca na cuxi cacu sñi' ma lo'o jña ngu' na cacu ngu'. Ñi'ya nti' si jña ngu' xlyá cacu ngu', ná ta ma sca quee cacu ngu' li'; si jña ngu' cualya cacu ngu', ná ta ma cuaña ji'i ngu' li';

¹² si jña ngu' sca xcube, ná ta ma sca chuni'i cacu ngu' li'.

¹³ Bi' cha' lacua, si jlo ti' ma cha' ta ma na tso'o cacu sñi' ma, masi xña'a tyiquee ma, la cui' jua'a jlo ti' ycu'i Ndyosi Sti ma nu ntucua nde cua; lye la cua'ni tya'na ti' Ni ji'i ma, cha' tya ta Ni Xtyi'i ycu'i Ni tyanu ne' cresiya ji'i ma si jña ma cha' bi' ji'i Ni.

Ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús

14 Ntsu'u sca nu qui'yu nu ngua cu'u cha' cua ngusñi sca cui'i cuxi ji'i yu, pana ngulo Jesús ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i yu, ndyaa bi' li'. Nu lo'o ngutu'u cui'i nu ntsu'u ji'i nu qui'yu cu'u bi', ngua ji'i yu nchcui' yu li'. Ndube tsa ti' ñati lo'o na'a ngu' cha' bi'.

15 Pana ntsu'u ngu' nu nchcui' ndi'ya:

—Nclyo nu qui'yu cua ji'i cui'i cuxi chacuayá' ji'i Beelzebú, nu laca xu'na lcaa lo cui'i cuxi —nacui' ngu'.

16 Lo'o li' xa' la ñati ngua ti' ña'a cuayá' ngu' ji'i Jesús, bi' cha' ngüijña ngu' ji'i Jesús cha' cua'ni yu chaca cha' tlyu chacuayá' ji'i ycu'i' Ndyosi nu ntucua nde cua.

17 Pana cua ngua tii Jesús lcaa cha' nu nclyacua ti' ngu', bi' cha' nchcui' yu lo'o ngu' ndi'ya:

—Tye cha' ji'i cua ña'a ca quichí si xcui' cha' cusuu cua'ni ngu' lo'o tya'a ngu', si tsaca latya ngu' tisiya xuu tya'a ngu' lo'o chaca latya ngu'. La cui' jua'a lo'o ngu' tya'a ndi'i ni'i, si ntsu'u cha' cusuu ji'i ngu' lo'o xa' la tya'a ngu', nga'aa caja ñi'ya tyi'i ngu' lo'o tya'a ngu' sca ti ni'i bi'.

18 Bi' cha' ná talo cha' ji'i Satanás si xuu tya'a nu Satanás bi' lo'o msu ji'i ycu'i'; tye cha' ji'i nu xña'a yala ti li'. Pana nu na' ni —nacui' Jesús—, cua nacui' ma cha' ngulo na' ji'i cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ñati chacuayá' ji'i Beelzebú nu laca xu'na cui'i cuxi bi', jua'a nchcui' ma 'na.

19 ¿Ha cha' liñi nchcui' ma lo'o nchcui' ma cha' chacuayá' ji'i Beelzebú nclyo na' ji'i cui'i cuxi? Ná liñi nchcui' ma tsiya' ti, cha' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ma nclyo ngu' ji'i cui'i cuxi; chacuayá' ji'i ycu'i' Ndyosi nclyo ngu' cui'i bi', nacui' ma. Xqui'ya

ngu' bi' caca cuayá' ti' ma lacua; caca cuayá' ti' ma si cha' liñi nchcui' ma, si cha' cuiñi ti nchcui' ma.

²⁰ Chacuayá' ji' ycuí' Ndyosi nclyo na' ji' cui' cuxi nu ntsu'u ji' ñati, bi' cha' taca ca cuayá' ti' ma cha' cua ndyalaa tsá cha' caca ycuí' Ndyosi loo ne' cresiya ji' ma.

²¹ Ñi'ya nti' sca ñati tyaala, ndu yu cua nde toni' ji' yu. Cua laca ndi' maxtyi ji' yu cacua ti su ndu yu, cha' jua'a ná sca caca ji' yu'ba nu ntsu'u ji' yu.

²² Sca ti lo'o caa xa' la ñati nu xña'a la, tyijiloo ngu' bi' ji' yu li'; xlyaá ngu' lcaa chcua nu ntsu'u ji' yu su ndu yu cua, cuaana ngu' yu'ba ji' yu bi', cha' caja xi ji' ca ta'a ngu' li'.

²³ Ñati nu ná nti' xñi cha' jna', na nxuu tya'a ngu' bi' lo'o na' li', jua'a ndyu'u cha' bi'. Lo'o jua'a ñati nu ná nxyucua 'na, na ndaca'a ngu' bi' ji' tya'a ñati ngu' cha' ná xñi ngu' cha' jna' lacua.

Lo'o xtyuu cui' cuxi chaca quiya'

²⁴ Lo'o xtyanu cui' cuxi ji' sca ñati, li' tya'a yu'u cui' bi' ne' quixi' tyijyu' su ná ntsu'u ñati; tsa cui' cuxi bi' tsaana su chca'a cña' cui' xi. Lo'o ná quije su chca'a cña' cui' bi' ni, li' ñacui: “Tya'a na' ni, xtyuu na' nde su guti' na' clyo”.

²⁵ Lo'o tyalaa cui' bi' slo ñati bi' chaca quiya', li' ña'a cha' laja ti ndi' cresiya ji' ñati bi', si'i na ngua tso'o la yu bi'.

²⁶ Hora ti tsa cui' chaca quiya', tsaana ji' chaca cati tya'a cui' cuxi nu xña'a la, cha' stu'ba ti xñi lcaa cui' bi' ji' ñati bi'; caja su tyi' cui' bi' lo'o ñati bi' nti'. Caca cuxi la cha' ji' ñati bi' li', cha' quiña'a la cui' xñi ji' yu li'.

Nu lo'o chañi cha' tso'o ntsu'u tyiquee na

27 Lo'o ndye nchcui' Jesús jua'a, li' nchcui' sca nu cuna'a lo'o Jesús. Laja ñati quiña'a bi' ndu nu cuna'a lo'o nchcui' bi':

—Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma' cusu' xtya'a nu'u nu ngua'ni cala jinu'u, nu nda ndyati' nu'u —nacui' nu cuna'a bi'.

28 Li' nguxacui' Jesús cha' ji'i:

—Si'i cha' bi' —nacui'—. Tso'o la ntsu'u tyiquee ñati nu cua'a jyaca ji'i lcaa cha' nu nda ycu' Ndyosi lo'o ngu', nu taquiya' ji'i lcaa cha' bi'.

Ngua ti' ñati cuxi ña'a ngu' sca cha' tlyu

29 Tya ndyu'u ti'i la ngu' slo Jesús tsa tlyu ti, li' chaca quiya' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Xña'a tsa ñati chalyuu juani —nacui' Jesús—. Cua nti' ngu' cha' cua'ni na' sca cha' tlyu chacuayá' ji'i ycu' Ndyosi, cha' ña'a cui'ya ngu' ji'i ñi'ya si laca sca cuxe' ti. Pana ná cua'ni na' jua'a. Nga'a cha' tyi'u ti' mā ñi'ya nu ngua ji'i jyo'o Jonás lo'o nguti'i yu chalyuu tya sa'ni la.

30 Tlyu tsa cha' ngua'ni ycu' Ndyosi lo'o nu Jonás bi' tyucui, nu lo'o ndyaa yu ca quichi Nínive cha' chcui' yu cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ngu' bi'. La cui' jua'a tlyu tsa cha' cua'ni Ni lo'o na' nu lijyaa cha' caca na' ñati —nacui' Jesús—, cha' caja ñi'ya chcui' na' cha' ji'i Ni lo'o ñati chalyuu juani.

31 Lo'o jua'a cua laca ntsu'u yabe' ji'i cu'ma ñati chalyuu ca slo ycu' Ndyosi lo'o tye chalyuu xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni mā; li' tyu'u tucua sca jyo'o cusu' nu ngua reina nu ngua loo chalyuu sa'ni la, cha' sta ma' qui'ya ji'i mā slo ycu' Ni. Li' chcui' ma' cusu' bi' ñi'ya ngua lo'o ndyaa ycu' ma' slo jyo'o rey Salomón. Tyijyu' tsa quichi tyi ma'

reina bi', pana cua ngujui cha' ji'i ma' cha' ngua tsa ji'i nu rey Salomón bi', cha' tso'o tsa cuii nda yu lo'o ñati; bi' cha' ndyalaa ma' slo rey bi' li', cha' cuna ma' cuii nu nda rey bi'. Pana cu'ma ni, ná ntaja'a ma' cuna ma' cha' ji'i ycu' Ndyosi, masi tlyu la cña ndyu'ni Ni juani, cha' ndi'i na' chalyuu; xti la cha' ngua ji'i jyo'o Salomón tya li'.

³² Lo'o jua'a lo'o ngu' jyo'o quichi Nínive ni, sta ngu' qui'ya ji'i cu'ma tsa bi' lo'o cua'ni cuayá ycu' Ni ji'i cu'ma. Cua ndyuna ngu' Nínive bi', nu lo'o nchcui' Jonás lo'o ngu' chacuayá ji'i ycu' Ndyosi; ngua tyuju'u ti' ngu' bi', nguxtyanu ngu' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' li'. Pana cu'ma ni, ná ntaja'a ma' cuna ma' cha' nu nda na' lo'o ma', masi tlyu la cña ndyu'ni ycu' Ndyosi juani; xti la cha' ngua lo'o ndyaa jyo'o Jonás ca Nínive tyempo bi'.

Na laca nu ta xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati

³³ 'Ná tucui xtyu'u ji'i sca quui' cha' li' su'ba cuatsi' ti ngu' ji'i. Ná su'ba cuatsi' ngu' ji'i ne' sca caju; masi ca cua ti sta ngu' xee bi' to' candyeru, cha' ta xee lcaa su ndya'a ngu' ni'i.

³⁴ Lo'o jua'a cu'ma ni, nda si'yu cloo ma' xee cha' tyaca' ña'a ma' chalyuu. Nu lo'o tso'o ti si'yu cloo ma', li' taca ña'a ma' cha' cua'ni ma' lcaa lo cña nu ntsu'u cha' cua'ni ma', taca cua'ni ma' xcui' cña tso'o; pana si quicha si'yu cloo ma', ná caca cua'ni ma' cña, cha' talya xee ña'a ma' li'.

³⁵ Tii ti' ma' lacua; cui'ya ma' cuentya cha' chañi cha' ntsu'u xee ne' cresiya ji'i ma', cha' si'i chalyuu cuxi ntsu'u tyiquee ma'.

36 Lo'o lubii ti tyucui ña'a mā, lo'o ná ntsu'u cha' ji'i mā tsiya' ti lo'o chalyuu cuxi bi', li' xee ti' mā, ñi'ya si tso'o tsa ntyiji'i sca xee tyucui ña'a mā.

Nhcui' Jesús ji'i ngu' nu tacati tsa ndu'ni ycui' ngu', nti' ngu'

37 Nu lo'o ndye nhcui' Jesús, li' nhcui' sca ngu' fariseo lo'o cha' tsa to' tyi yu fariseo bi', cha' cacu ngu' xlyaa. Bi' cha' ndyaa Jesús lo'o yu, li' ndyaa tucua to' mesa ji'i yu.

38 Ndube xi ti' yu fariseo bi', nu lo'o na'a yu cha' ná ndyaati ya' Jesús ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío lo'o cua cacu ti ngu' tyaja.

39 Li' nhcui' ycui' nu Xu'na na lo'o yu fariseo bi':

—Cu'mā ngu' fariseo —nacui Jesús—, tso'o tsa ndyaati loo mā, ndyaati hichu' cuaña' mā, ñi'ya nti' ndyaati sca tasa, ndyaati sca ca'ña. Pana nde ne' cresiya ji'i mā ni, xcui' cha' cuxi ntsu'u; nti' mā xlyaa mā na nu ntsu'u ji'i xa' ñati, lya' ti' mā ji'i ñati.

40 Tonto tsa cu'mā. ¿Ha si'i sca ti ycui' Ndyosi nu ngüiñá tyucui ña'a na, masi nde ne' na, masi nde chu' na? Ngüiñá Ni ya' na, lo'o jua'a ña'a Ni lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'na.

41 Pana si tyucui tyiquee mā ta mā lcaa cha' tso'o ji'i mā cha' xtyucua mā ji'i ngu' ti'i, li' tucua ycui' Ndyosi cña nu ngua'ni mā cha' lubii cresiya ji'i mā.

42 Tya'na tsa cu'mā ngu' fariseo —nacui Jesús—. Tacati tsa ndu'ni mā lo'o ycui' Ndyosi lo'o lcaa na xca ti nu ntsu'u ji'i mā, jua'a lo'o nda mā msta ji'i Ni ne' laa; sa yu'be lcaa quixi' nu tso'o xtyi'i, sa yu'be lcaa quixi' nu nda xtyi'i ji'i scuaa, nda mā cha' bi' ji'i ycui' Ndyosi clyo lo'o ngüi'ya ca ti mā ji'i. Pana ná liñi ndu'ni cuayá' mā ji'i ñati, lo'o jua'a

ná ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti; bi' laca cña nu nga'a cha' cua'ni mā yala la, masi ña'a ti cua'ni mā nu xa' la cña sube bi'.

⁴³ Tya'na tsa cu'ma ngu' fariseo. Ndiya tsa ti' mā tyucua mā lo bancu su tso'o la ne' laa, jua'a ndiya tsa ti' mā cha' cua'ni chi' ngu' loo mā lo'o ndu mā lcaya'.

⁴⁴ Tya'na tsa cu'ma ngu' fariseo, lo'o cu'ma ngu' mstru cha' jo'ó, cha' na ndu'ni ti mā cha' tacati mā. Ñi'ya laca sca cuaá nu ntsiya ne' lo'o jyo'o, su ná sca na nscua chu', ni quee ná nscua, hasta nsta quiya' ngu' chu' bi', cha' ná jlo ti' ngu' cha' cuaá laca; jua'a laca cu'ma, cha' na ñilo'o ti mā ji'i ñati.

⁴⁵ Li' nchcui' sca mstru cha' jo'ó lo'o Jesús:

—Mstru —nacui—, lo'o nchcui' nu'u jua'a, lo'o ji'i cuare nsta nu'u qui'ya.

⁴⁶ Nguxacui Jesús cha' ji'i yu bi' li':

—Lo'o cu'ma ngu' mstru cha' jo'ó, tya'na tsa cu'ma. Ti'i tsa cña nu nda mā cha' cua'ni ñati, ña'a cuayá' ná nchca ji'i ngu' tsiya' ti cua'ni ngu' cña bi'. Lo'o cu'ma ni, ná nda mā xi ya' mā ji'i ngu' cha' xtyucua mā ji'i ngu'; ni sca tsu' ya' mā, ná xtyucua mā ji'i ngu'.

⁴⁷ Tya'na tsa cu'ma, cha' tso'o tsa ni'i ndiña mā hique cuaá su ntsiya jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi cua sa'ni la; pana la cui' jyo'o cusu' tya'a mā laca nu ndyujuii ji'i jyo'o cusu' tso'o tyiquee bi'.

⁴⁸ Lo'o jua'a caca cuayá' ti' na cha' sca ti cuayá' cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee mā lo'o jyo'o cusu' tya'a mā; na cua ndyujuii jyo'o cusu' bi' ji'i ñati nu ngua'ni cña ji'i ycu'i Ndyosi cua sa'ni la, lo'o juani

cu'ma laca nu ndiña ma ni'i hique cuaá su ntsiya ngu' jyo'o nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi bi'.

49 "Tii tsa ycui' Ndyosi, bi' cha' ndi'ya nchcui' Ni tya sa'ni la: "Tya culo na' cña ji'i ngu' cha' caa ngu' slo ñati chalyuu. Chcui' ngu' bi' cha' liñi lo'o xa' ñati cuentya 'na. Lo'o li' cujuui ñati chalyuu ji'i tyuu tya'a ngu' bi', jua'a cua'ni lya' ti' ñati ji'i xa' la ngu' bi'", nacui quityi ji'i ycui' Ndyosi bi'.

50 Pana xcube' ycui' Ndyosi ji'i ñati nu ndi'i chalyuu re juani, xqui'ya cha' ndyujuii ngu' ji'i lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi tya sa'ni la, tya lo'o ngüiñá Ni chalyuu tya clyo la;

51 tya lo'o ngujuii jyo'o Abel, ña'a cuayá' nu ngujuii jyo'o Zacarías, ndyujuii tsa ngu' ji'i ñati ji'i ycui' Ni. Lo'o nu Zacarías bi' ni, cla'be ne' laa ndu yu; sca la'a ti ntucua mesa su ndyaqui msta, chaca la'a nscua ni'i nu tacati tsa ji'i ycui' Ndyosi, cla'be laja bi' ndyujuii ngu' ji'i yu. Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma, cha' xcube' ycui' Ni ji'i cu'ma ñati chalyuu juani, xqui'ya cha' ngujuii ngu' bi' cua sa'ni la.

52 "Tya'na tsa cu'ma, mstru cha' jo'ó. Cua nqui-jeloo ji'i ma ñi'ya nu ca tsa'a ma lcaa lo cha' nquicha', pana ná ntaja'a ycui' ca ma ca tsa'a ma cha' bi' tsiya' ti; jua'a ndacu' ma cha' ji'i xa' ñati nu lo'o ngua ti' ngu' ca tsa'a ngu'.

53 Nu lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' nguxana ngu' mstru cha' jo'ó bi', lo'o ngu' fariseo bi', nguxlyú ngu' cha' hichu' ycui' Jesús. Cuxi tsa tyiquee ngu' bi', bi' cha' quiña'a tsa cha' tucui nchcuane ngu' ji'i Jesús li'.

54 Ngua ti' ngu' bi' cuna ngu' sca cha' cuxi si tyu'u tsa tu'ba Jesús, cha' li' caja ñi'ya nu sta ngu' bi'

qui'ya ji'i yu.

12

Nhcui' Jesús ji'i ñati nu tucua cha' ntsu'u tyiquee

¹ Cua ndyu'u ti'i tyuu tsa mil tya'a ñati slo Jesús li'. Tachaa tsa ndi'i ngu' bi', ña'a cuayá' nu nsatá quiya' ngu' ji'i tya'a ngu'. Laja li' nhcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Tii ti' ma ji'i cña nu ndyu'ni ngu' fariseo, nu ngu' nu tacati tsa ndu'ni ycu' ca ngu', nti' ngu'.

² Tiya' la quijeloo ji'i ñati lcaa cha' nu ntsu'u yacu' ti juani; jua'a tiya' la caja ñi'ya nu ca cuayá' la ti' ñati lcaa cha' nu ndyaca cuaana ti juani.

³ Lcaa cha' nu cua nda ma lo'o ngu' toni'i ti ji'i ngu', ca nde loo la cuna lcaa ñati cha' bi'; lcaa cha' nu cua nhcui' cuaana ti ma lo'o ngu', masi nga'a ya' ni'i su ndi'i ma, ca nde loo la cuii tsa cañi xi'ya ngu' cha' bi' tyucui ña'a lquichi.

Nde cha' nu chañi cha' cutsii na ji'i

⁴ 'Tya'a tso'o na' laca cu'ma, bi' cha' hcui' na' cha' re lo'o ma, cha' ná cutsii ma ji'i ñati chalyuu nu caca cujuii ji'na, cha' nu nga'aa caca cua'ni ngu' xa' la cha' cuxi ji'na ca tiya' la, nu lo'o cua ngujuii na.

⁵ Cacha' na' ji'i ma juani, ti ji'i nu chañi cha' nga'a cha' cutsii ma ji'i: ycu' Ndyosi ni, cutsii ma ji'i Ni. Nu lo'o qui'ya Ni cresiya ji'i ñati, li' ntsu'u chacuayá' ji'i Ni cha' culo Ni cña ji'i cresiya ji'i ngu' cha' tsa ca bilyaa, si nti' Ni. Cha' liñi nhcui' na' lo'o ma juani: tso'o la si cutsii ma ji'i ycu' Ndyosi lacua.

6 'Cua jlo ti' ma cha' tsa'ña tsa nga'a quiñi sube nu ndujui' ngu', hasta ca'yu tya'a quiñi sube caja ji'i ma chu' tucua paxu ti; pana ycu'i Ndyosi ni, ña'asi Ni ji'i lcaa na'ni sube bi'.

7 Lo'o jua'a cu'ma, nda Ni cuentya ji'i scaa ma, cua jlo ti' Ni ni lcua tya'a quicha' hique scaa ma; bi' cha' ná cutsii ma, cha' quiña'a tsa ntsu'u loo cu'ma ca slo ycu'i Ndyosi. Ná stu'ba ntsu'u loo quiñi sube lo'o ma tsiya' ti, masi lo'o quiña'a tsa bi'.

Ñati nu ná ntsii chcu'i cha' liñi ji'i Jesús, masi slo xa' ñati

8 'Ndi'ya nchcu'i na' lo'o ma juani: lo'o ná ca tyuju'u ti' ma chcu'i ma slo xa' ñati chalyuu cha' laca ma ñati 'na, la cui' jua'a na' nu lijya cha' caca na' ñati, ná ca tyuju'u ti' na' chcu'i na' cha' laca ma ñati 'na; chcu'i na' jua'a ca su tyi'i na' lo'o xca ji'i ycu'i Ndyosi nde cua.

9 Pana si ntsu'u sca ma nu chcu'i lo'o xa' ñati cha' ná ntsu'u cha' ji'i tsiya' ti lo'o na', la cui' jua'a na', tacu' na' cha' ji'i ñati bi' slo xca ji'i ycu'i Ndyosi nde cua.

10 'Cua'ni clyu ti' ycu'i Ndyosi ji'i ñati nu chcu'i cha' cuxi jna' nu lijya cha' caca na' ñati; pana ñati nu chcu'i cha' cuxi ji'i cña nu ndu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi, nga'aa cua'ni clyu ti' Ni ji'i ñati bi'.

11 'Cu'ma nu laca ma ñati 'na ni, ná cutsii ma nu lo'o chcu'i cuayá' ngu' lo'o ma ne' laa, masi nu lo'o cua'ni cuayá' ngu' ji'i ma slo ngu' nu laca cña. Ná culacua tsa ti' ma ñi'ya caca cha' nu chcu'i ma lo'o ngu' bi', cha' clyaá ma ji'i ngu';

12 Xtyi'i ycu'i Ndyosi culu'u ji'i ma ñi'ya nu chcu'i ma lo'o ngu' lo'o tyalaa tyempo bi'.

Nu culiya' tonto

¹³ Nga'a sca nu qui'yu laja ñati quiña'a. Nguxana yu nhcui' yu lo'o Jesús li':

—Cusu' —nacuï yu—, cuacha' clya nu'u jilï yu tya'a na' cha' tya'be cha' culiya' nu nguxtyanu sti ya jilï ya lo'o yu.

¹⁴ Li' nguxacuï Jesús cha' jilï yu bi':

—Si'i cña 'na laca cua, cha' cua'ni cuayá' na' jilï ma; si'i cña 'na laca bi', cha' sa'be na' cha' culiya' nu tyacua jilï scaa ma.

¹⁵ Lo'o li' chaca cha' nhcui' Jesús lo'o ñati nu nga'a slo:

—Tii ti' ma tyi'ï ma chalyuu. Ná tyacui tsa ti' ma jilï lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jilï ñati nu lo'o ndilï ma nde chalyuu; ná caja chalyuu chañi ca ji'na xqui'ya cha' culiya' na, ni si'i xqui'ya cha' ntsu'u quiña'a tsa cha' tso'o ji'na.

¹⁶ Lo'o li' nda Jesús cuii re lo'o ngu':

—Ntsu'u sca yu culiya'. Tso'o tsa yuu nu ntsu'u jilï yu, quiña'a tsa ltya ngujui jilï yu li'.

¹⁷ Lo'o li' nguxana nu culiya' bi', ngulacua ti' yu ndi'ya: “¿Na ca cua'ni na' ni? Ná tyu'u scua su tyuco'o ltya 'na.

¹⁸ Ndi'ya cua'ni na' lacua: tso'o la cuityi na' lcaa ja'ba 'na cha' tya' xa' ni'ï tlyu la. Ca bi' xco'o na' ltya 'na, lo'o jua'a lcaa lo yu'ba 'na.

¹⁹ Li' chaa ti' na' ñacuï na': Tso'o tsa chalyuu nu ngujui 'na juani. Quiña'a tsa cha' tso'o cua ntsu'u co'o 'na, nu tyu'u scua tyu yija 'na. Juani lasa ti tyi'ï na' chalyuu; ntsu'u tsa na cacu na' nde loo la ni, masi co'o na' lcui, masi tya'a na' pasiya.”

20 Li' nchcui' ycui' Ndyosi lo'o yu: “Tonto tsa nclyacua ti' nu'u. Talya ndyi ti cajaa nu'u”, nacui Ni ji'i nu culiya' bi'. “¿Ti ji'i tyanu lcaa cha' tso'o nu cua nguxco'o ca ti nu'u, cha' caja jinu'u nquicha'?” nacui Ni ji'i nu culiya' bi'.

21 Jua'a caca ji'i ñati nu xcui' cha' caca culiya' ycui' ti ngu' ndya'a tyiquee ngu', pana ná ndube ti' ngu' si caca ngu' ñati tso'o cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

Ña'asii ycui' Ndyosi ji'i sñi' Ni nu ndi'i lo yuu chalyuu

22 Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Ndi'ya cha' chcui' na' lo'o ma juani: Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' ma na laca nu lyiji ji'i ma cha' cacu ma su ndi'i ma chalyuu, ni ná culacua tsa ti' ma cha' ji'i ste' ma.

23 Cuayá' cha' lu'ú ti na, masi si'i quiña'a tsa na cacu na; cuayá' tsa si tso'o ti ti' na, masi si'i tso'o tsa ña'a ste' na.

24 Culacua xi ti' ma ñi'ya laca ji'i na'ni nu naa cuitya'; ná ntyaa ni' nscua', ná ndu'ni ni' clacua, ná ntsu'u ni'i ji'i ni', ni ná ndiñá ni' ja'ba su xco'o ni' na cacu ni'; pana nda Ni na cacu ni' jua'a ti. Lo'o cu'ma ni, quiña'a la ntsu'u loo cu'ma que cuitya' bi' cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

25 Nga'aa caca caluu la ma ni sa cla'be metro cua la, masi quiña'a tsa cha' culacua ti' ma;

26 masi cha' xca ti laca bi', ná nchca cua'ni ma ji'i tsiya' ti. Lo'o jua'a ná ntsu'u cha' culacua ti' ma ji'i sca cha' nu cua tonu la.

27 'Ña'a ma xi queé nu ntsu'u laja quixi' jua. Tso'o tsa nda bi' queé, masi ná ndu'ni bi' cña, masi

ná nchca jì'ì bi' cua'ni cha' caja late' cacu'. Ndi'ya ñacuì na' jì'ì m̄a cuentya jì'ì jyo'o Salomón: culiya' tsa jyo'o bi', tso'o tsa ña'a ste' yu; pana ná stu'ba ña'a ste' yu lo'o queé jua, cha' nu queé jua ni, tso'o la ña'a bi'.

²⁸ La cui' jua'a lo'o quii nu ndi'ì ne' quixi' jua juani, ndyaluu quii bi' tso'o ti; pana chaca ts̄a, li' nga'aa tyaca' cha' cua ndyaquì. Ycui' Ndyosi ndu'ni cha' tso'o tsa ña'a quii; jua'a cu'm̄a ni, chañi cha' ta ycui' Ni late' cacu' m̄a, masi xti tsa cha' jlya ti' m̄a jì'ì Ni.

²⁹ Bi' cha' juani, nga'aa quiña'a tsa cha' culacua ti' m̄a: “¿Na ca cacu na juani? ¿Na ca co'o na juani?” Si'ì na xcui' tya'a lube m̄a tsaana m̄a jì'ì cha' bi',

³⁰ cha' xcui' jua'a nclacua ti' lcaa ñati chalyuu nu ndi'ì jua'a ti. Pana cu'm̄a ni, ná cube ti' m̄a, jlo ti' ycui' Sti m̄a ñi'ya caca caja lcaa na nu lyiji cha' tyiji yu'u jì'ì m̄a chalyuu.

³¹ Si'ì xcui' cuentya jì'ì ycui' ca ti m̄a culacua ti' m̄a. Ndi'ya cua'ni m̄a: taquiya' m̄a jì'ì lcaa cha' nu nchcui' ycui' Ni, cha' caca Ni loo ne' cresiya jì'ì m̄a su ndi'ì m̄a nde chalyuu; jua'a ta Ni lcaa na nu lyiji xi jì'ì m̄a li'.

Lcaa na nu ntsu'u jì'na tya na jì'ì ycui' Ndyosi

³² 'Ná cutsij cu'm̄a. Ñati 'na laca m̄a, masi xti ti ngu' tya'a m̄a, cu'm̄a nu laca m̄a taju ñati jì'ì ycui' Ndyosi; cua ngujui chalyuu tso'o jì'ì m̄a cha' ycui' Ndyosi Sti na laca loo jì'ì m̄a, cha' jua'a nti' ycui' Ni.

³³ Ná cube ti' m̄a, cujuì' m̄a na nu ntsu'u jì'ì m̄a cha' ta m̄a cñi jì'ì ngu' ti'ì. Lo'o jua'a nga'aa casu cuijì su ntsu'u cñi jì'ì m̄a, nga'aa tye na nu nguxco'o m̄a ca slo ycui' Ndyosi nu ntucua nde

cua; ca bi' nga'aa caca tyucuaana ngu' cñi bi', nga'aa caca cacu cuixu' ji'i.

³⁴ Cua ña'a ca cha' nu tyaca'a la ji'i mā chalyuu, tyanu cresiya ji'i mā ca su ntsu'u cha' bi', masi sca cha' tso'o nu ndyu'u co'o ji'i mā nde chalyuu, masi cha' tso'o nu cua nchco'o Ni cuentya ji'i mā ca su ntucua ycu'i Ni.

Tii ti' na tyi'i na chalyuu

³⁵⁻³⁶ Tii ti' na tyi'i mā chalyuu cha' caca cua'ni yala mā, ñi'ya lo'o ndu'ni yala ngu' msu nu ndi'i na'asi ni'i ji'i ngu'. Talya laca lo'o cua ndyaa xu'na ni'i bi' ta'a su caya clyo'o ngu'. Tya tii msu bi', tya lacu' ngu' ste' ngu', ña'a ti ntsu'u xee ni'i bi' su ndyanu ngu' msu to' tyi xu'na ngu'; tya tii ngu' cha' ntajatya ngu' ji'i xu'na ngu', ni jacua' tyalaa ycu'i xu'na bi'. Lo'o tyalaa ycu'i, cujui'i ya' yu toni'i nde liya', yala ti saala msu bi' toni'i ji'i li'.

³⁷ Tso'o tsa caca ji'i msu bi', si tya tii ngu' nu lo'o tyalaa xu'na ngu' cha' cua'ni clyu ngu' cña ji'i xu'na ngu'. Cha' liñi ta na' lo'o mā, cha' ndi'ya ñacu xu'na ni'i bi' ji'i ngu' msu ji'i: “Cua'a clyu mā to' mesa”. Li' cua'ni cña ti' ycu'i xu'na ngu' cha' xacu ji'i ngu'.

³⁸ Tso'o tsa caca ji'i ngu' bi' si tya tii ngu', masi talya tsa tyalaa ycu'i nu laca loo bi', masi tyeje tacui cla'be talya tyalaa yu.

³⁹ Nda mā cuentya ñi'ya nu cua'ni sca xu'na ni'i, si jlo ti' yu ni hora tyalaa sca yu cuaana ni'i; cua'a yu toni'i, cha' ná ta yu chacuaya' cuaana ngu' na nu ntsu'u ni'i.

⁴⁰ Lo'o jua'a cu'mā ni, tii ti' na tyi'i mā chalyuu; tyaa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati,

ná tyiquee' tyaa na' sca hora nu ná culacua ti' ma cha' caa na'.

Nu msu nu ndaquiya' tso'o ji'i xu'na yu

41 —Cusu' —nacui Pedro ji'i Jesús li'—, ¿ha lo'o cuare ti nda nu'u cuii bi'? ¿Ha ná tso'o la si cuna lcaa ñati cha' bi', nti' nu'u? —nacui Pedro.

42 Li' nguxacui Jesús cha' ji'i yu:

—¿Ha ntsu'u cu'ma nu tyucui tyiquee ma ntaja'a ma cua'ni ma cña 'na? Ndi'ya cua'ni ma lacua: sca msu nu tso'o ni, ta xu'na yu cña ji'i yu cha' caca yu loo ne' ni' ji'i xu'na yu; culo xu'na yu cña ji'i yu cha' xacu yu ji'i lcaa ngu' nu ndi'i ni'i bi'.

43 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee msu bi' lo'o caa xu'na yu chaca quiya', si chañi cha' ndyu'ni yu cña nu cua ngulo xu'na yu ji'i yu.

44 Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma juani, cha' tlyu la cña ta xu'na yu ji'i msu bi' li', ña'a cuayá' caca yu loo ji'i lcaa cña nu ntsu'u ji'i xu'na yu bi'.

45 Pana sca msu nu ná ndube ti' ji'i cña nu ngulo xu'na yu ji'i yu, hora ti ca'ya sca cha' cuxi hique yu: “Tiya' tsa caa xu'na na'”, culacua ti' yu. Li' xana yu bi' cua'ni xña'a yu; cua'ni tyaala yu ji'i tya'a msu yu, masi cuna'a, masi qui'yu ngu'. Tso'o tsa cacu yu scuaa, tsa cu' ti co'o yu lcui, tsa cu' ti tya'a yu cu'bi yu.

46 Lo'o li' tsiya' ca tyu'u tucua xu'na yu sca tsa lo'o ná tii yu. Ná jlo ti' yu ni hora tyu'u tucua ycui' nu xu'na yu chaca quiya', la cui' ti ná jlya ti' yu si tyalaa xu'na yu tsá bi'. Li' ti'i tsa xcube' xu'na yu ji'i yu xña'a bi'. Stu'ba ti tsaa yu ca bilyaa cha' chcube' yu lo'o ñati nu ná ndaquiya' ji'i ycui' Ndyosi tsiya' ti.

47 'Lo'o jlo ti' msu bi' ni cña ngulo xu'na yu ji' yu, lo'o li' ná yala ti' yu cha' cua'ni yu cña bi', xcube' xu'na yu ji' yu li'; ti' tsa quiji' xu'na yu ji' yu.

48 Pana chaca msu nu ná ngua cuayá' ti' ni cña ngulo xu'na yu ji' yu, xti la cha' chcube' yu bi' li'; jo'o la xi quiji' xu'na yu ji' yu, masi ndacui cha' chcube' lye yu xqui'ya cña nu ná ngua'ni yu bi'. Nu lo'o ta ycui' Ndyosi tyuu lo cha' ji'na, jua'a tyuu lo cña ndu'ni cha' cua'ni na cuentya ji' Ni; la cui' ti cha' lo'o xtyanu ñati quiña'a tsa cña ji'na, li' ndu'ni cha' cua'ni na quiña'a la cña cuentya ji' ngu' bi'.

Xuu tya'a ñati chalyuu xqui'ya Jesús

49 'Cua lijya na' nde chalyuu cha' cua'a na' quii' su ndi' ñati, pana tso'o la nti' na' si cua laca ndyaqui quii' bi'.

50 Cua xana ti sca cha' tlyu, cua tyati' ti na' sca cña, ñi'ya laca lo'o cua ntyucuatya ngu' 'na; bi' cha' lye tsa nlyacua ti' na' juani: ¿Ni jacua' xcua se' cña bi'?

51 ¿Ha xcui' ti ti tyi' ñati chalyuu xqui'ya cha' cua lijya na' lo yuu, nti' ma? Si'i. Ná nchca tyi' ti ti ñati chalyuu, cha' na xuu tya'a ngu' nti' ngu'.

52 Ndi'ya caca juani: su ntsu'u ca'yu tya'a ñati tya'a ndi' sca ti ni', li' xana sna tya'a ngu' nu ná ngusñi ngu' cha' jna', xuu tya'a ngu' bi' lo'o nu tucua tya'a ngu' nu ngusñi cha' jna'; masi ntsu'u tucua tya'a ngu' nu ná ngusñi cha' jna' lo'o sna tya'a ngu' nu ngusñi cha' bi', la cui' ti xuu tya'a ngu' xqui'ya na' —nacui Jesús—.

53 Xuu tya'a sca ñati lo'o sñi' qui'yu yu, jua'a xuu tya'a sca yu qui'yu lo'o sti yu; xuu tya'a sca ma' cusu' lo'o sñi' cuna'a, jua'a xuu tya'a sca cuna'a

cuañi' lo'o xtya'a; xuü tya'a sca ma' cusu' lo'o sñi' xii, jua'a xuü tya'a sca cuxii lo'o xtya'a laa cho' xqui'ya na' —nacui Jesús.

Ná nchca ca tii ngu' na laca nu liya nde loo la

⁵⁴ Chaca quiya' nhcui' Jesús lo'o ñati, nu lo'o ndi'i ngu' slo:

—Nu cu'ma ni, ntsu'u quiya' ña'a ma ndyatu coo nde su ndyaa cuichaa, lo'o li' ñacui ma: “Tyo ca'ya”. Chañi cha' ji'i ma, ca'ya tyo tu'ni.

⁵⁵ Lo'o xana tyucua cui'i liya nde calacui, li' ñacui ma: “Cua xana caca tyique' juani”. Lo'o chañi, jua'a caca li'.

⁵⁶ ¡Cuiñi tsa cu'ma! Nchca ji'i ma ña'a ma sca na nu ndyaca nde chalyuu, masi sca na nu ndyaca nde cua; cua nslo ma ji'i cha' bi'. ¿Ni cha' laca ná nchca ca tii ma tsiya' ti na ca ndyaca jna' nde chalyuu juani? —nacui Jesús ji'i ngu'.

Tso'o la xquiñi cya na cha' ji'na lo'o tya'a cusuu na

⁵⁷ ¿Ni cha' laca ná nchca quiñi tso'o cha' ji'i ma lo'o tya'a ma?

⁵⁸ Ndi'ya tso'o la cua'ni ma, si ntsu'u cha' tsa lo'o sca ñati ji'i ma slo bese cha' sta yu qui'ya ji'i ma: cua'ni cña ti' ma cha' xquiñi ma cha' ji'i ma lo'o yu laja lo'o tya ndyaa ti ma tyucui. Pana si ná cua'ni ma jua'a, li' tya bese ji'i ma ya' policia. Lo'o ngu' bi' ni, su'ba ngu' ji'i ma ne' chcuá li'.

⁵⁹ Cha' liñi nhcui' na' lo'o ma, cha' nga'aa tyu'u ma tsiya' ti ña'a cuayá' nu ta ma lcaa ca centavo nu ndijña ñati bi' ji'i ma.

13

Nga'a cha' culochu' na ji'i cha' cuxi nu ndyu'ni na

¹ La cui' tyempo bi' ndi'i xi ñati ca su ndu Jesús. Ndacha' ngu' bi' ji'i yu li', ñi'ya' ngua lo'o ndyujuii gobernador Pilato ji'i tyuu tya'a ngu' Galilea. Laja lo'o ndyu'ni tacati nu ngu' Galilea bi' ne' laa, nu lo'o ndyujuii ngu' na'ni nu caca msta ji'i ycui' Ndyosi, li' ndyujuii sendaru nu ji'i nu Pilato bi' ji'i ngu' bi', nacu' ngu'.

² Nhcui' Jesús lo'o ngu' li':

—¿Ha xqui'ya cha' xña'a tsa ngu' Galilea, bi' cha' ndyujuii Pilato ji'i ngu', nti' mā? Ná xña'a lye ngu' bi'. Na ngua'ni ti ngu' ñi'ya' nu ndu'ni tya'a quichi tyi ngu',

³ si'i na cuxi la ngua'ni ngu' bi'. Lo'o jua'a cu'ma ni, si ná ca tyuju'u ti' mā ji'i lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni mā, cha' culochu' mā cha' bi', la cui' ti cha' nscua cha' cajaa mā li' —nacu' Jesús ji'i ngu'—.

⁴ Lo'o nu xa' taju ti' ñu xna tya'a ñati bi' ni, ngujuii ngu' bi' ca to' hitya Siloé lo'o nclýú ni'i cua bi' hichu' ngu' li'. ¿Ha xqui'ya cha' xña'a tsa ngu' ngua jua'a nti' cu'ma? Ná xña'a lye ngu' bi'. Na ngua'ni ti ngu' ñi'ya' nu ndu'ni tya'a ngu' quichi Jerusalén,

⁵ si'i na cuxi la ngua'ni ngu' bi'. Lo'o jua'a cu'ma ni, si ná ca tyuju'u ti' mā ji'i lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni mā, cha' culochu' mā cha' bi', la cui' ti cha' nscua cha' cajaa cu'ma.

Yaca quityi nu ná nda si'yu tsiya' ti

⁶ Li' ndacha' Jesús cha' re ji'i ngu':

—Ndi'i sca lo ñati nu ntsu'u sca yaca quityi nu tso'o tsa ji'i, yaca nu nda si'yu tyacala'; ndu yaca bi' laja su ndyataa yu yaca si'yu losu' tyixi. Tiya' la

li' ndyaa na'a yu ji'i yaca quityi bi' si ntsu'u si'yu lo. Ni sca si'yu ná nga'a lo, ná sca na ngujui ji'i yu tsiya' ti.

⁷ Bi' cha' nacui ycuí yu ji'i nu ndyu'ni cña ne' lo'o bi': "Ndacui sna yija ñaa na', yaa na'a na' si ntsu'u si'yu lo yaca quityi re, lo'o ná ngujui 'na tsiya' ti. Xi'yu ji'i, culo ji'i tsiya' ti, cha' na ndu laja ti yaca re; tso'o la si xa' la na cataa na lo yuu re", nacui nu ca ji'i yuu bi'.

⁸ Li' nguxacui nu ndyu'ni cña ne' lo'o bi' cha' ji'i xu'na yu: "Xtyanu nu'u ji'i yaca re chaca tya yija, cusu", nacui yu. "Xtyi'i na' yuu su ntucua suu yaca re, su'ba na' quiña'a xi yuu cataa suu.

⁹ Ná tyiquee' si tyaja'a si'yu, tyu'u jua'a li'; pana si ná tyu'u tsiya' ti, si'yu nu'u ji'i li'."

Sca tsa ta'a ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu cuna'a nu nchcu' tyucuí

¹⁰ Ngua sca tsa ta'a lo'o ndi'i Jesús ne' laa nclyu'u yu ji'i ñati.

¹¹ Ndacua nga'a sca nu cuna'a nu ngusñi cui'i cuxi ji'i. Xqui'ya cui'i bi' ngua quicha ma' ti'ñu xna yija; cua nchcu' hichu' ma' tsiya' ti, ña'a cuayá' nu nga'aa ngua ji'i ma' xquiñi ji'i ycuí' ma'.

¹² Lo'o na'a Jesús ji'i ma' cusu' bi', li' nchcu' yu lo'o ma':

—Cua ndyaca tso'o nu'u juani, nga'aa tyacua quicha jua jinu'u chaca quiya' —nacui yu ji'i ma' cusu' bi'.

¹³ Lo'o li' ngusta ya' Jesús hichu' ma'. Hora ti ngüñi tyucuí hichu' ma'. Li' nacui ma' cha' tlyu tsa cña ndu'ni ycuí' Ndyosi.

14 Pana nu qui'yu nu laca loo ne' laa bi' ni, ngunasi' tsa yu bi', cha' ngua'ni Jesús jo'o ji'i ngu' tsá ta'a.

—Scuá tsá tso'o cha' cua'ni na cña —nacui nu laca loo bi'—, bi' tsá tso'o cha' tyaa mā cha' caca jo'o ji'i mā; nga'aa caa mā tsá ta'a li' —nacui.

15 —Cuiñi tsa nu'u —nacui Jesús ji'i nu laca loo ne' laa bi' li'—. Lcaa cu'mā lo'o tya'a mā nsati' mā toro ji'i mā, masi huru ji'i mā, cha' tsa lo'o mā ji'i ni' cha' co'o ni' hitya, masi tsá ta'a —nacui yu—.

16 Lo'o jua'a nu cuna'a re nu la cui' tya'a ñati' ji'i jyo'o Abraham ni, cua ti'ñu xna yija nguta'a ma' ndatsaa Satanás ji'i ma'. ¿Ha ná tso'o nti' mā si cua'ni lyaá na' ji'i ma', masi tsá ta'a? —nacui Jesús.

17 Nguju'u tsa ti' ngu' tya'a cusu Jesús cha' nguxacui yu cha' ji'i nu laca loo bi' jua'a. Pana tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu xa' la ñati' nu ndu ca bi', cha' na'a ngu' lcaa cña tonu nu ngua'ni Jesús.

Cuii ji'i si'yu cuxee

18 Li' xa' ngulu'u Jesús sca cha' ji'i ngu':

—Chaca cha' chcui' na' lo'o mā juani, cha' caca cuayá' ti' mā ñi'ya caca lo'o laca ycui' Ni loo ne' cresiya ji'i mā:

19 Laca cha' bi' ñi'ya nti' sca ti' si'yu cuxee, nu ndyaa lo'o sca ñati' ji'i ndyataa yu ji'i ne' lo'o ji'i yu. Lo'o li', lo'o cua ndyaluu la, sca yaca tonu tsa laca bi'. Li' nguxana ndyalaa quiñi cha' cuiñá ni' xlyati' laja sta' yaca bi', cha' tso'o tsa tonu yaca bi'.

Cuii ji'i scua tiye'

20 Chaca quiya' nda Jesús sca cuii lo'o ngu':

—Chaca cha' chcui' na' lo'o mā ñi'ya caca lo'o laca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i mā —nacui—.

21 Laca cha' bi' ñi'ya laca sca ycu' scuā tiye' nu ngusu'ba sca nu cuna'ā lo sna tya'a sca' catyá xlyá, nguixa' li', cha' tsa tlyu ti tyacū scuā bi'.

Nu toni'i chubi ti

22 Tyucuii su ndyaa Jesús lo'o ngu' ca Jerusalén, ndya'ā ngu' nde tyuū tya'a quichi tonu; lo'o jua'ā tyuū tya'a quichi sube ndya'ā ngu', cha' chcu' yu cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ngu' quichi bi'.

23 Laja li' nchcuane sca ñatī ji'i yu:

—¿Ha xti ti ñatī nu cua'ni lyaá Ni ji'i lo'o cua tye ti chalyuu, cusu'? —nacuī.

Nguxacū Jesús cha' ji'i ñatī bi' li':

24 —Chubi tsa toni'i su tyatí mā ca bi', bi' cha' cua'ni yala mā cha' quiye tyucuii ji'i mā nu tyalaa ca toni'i bi'. Ndi'yā ñacū na' ji'i mā: Ntsu'u quiña'ā tsa ñatī nu cua nchcu' cha' cua tyatí ti ngu' toni'i bi', pana na ndu'ni ti ngu' jua'ā; ná nchca quiye ji'i ngu' tsiya' ti ñi'yā caca nu tyatí ngu' toni'i bi'.

25 Li' tyatū xu'na ni'i bi', cha' tacu' yu toni'i bi'. Lo'o tyalaa cu'mā, li' xana mā cuju'i' ya' mā toni'i bi', chcu' mā lo'o: “Xaala mā toni'i, cusu’”. Li' ñacū yu ji'i mā: “Ná jlo ti' na' ti ñatī laca cu'mā”.

26 Lo'o li' xacū mā cha' ji'i: “Cusu', cua ndyacu ya tyaja lo'o nu'u, cua ndyi'o ya hitya lo'o nu'u. Cua ndyaa nu'u ngulu'u nu'u ji'i tya'a quichi tyi ya”, ñacū mā.

27 Chaca quiya' chcu' yu lo'o mā li': “Ná jlo ti' na' tsiya' ti, ti ñatī laca cu'mā. Tyaa clya mā tso'o la; nga'aa nti' na' ña'ā na' ji'i mā, cha' ñatī cuxi laca mā.”

28 Xi'ya tsa mā li', cacu la'ya mā cha' lye tsa ñasi' mā. Ca xñi'i tsa ti' mā lo'o ña'ā mā su ndi'i quiña'ā

tsa ñatĩ slo ycuĩ' Ndyosi ca lo'o tye chalyuu; masi jyo'o Abraham, masi jyo'o Isaac, masi jyo'o Jacob, masi lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'ĩ ycuĩ' Ndyosi sa'ni la, ña'a mā ji'ĩ ngu' ndi'ĩ ngu' ca bi'. Lo'o cu'mā ni, xtyanu Ni ji'ĩ mā nde liya'.

²⁹ Lcaa quichi chalyuu ntsu'u ngu' nu tyaa ngu' cacu ngu' lo'o ycuĩ' Ndyosi, nu lo'o caca Ni loo lo'o tye chalyuu; nde su ntyucua cuichaa tyu'u ngu' tyaa ngu', jua'a tyu'u ngu' nde su ndyaa cuichaa, lo'o nde tyá' tyu'u ngu', lo'o nde calacui tyu'u ngu', tyaa lcaa ngu' ca su tlyu su ntucua ycuĩ' Ni.

³⁰ Lo'o li' nde loo la caca xi ngu' nu tyu'u tucua su cua tye ti cha'; jua'a nde chu' la tyanu xi ngu' nu ndu'u tucua clyo.

Ntsu'u tsa tyiquee Jesús ña'a ji'ĩ ngu' quichi Jerusalén

³¹ La cui' tyempo bi' lijya xi tya'a ngu' fariseo cha' chcuĩ' lo'o Jesús:

—Tyaa clya nu'ũ juani —nacui ngu' ji'ĩ—. Tyu'u nu'ũ su ndi'ĩ nu'ũ re, yaa nu'ũ tyi'ĩ chaca se'ĩ, cha' cua nti' rey Herodes cjuui jinu'ũ.

³² Nchcuĩ' Jesús lo'o ngu' bi' li':

—Yaa cacha' mā cha' re ji'ĩ nu cusu' tyaala bi': “Tsā juani lo'o tsā quee tya tyi'ĩ na' xi chalyuu re cha' culo na' cui'ĩ cuxi nu ntsu'u ji'ĩ ñatĩ, cha' cua'ni na' cha' tyaca tso'o xa' la ngu' quicha. Cuati tsā nu nchca tyuna, li' tye cña nu nda ycuĩ' Ndyosi Sti na' cha' cua'ni na'.” Jua'a ñacui mā ji'ĩ nu cusu' bi'.

³³ Tya'a na' re juani. Tya quiña'a xi tyucui lyiji su tya'a na' juani, jua'a la quee, jua'a tsā nu nchca tyuna li'. Ycuĩ' cu'mā jlo ti' mā cha' nde quichi Jerusalén ndyijii lcaa ngu' nu laca tu'ba ji'ĩ ycuĩ'

Ndyosi —nacuĭ Jesús jĭĭ ngu' fariseo bi'—. Bi' cha' tsa'a na' ca quichĭ bi' cha' cajaa na', si jua'a laca na' tu'ba jĭĭ ycuĭ' Ndyosi nti' ma —nacuĭ Jesús li'—.

³⁴ Tya'na tsa cu'ma ngu' Jerusalén, cha' tucui tsa cha' nu ntsu'u jĭĭ ma. Tya sa'ni ndujui ma jĭĭ ngu' nu laca tu'ba jĭĭ ycuĭ' Ndyosi, ngujui' ma quee jĭĭ ñatĭ nu ngua'a lo Ni cña jĭĭ. Tyuu tsa quiya' ngua ti' na' cha' cua'ni tyaca'a na' jĭĭ ma, cha' ná ca cuxi jĭĭ ma; ñi'ya nti' sca su'u nu nxuti' jĭĭ sñi' ne' lu'be ni', jua'a nti' na' cua'ni na' lo'o ma, pana ná nda ma chacuayá' 'na tsiya' ti.

³⁵ Bi' cha' xñi' ti' tyanu quichĭ tyi ma juani. Nga'aa ña'a ma 'na ña'a cuayá' nu tyalaa tyempo nu chcuĭ' ma cha' 'na: “Tso'o tsa ndyu'ni ycuĭ' Ndyosi xqui'ya yu nu lijya chacuayá' jĭĭ ycuĭ' nu Xu'na na”, ñacuĭ ma li'.

14

Ngua'ni Jesús jo'o jĭĭ sca nu qui'yu nu nchcube' tsa quicha qui jĭĭ

¹ Sca tsā nu ndi' cña' ngu' ndyaa Jesús ndyacu yu xlyaa to' tyi xu'na ngu' fariseo. Lo'o xa' ngu' fariseo ni, na'a tsa ngu' jĭĭ Jesús li'.

² Nde loo Jesús nga'a sca nu qui'yu nu nchcube' quicha qui jĭĭ.

³ Li' nchcuane Jesús jĭĭ ngu' mstru cha' jo'ó lo'o jĭĭ ngu' fariseo bi':

—¿Ha ntsu'u chacuayá' cha' cua'ni na jo'o jĭĭ sca nu quicha tsā ta'a, nti' ma? —nacuĭ Jesús jĭĭ ngu' bi'—. ¿Ha ná ntsu'u chacuayá' cha' cua'ni na jo'o jĭĭ ngu' li'?

⁴ Pana nga'aa nchcui' ngu' bi' tsiya' ti. Li' ntejeya' Jesús ji'i nu quicha bi', ngua'ni cha' ndyaca tso'o yu. Lo'o li' nchcui' lo'o yu bi':

—Tyaa nu'u to' tyi —nacui Jesús ji'i yu.

⁵ Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' fariseo bi' chaca quiya':

—¿Ñi'ya nti' cu'ma? ¿Ñi'ya cua'ni ma si tyú sca huru ji'i ma, si tyú sca toro ne' tyuu tsá nu ndi'i cña' ngu'? ¿Ha si'i hora ti tsaa ma culo ma ji'i ni', masi tsá ta'a tlyu laca?

⁶ Lo'o ná ngujui ñi'ya nu xacui ngu' cha' ji'i Jesús tsiya' ti li'.

Ñati nu tsaa tyi'i lo'o ngu' ta'a nu caya clyo'o ngu'

⁷ Li' na'a Jesús cha' ngulana tsa ngu' fariseo bi' yaca xlya cha' tyucua ngu' su tso'o la nu nde que mesa. Bi' cha' nda Jesús cuii re ji'i ngu' bi' li':

⁸ —Nu lo'o tsaa ma su ndyaca ta'a caya clyo'o ngu', ná tyaca'a ma su tlyu su tyucua ngu' nu laca loo. ¿Ñi'ya cua'ni ma si tyalaa xa' ñati nu cua tlyu la cha' ntsu'u ji'i que cu'ma?

⁹ Lo'o li' nu ñati nu ndyu'ni ta'a nu cua nchcui' lo'o ma tya clyo cha' caa ma ni, ná tyiquee' chcui' yu lo'o ma ndi'ya: “Ta ma su ntucua ma ji'i nu cusu' cua”, ñacui yu. Lo'o li' ca tyuju'u tsa ti' ma, tsaa ma tyaca'a ma ca su ná ntsu'u yaca xlya, ca bi' tyaca'a ma tsiya' ti li'.

¹⁰ Si'i xcui' na clyana ma su tso'o tyaca'a ma lacua. Nu lo'o tsaa ma sca ta'a, yaa ma tyucua ma sca la'a ti su taca tyucua cua ña'a ca ñati. Lo'o li' caa nu laca loo ji'i ta'a cha' chcui' yu lo'o ma: “Cusu'”, ñacui yu ji'i ma, “cuaa nu'u cha' tyucua xi ca su

tso'o la re". Jua'a caca ch̄i la loo ycu'i cu'ma laja ñati quiña'a nu ntucua to' mesa li'.

¹¹ Cua ña'a ca ñati nu nti' cha' tlyu la cha' laca ji'i ycu'i, bi' laca nu ca tyuju'u ti' ca tiya' la; lo'o nu ñati nu xti ti cha' ntsu'u tyiquee ycu'i yu, xtyucua ycu'i Ndyosi ji'i yu bi' li', cha' caca tlyu la tyiquee yu ca tiya' la.

¹² Li' ndi'ya nacui Jesús ji'i nu ñati nu cua nchcui' lo'o cha' caa tyi'i ta'a ca slo yu:

—Nu lo'o chcui' ma lo'o ngu' cha' caa ngu' cacu ngu' xlyaa lo'o ma, si'i lo'o tya'a tso'o ti ma chcui' ma, ni si'i lo'o tya'a ngula ti ma chcui' ma, ni si'i lo'o tya'a tyijyu' ti ma chcui' ma, ni si'i lo'o ngu' culiya' ti nu ntucua tyi cacua ti slo ma chcui' ma li'. Stu'ba ti cua'ni ngu' bi' lo'o ma ca tiya' la, nu lo'o ntsu'u sca ta'a ji'i ngu'; ñi'ya nu ngua'ni ma lo'o ngu', jua'a cua'ni ngu' bi' lo'o ma li'.

¹³ Pana si'i jua'a cua'ni ma; nu lo'o cua'ni ma sca ta'a, li' xuti'i ma ji'i ngu' ti'i, lo'o ji'i ngu' quicha, lo'o ji'i ngu' nu cu' quiya', lo'o ji'i ngu' cuityi' cha' cacu ngu' lo'o ma.

¹⁴ Li' tso'o tsa tyi'i ma chalyuu si jua'a cua'ni ma, cha' nu ngu' quicha bi' ni, ná caja ñi'ya nu tya ngu' cha' tso'o ji'i ma. Pana tiya' la caja cha' tso'o ji'i ma, nu lo'o tyu'ú ma chaca quiya' lo'o lcaa ngu' jyo'o nu ngua tso'o cresiya ji'i ngu' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi lo'o tya nguti'i ngu' chalyuu.

Cuii ji'i sca ta'a tlyu nu ngua'ni ngu'

¹⁵ Tya ndi'i ngu' to' mesa, ngua'a jyaca ngu' ji'i cha' nu nda Jesús lo'o ngu'. Li' nguxacui sca yu tya'a ntucua ngu' cha' ji'i Jesús:

—Tso'o tsa caca ji'i ñati nu cacu scuaa ca su laca ycui' Ndyosi loo —nacu'i yu bi'.

¹⁶ Li' nguxacu'i Jesús sca cu'i ji'i yu, cha' ca cuayá' ti' ngu' ñi'ya caca ji'i ñati chalyuu lo'o caa ycui' Ndyosi cha' caca Ni loo.

—Sca nu qui'yu ngua'ni sca ta'a, nda yu sca sii cha' cacu ngu' —nacu'i Jesús ji'i ngu'—. Cua nchcui' yu lo'o quiña'a tsa ñati cha' tyi'i ngu' ta'a.

¹⁷ Nu lo'o cua ndyalaa hora caca sii, li' ngulo yu cña ji'i msu ji'i cha' tsaa chcui' lo'o ngu' ndi'ya: “Cua laca ngua tso'o scuaa nu caca sii ji'i ma, nacui' xu'na na”.

¹⁸ Li' lcaa ngu' nu cua nchcui' yu lo'o tya tsubi' la cha' caa ngu' ta'a bi', nguxana ngu' ndijña ngu' cha' clyu ti' ji'i yu. Ndi'ya nacui' tsaca ngu': “Cua'ni clyu ti' nu'u jna', ná caca 'na caa na' slo nu'u juani. Ntsu'u cha' tsa'a tsaa na'a na' sca se'i su ngüi'ya ca ti na' yuu, bi' cha' nti' na' cha' cua'ni clyu ti' nu'u 'na.”

¹⁹ Lo'o li' nacui' chaca yu: “Na ngüi'ya ca ti na' ca'yu latya toro masu; bi' cha' tsa'a cua'ni cuayá' na' lo'o ni', si cua caca cua'ni ni' cña. Cua'ni clyu ti' nu'u jna', ná caca 'na caa na' slo nu'u juani.”

²⁰ Li' nacui' chaca yu: “Na ngujui clyo'o ca ti na', bi' cha' ná ntsu'u chacuayá' caa na' slo nu'u juani”.

²¹ Lo'o ndyalaa msu slo xu'na chaca quiya', li' lcaa cha' nu nacui' ngu' ji'i ndacha' ji'i xu'na. Lye tsa ngunasi' xu'na ni'i bi' li'. Lo'o li' nacui' yu ji'i msu bi': “Yaa clya nu'u lquichi chaca quiya' cha' chcui' nu'u lo'o ngu' nu ntsu'u nde calle jua, cha' caa ngu' ta'a slo na'. Chcui' nu'u lo'o ngu' ti'i, lo'o ngu' quicha, lo'o ngu' nu cu' quiya', lo'o ngu'

cuityi', lo'o lcaa ngu' quicha; li' tyaa lo'o ji'i lcaa ngu' bi' ca nde", nacui xu'na msu bi'.

²² Ca tiya' la li' nacui nu msu bi' ji'i xu'na: "Cusu'", nacui, "cua ngua'ni na' lcaa cña nu ngulo nu'u 'na, lo'o ña'a ti tya ntsu'u la se'i su tyi'i ngu' ta'a re."

²³ Li' nacui ycu' nu xu'na msu bi': "Yaa nu'u nde calle, lcaa tyucuii, cua'ni nu'u juersa lo'o ngu' cha' tyaa ngu' ne' ni'i 'na, cha' cha'a ni'i re 'na tyi'i ñati.

²⁴ Ndi'ya cha' ta na' lo'o nu'u, cha' ni tsaca ngu' nu cua nchcui' na' lo'o tya clyo la, nga'aa cacu ngu' bi' sji re 'na tsiya' ti", nacui xu'na ni'i bi'.

Cua ndye cuii nu nda Jesús lo'o ngu' li'.

Tlyu tsa cña caca lo'o xñi na cha' ji'i Jesús

²⁵ Quiña'a tsa ñati ndya'a lo'o Jesús, lo'o li' nchcui' yu lo'o ngu' chaca quiya':

²⁶ —¿Ha nti' mā tyaa'a mā lo'o na'? Ná caca ji'i mā xñi mā cha' jna' si lye la ntsu'u tyiquee mā ji'i sti mā, masi ji'i xtya'a mā, masi ji'i clyo'o mā, masi ji'i sñi' mā, masi ji'i tya'a ngula mā masi qui'yu masi cuna'a; masi lye la ntsu'u tyiquee mā ji'i ycu' ca ti mā cha' ña'asi mā ji'i ycu' ca mā, ná taca caca mā ñati jna' jua'a.

²⁷ Si ná tyaja'a mā xñi mā tyucuii nu culu'u na' ji'i mā, ná caca mā ñati jna' li'; ntsu'u cha' xñi mā tyucuii bi', masi cjuui ñati ji'i mā xqui'ya cha' jna'.

²⁸ Si ntsu'u cu'mā nu nti' mā cuiñā mā sca ni'i tlyu, ¿ha ná culacua ti' mā clyo ni tsa lo cñi cua'nijo'o ji'i mā cha' tyu'u scua cña bi'? Clyo culo mā cuentya ni tsa lo cñi cua'nijo'o ji'i mā, cha' ña'a mā si tyu'u scua cñi ji'i mā ña'a cuayá' nu xcua se'i cña bi'.

29 Si cuiñá mā quiya' ni'ḷi, lo'o ca tiya' la ná caca cua'ni tye mā ni'ḷi bi', xtyí lo'o ti ngu' ji'ḷi mā li'. Lcaa ñati, nu lo'o ña'a ngu' cña bi', li' xana hcui' ngu'; xtyí lo'o ngu' ji'ḷi xu'na cña bi' li':

30 “Nu ñati jua ngua ti' cuiñá yu sca ni'ḷi tlyu, pana ná ngua ji'ḷi yu sta se'ḷi yu cña bi'”, ñacui' ngu'.

31 'Ñi'ya nti' sca rey nu nti' xuu tya'a lo'o chaca rey. ¿Ha ná culo yu cuentya clyo si tyu'u scua tii mil tya'a ti sendaru, cha' tyijiloo ji'ḷi chaca rey nu lo'o calaa mil tya'a sendaru lija cusuu?

32 Lo'o si jlo ti' cha' ná caca ji'ḷi rey bi', nu lo'o tya tyijyu' lija nu chaca rey bi', li' hora ti ta yu ji'ḷi ñati cha' tsa ngu' slo nu chaca rey bi', cha' ca ti cha' cusuu bi' hora ca ti. Jua'a cua'ni rey bi' —nacu' Jesús—.

33 Lo'o jua'a cua' ña'a ca cu'ma nu lye la ntsu'u tyiquee mā ji'ḷi lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'ḷi mā, ná taca caca mā ñati jna' li'.

Cha' ji'ḷi teje' nu ná tso'o tsiya' ti

34 'Tso'o tsa teje'; pana si tye cha' cñi' nu ntsu'u ji'ḷi, nga'aa caja ñi'ya nu cua'nijo'o teje' bi' ji'ḷi ngu' li'.

35 Ná tso'o tsiya' ti, ni cha' salú na ji'ḷi lo yuu cha' xtyucua ji'ḷi yuu, ná tso'o; masi quixa' na ji'ḷi lo'o yuu cataa, ná tso'o tsiya' ti, bi' cha' nga'a cha' xcuaa na ji'ḷi —nacu' Jesús—. Cua'a jyaca tso'o mā ji'ḷi cha' nu nda na' lo'o mā, si tyaja'a mā cuna mā —nacu' Jesús ji'ḷi ngu'.

15

Cui' ji'ḷi sca xlya' nu cua nguna' ji'ḷi ngu'

¹ Lcaa nu msu ji'i ngu' xa' tsu' nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ngu' bi' ni, ñaa ngu' slo Jesús cha' cuna ngu' ni cha' nda yu; jua'a xa' la ngu' cuxi, ñaa ngu' slo Jesús li'.

² Bi' cha' nguxana ngu' fariseo, lo'o jua'a ngu' mstru cha' jo'ó, ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús:

—Ndiya ti' yu re cua'ni tya'a yu lo'o ngu' cuxi jua. Stu'ba ti ndacu yu tyaja lo'o ngu' cuxi —nacui ngu' bi'.

³ Li' nda Jesús sca cuii lo'o ngu':

⁴ —Nu cu'ma ni, si ntsu'u sca siyento tya'a xlya' ji'i ma, lo'o li' nguna' tsaca ji'i ma —nacui Jesús—, ¿ha ná xtyanu ma ji'i nu quiña'a la tya'a xlya' nu ndyanu taju ti su tso'o ti ndi'i ni' ne' quixi'? Lo'o li' tsa ma tsaana ma ji'i xlya' nu nguna' bi' ji'i ma ña'a cuayá' nu quije bi' ji'i ma.

⁵ Nu lo'o cua nquije xlya' bi' ji'i ma, tso'o tsa caca tyiquee ma li'. Hora ti sta ma ji'i ni' tyijya scu ma,

⁶ tyaa lo'o ma ji'i toni'i. Lo'o cua ndyalaa ma to' tyi ma, li' xuti'i ma ji'i lcaa tya'a tso'o ma lo'o ji'i tya'a nga'a ti ma, cha' ñacu ma ji'i ngu' ndi'ya: “Ca chaa ti' ma lo'o ya juani cha' cua nquije xlya' nu cua nguna' ji'i ya”.

⁷ Ndi'ya ñacu na' ji'i ma: ca chaa tsa ti' ycui Ndyosi lo'o ñati ji'i Ni ca su ntucua ycui Ni —nacui Jesús ji'i ngu' fariseo li'—, ca chaa ti' ngu' bi' masi sca ti ñati chalyuu ca tyuju'u ti' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i, culochu' yu ji'i cha' cuxi bi' li'. Ná ntsu'u cha' culacua ti' Ni cuentya ji'i nu jacuayala tyii ntucua caa tya'a ñati tso'o nu ná ntsu'u cha' cuxi ji'i ngu', nti' ngu'.

Cuii ji'i sca cñi nu cua nguna' ji'i ngu'

8 Nda Jesús chaca cuij lo'o ngu' li':

—¿Ñi'ya cua'ni sca nu cuna'a nu ntsu'u tii tya'a cñi plata ji'i? Si nguna' sca cñi plata bi' ji'i, ¿ñi'ya cua'ni li'? Nti' na' cha' cua'a ma' xi quii' cha' culaja tso'o ni'i bi', ña'a cuayá' nu quije cñi bi' ji'i.

9 Lo'o cua nquije cñi bi' ji'i, li' xuti'i nu cuna'a bi' ji'i lcaa tya'a tso'o lo'o ji'i lcaa tya'a nga'a cacua ti, cha' cacha' ji'i ngu' ndi'ya: “Ca chaa ti' ma lo'o na' juani, cha' cua nquije cñi nu nguna' bi' jna”.

10 Chaa ti' nu cuna'a bi', cha' cua nquije cñi ji'i; la cui' jua'a ca slo ycu'i Ndyosi, chaa tsa ti' ycu'i Ni lo'o ñati ji'i Ni nde cua, masi sca ti ñati chalyuu ca tyuju'u ti' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i, culochu' yu ji'i cha' cuxi bi' li'.

Sca nu qui'yu cuañi' nu ntucuna' ycu'i ca ti yu chalyuu ji'i

11 Nda Jesús chaca cuij lo'o ngu' li':

—Ntsu'u sca nu cusu' nu ntsu'u tucua tya'a sñi' qui'yu ji'i yu.

12 Lo'o nu cuañi' la ni, nacui yu ji'i sti yu: “Sti na”, nacui, “xtyanu clya nu'u lcaa cha' tso'o nu nga'a cha' tyacua jna”. Lo'o li' hora ti ndacha sti yu cha' tso'o nu ntsu'u ji'i tyucuaa sñi'.

13 Cua xtyi tyempo ndyaca, li' ndyujui' nu qui'yu tya cuañi' la lcaa cha' tso'o nu nda sti yu ji'i. Lo'o ngujui cñi ndyi'ya yu, ndyaa yu tyijyu' li'. Ca chaca tsu' su ndyalaa yu, li' xcu'i na ngua'ni ñu'u ti yu chalyuu ji'i yu; nguliji ñu'u ti yu cñi bi' ji'i yu.

14 Pana nu lo'o cua ndye cñi ji'i yu nguliji yu, li' ngua sca jbi'ña tlyu ca loyuu su ndya'a yu; ná ntsu'u na cacu yu, lye tsa ntyute' yu li'.

15 La cui' quich̄i su ntsu'u yu bi' ndyaa yu ne' xña ji'̄i sca ñati; ngulo nu ñati' bi' cña ji'̄i yu, li' ndyaa yu ne' sca lo'o ji'̄i ñati' bi' su ntsu'u cube' ji'̄i, cha' xacu yu ji'̄i cube' bi' ji'̄i ngu'.

16 Lo'o li' ngua ti' yu si tyaala' la ji'̄i yu lo'o cacu yu si'yu quixi' tya'a nu ndacu cube', cha' ná tucui nda na cacu yu, lo'o jua'a ntyute' tsa yu li'.

17 Hasta li' ngulacua tso'o ti' yu: “¿Ni lcua tya'a msu ntsu'u to' tyi sti na' ndyu'ni cña? Ná ndyiji jbi'ña ji'̄i ngu' bi', hasta ntyucua na ndyacu ji'̄i ngu'. Lo'o na' ni, nga'a na' ca nde ndyiji jbi'ña 'na cha' nga'aa ndyiji na cacu na'.

18 Tso'o la tya'a na' nde to' tyi sti na' cha' chcui' na' lo'o: Sti na', ñacui' na' ji'̄i, cua ntsu'u tsa qui'ya hichu' na' cuentya ji'̄i ycu' Ndyosi lo'o cuentya jinu'̄u, cha' nguta'a yu'u ti na'.

19 Nga'aa ntsu'u cha' ñacui' nu'̄u cha' sñi' nu'̄u laca na'; tso'o la masi ñi'ya nu ndu'ni nu'̄u lo'o msu jinu'̄u, jua'a ti cua'ni nu'̄u lo'o na'.” Jua'a ngulacua ti' yu cha' chcui' yu lo'o sti yu.

20 Li' ngutu'u yu ndyaa yu tyucui' cha' ñaa yu nde to' tyi sti yu.

'Tya tyijyu' ñaa yu lo'o na'a sti yu ji'̄i yu. Hora ti ndyaa sti yu ndyacua tya'a lo'o yu; ngüityi sti yu ji'̄i yu li', nchcuicha' sti yu ji'̄i yu cha' ngua tya'na ti' sti yu ji'̄i yu.

21 Li' nacui' yu ji'̄i sti yu: “Sti na'”, nacui' yu, “cua ntsu'u tsa qui'ya hichu' na' cuentya ji'̄i ycu' Ndyosi lo'o jua'a cuentya jinu'̄u. Nga'aa ntsu'u cha' ñacui' nu'̄u cha' sñi' nu'̄u laca na'.”

22 Li' nacui' ycu' nu'̄u cusu' ji'̄i msu: “Yaa clya ma culo ma late' nu tso'o la cha' xacu' ma ji'̄i yu re. Sta ma sca cui' sne ya' yu, su'ba ma caña quiya' yu.

23 Lo'o li' tsaá squi'ya mā chqueru nu taa la cha' cujuui mā ji'i cha' cacu na. Cua'ni na sca ta'a,

24 cha' ngua ti' na cha' cua ngujuui sñi' na' re, lo'o juani xa' ndyu'u tucua yu; cua nguna' yu ngua ti' na', lo'o xa' ndyalaa yu.” Hora ti nguxana ngua'ni ngu' sca ta'a li'.

25 'Jua'a ndyaca cha' lo'o ndyalaa sñi' nu cua cusu' la, ndyalaa yu ndyaa yu cña. Cua tyalaa ti yu toni'i ji'i yu, lo'o ndyuna yu nclya'a ngu' musca, cha' cua laca ndyaca jii lo'o ndyalaa yu.

26 Li' ngusi'ya yu ji'i sca yu cuañi', nchcuane yu ji'i: “¿Na laca ndyaca jua?”

27 Li' nguxacuj nu yu cuañi' bi' ji'i yu: “Yu tya'a nu'u nu ndya'a yu'u, cua xa' ndyalaa yu bi' juani”, nacuj. “Bi' cha' nacuj sti nu'u cha' cujuui ya chqueru nu tso'o la ña'a bi', cha' tso'o tsa nti' sti nu'u cha' cua ndyalaa yu tso'o ti.”

28 Ngunasi' tsa sñi' nu cua cusu' la bi' li'. Lo'o na'a sti yu cha' ná ntaja'a yu tyaa yu ca toni'i, li' ndyaa sti yu cha' chcu' lo'o yu.

29 Li' nacuj yu ji'i sti yu: “Jlo ti' nu'u ni cua lca yija ndi'i na' ndyu'ni na' cña jinu'u, lo'o ni sca quiya' ná ngua'ni xña'a na' lo'o nu'u; lcaa cña nu ngulo nu'u 'na, ngua'ni na' ji'i. Pana ni sca quiya' ná nda nu'u masi sca chivo piti ti jna' cha' cua'ni na' ta'a lo'o tya'a tso'o na'.

30 Nu juani chaca quiya' ndyalaa sñi' nu'u nu ndye cñi jinu'u nguliji ñu'u ti yu lo'o sa'a yu. Lo'o ndyalaa yu bi', hora ti ndyujui mā chqueru taa cha' caca ta'a ji'i”, nacuj sñi' nu cua cusu' la.

31 Li' nacuj nu cusu' sti yu ji'i yu: “Chañi cha' lcaa tsá ndi'i nu'u lo'o na'. Lo'o jua'a lcaa cha' tso'o nu

ntsu'u jna', na jinu'ṽ laca lcaa cha' bi'.

³² Pana juani, tso'o la cha' cua'ni na sca ta'a cha' ndyalaa tya'a nu'ṽ chaca quiya'. Ngua ti' na cha' cua ngujuu yu, pana xa' ndyu'u tucua yu chaca quiya'; cua nguna' yu ngua ti' na, pana ndyalaa yu chaca quiya'. Bi' cha' ndyu'ni na sca jii juani, cha' chaa tsa ti' na.”

16

Sca msu laca loo nu tajua' ti ngua'ni, masi cuxi ti tyiquee yu

¹ Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Ntsu'u sca nu culiya', lo'o jua'a cua ntsu'u sca ñati nu laca loo ji'i msu ji'i yu culiya' bi'. Lo'o li' ndacha' ngu' ji'i nu culiya' bi', cha' cua tye ti cha' tso'o nu ntsu'u ji'i yu, cha' nguliji ñu'ṽ ti msu nu laca loo ji'i cha' tso'o bi'.

² Li' ngusi'ya xu'na ji'i msu nu laca loo bi', cha' xcuane ji'i msu bi': “¿Ni cha' ta laca nu nchcui' ngu' lo'o na' cha' jinu'ṽ?”, nacui yu. “¿Ni cña ndyu'ni nu'ṽ nu cua nchcui' ngu' lo'o na'? Tya nu'ṽ cuentya jna' juani, cuacha' clya nu'ṽ cha' jna', ña'a cha' nu cua ngua'ni nu'ṽ. Nga'aa caca nu'ṽ loo ji'i msu 'na juani.”

³ Quiña'a tsa ngulacua ti' msu nu laca loo bi' li': “¿Na laca cua'ni na' juani, si nga'aa ta xu'na na' cña nu cua'ni na'? Nga'aa jlo ti' na' ñi'ya cua'ni na' li'. Ná qué na' cha' cua'ni na' cña lo yuu; lo'o si tsa'a jña na' msta, la cui' ti jua'a ca tyuju'u tsa ti' na' li'.

⁴ Pana cua jlo ti' na' ñi'ya nu cua'ni na' cha' caja su tyi'i na' toni'i ji'i ñati, nu lo'o nga'aa ta xu'na na'

cña nu cua'ni na'." Jua'a ngulacua ti' msu bi', cha' cuxi ti tyiquee yu.

⁵ Li' ngusi'ya yu ji'i lcaa ñati nu ndacui ji'i xu'na yu, nchcuane yu ji'i ngu' li': "¿Ni tsa lo ta ndacui nu'u ji'i xu'na na'?" nacui yu ji'i tsaca ngu'.

⁶ "Sca mil tya'a litro setye ndacui na' ji'i", nacui ngu' bi' li'. Hora ti nacui msu nu laca loo bi' ji'i ngu' bi': "Nde nscua quityi nu nscua cuentya jinu'u. Cua'a clya nu'u re cha' cuiña chaca quityi, nu ñacui cha' ca'yu siyento ti litro setye ndacui nu'u ji'i nu cusu' bi'", nacui msu bi' ji'i.

⁷ Li' nchcuane yu ji'i chaca ngu': "Nu'u ni, ¿ni tsa lo ndacui ji'i xu'na na'?" "Sca siyento tya'a cuju'i nscua' trigo", nacui ngu' bi' li'. "Haa", nacui yu, "nde nscua quityi nu nscua cuentya jinu'u", nacui nu msu bi'. "Cua'a clya nu'u ca nde cha' scua chaca quityi nu ñacui cha' jacuayala tya'a cuju'i ti, tsa bi' ti ndacui ji'i nu cusu'."

⁸ Tiya' la ngua cuayá' ti' ycu' nu laca xu'na yu ñi'ya nu ndyu'ni yu. "Tajua' tsa ndyu'ni msu nu laca loo bi' 'na laja lo'o ndyu'ni yu cña", nacui nu cusu' culiya' bi'.

Lo'o li' tya nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Lo'o cu'ma ni, nu nti' tsa ma taquiya' ma ji'i lcaa cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi —nacui—, taca ca tsa'a ma xi lo'o ña'a ma ñi'ya nu ndu'ni xa' la ñati chalyuu lo'o tya'a ngu', masi cuxi ti ngu'.

⁹ 'Ndi'ya hcui' na' lo'o ma lacua: Tso'o ti cua'ni ma lo'o lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ma nde chalyuu; xtyucua ma ji'i xa' ñati lo'o cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ma ña'a cuayá' tye chalyuu ji'i ma, cha' jua'a caja tya'a tso'o ma nde chalyuu. Lo'o li' ta

ycui' Ndyosi su tyi'j̄ mā slo Ni, su ná nga'a cha' tye chalyuu ji'j̄ mā li'.

10 'Ñati nu tso'o tsa ngua'ni lyiji sca cña piti ti, jua'a tso'o tsa cua'ni ngu' bi', masi sca cña nu cua tlyu la; pana ñati nu ñilo'o ji'j̄ xu'na ngu' lo'o cua'ni ngu' sca cña piti ti, ná tyiquee' ná caca cua'ni ngu' bi' sca cña nu cua tlyu la.

11 Si ná nchca cña'asij̄ mā sca cha' tso'o nu ntsu'u ji'j̄ mā nde chalyuu, ni ná ta ycu' Ndyosi sca cña tso'o la cha' cua'ni mā cuentya ji'j̄ ycu' Ni.

12 Lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'j̄ mā chalyuu, na nda ycu' Ndyosi cha' bi' jña ti mā; si ná cua'ni tso'o ti mā lo'o cha' bi', ¿ñi'ya cua'ni mā lo'o cha' tso'o nu nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'j̄ mā?

13 'Sca msu ni, ná caca cua'ni yu cña ji'j̄ tucua tya'a xu'na yu sca tyempo ti; ji'j̄ sca ti xu'na yu taca cua'ni yu cña. Ná tyiquee' ti'í ti' yu ña'a yu ji'j̄ tsaca ñati li', cuati ji'j̄ chaca ñati bi' tso'o ntsu'u tyiquee yu ña'a yu ji'j̄; hasta tso'o la cua'ni yu cña ji'j̄ ñati bi', pana ji'j̄ tsaca ñati bi', lasa la cua'ni yu cña ji'j̄. Ná caca xñi na cha' ji'j̄ ycu' Ndyosi nu Xu'na na si ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'j̄ cñi, cha' ñi'ya si laca chaca xu'na na, jua'a laca cñi bi' li'.

14 Pana ntsu'u tsa tyiquee ngu' fariseo cha' ji'j̄ cñi, bi' cha' lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús, ngustí lo'o ti ngu' ji'j̄ yu.

15 Li' nguxyacui Jesús cha' lo'o ngu' bi':

—Cu'mā —nacui yu—, tso'o tsa ndu'ni mā cha' ña'a ti xa' ñati ji'j̄ mā, pana cua jlo ti' ycu' Ndyosi lcaa ña'a cha' nu ntsu'u tyiquee mā. Ñati nu tlyu tsa ndu'ni ji'j̄ ycu' ca ngu', xtyanu ti'j̄ ycu' Ndyosi ji'j̄ ngu' bi'.

Ñi'ya ndyaca lo'o cha' tso'o nu ji'i ycuí' Ndyosi

16 'Nu tyempo cua sa'ni la ni, ntsu'u cha' cusu' ji'i ñati, la cui' cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o Moisés, jua'a lo'o ngu' nu ngua tu'ba ji'i Ni tya sa'ni la; pana nu lo'o ñaa Juan, tya li' nguxana ngañi cha' tso'o ji'i ycuí' Ndyosi, cha' caca Ni loo ne' tyiquee ñati. Quiña'a tsa ñati, lye tsa nda ngu' juersa cha' xñi ngu' cha' ji'i ycuí' Ndyosi.

17 'Ná tlyu cña tye lcaa na nu ntsu'u nde cua, jua'a tye tyucui ña'a chalyuu; pana ná tye tsiya' ti ni sca si'yu cha' ji'i lcaa cha' nu cua nda ycuí' Ndyosi lo'o na nu ngua sa'ni la.

Nchcui' Jesús cha' ji'i ñati nu xtyanu ti'i ji'i clyo'o

18 Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Lo'o culo sca ñati quityi cha' xtyanu yu ji'i clyo'o yu, cha' xa' caja clyo'o yu lo'o xa' nu cuna'a, cha' suba' ndyu'ni yu bi' li'. Lo'o jua'a lo'o caja clyo'o sca nu qui'yu lo'o sca nu cuna'a nu cua nguxtyanu clyo'o ji'i, masi cuentya ji'i ley, la cui' ti cha' suba' laca nu ndyu'ni nu qui'yu bi' li'.

Cha' ji'i sca nu culiya' lo'o scayu ti'i nu naa Lázaro

19 'Cua ntsu'u sca nu culiya', lo'o xcui' late' quiña'a nga'a, xcui' late' tso'o ña'a nchcu' yu. Lo'o jua'a lye tsa ndyu'ni yu, lcaa tsā ndyaca ta'a slo yu.

20 Pana ntsu'u sca ñati ti'i nu naa Lázaro, nu xcui' quichu' ntucua tyucui ña'a yu. Toni'i ti ji'i nu culiya' bi' nchca'a Lázaro lcaa tsā.

21 Cua nti' yu ti'i bi' masi cacu yu satya na nu ndyalú to' mesa su ndyacu nu culiya' bi' li'. Lo'o jua'a ndya'a xne' su nga'a yu cha' nclye'e loo quichu' nu ntsu'u hichu' yu ti'i bi'.

²² Ndyalaa tsa nu ngujuui nu ti'i bi'; lo'o nu xca ji'i ycuu' Ndyosi ni, ndyaa lo'o ngu' ji'i ca slo jyo'o cusu' Abraham, ca su tlyu nu ngua'ni cho'o ycuu' Ndyosi. Lo'o jua'a ngujuui nu culiya' bi', nguxatsi' ngu' ji'i li'.

²³ Pana nu lo'o cua ntsu'u nu culiya' bi' su nchcube' yu ca bilyaa, li' ngusicua hique yu na'a yu ji'i jyo'o cusu' Abraham tyijyu' ti, lo'o jua'a na'a yu cha' stu'ba ti ntucua jyo'o Lázaro lo'o.

²⁴ Li' ngusi'ya nu culiya' bi' ji'i Abraham: “Sti ya Abraham, cua'ni tya'na ti' nu'u jna'. Ta nu'u ji'i Lázaro jua cha' caa calo'o xi hitya cha' co'o na', masi lo'o sne ti yu cuicha' yu xi tu'ba na' cha' ca'ya tyacala' xi ltse' na', cha' lye tsa tyique' nti' na' su ntsu'u na' lo quii' re.”

²⁵ Li' nacui jyo'o Abraham ji'i: “Sñi'”, nacui, “tso'o tsa ngua hi lo'o nguti'i nu'u nde chalyuu. Lo'o Lázaro re ni, si'i jua'a ngua ji'i yu, cha' lye tsa nchcube' yu su nguti'i yu chalyuu. Bi' cha' caja su tso'o tyi'i yu ca nde juani; lo'o nu'u ni, nga'a cha' chcube' nu'u.

²⁶ Tya ntsu'u la cha' ji'i cuare nde su ndi'i ya, ntsu'u sca laja cua'a tlyu cla'be laja su ndi'i cuare lo'o cu'ma; bi' cha' si ntsu'u ngu' nu nti' tsa nde slo cu'ma, ná caca ji'i ngu' tyaa ngu'. Lo'o jua'a cu'ma nu ntsu'u ma nde jua, ná caca ji'i ma tyaa ma ca nde.”

²⁷ Li' tya'na tsa nchcui' nu culiya' bi' lo'o: “Cua'ni nu'u sca cha' tso'o lo'o na', Abraham sti na'”, nacui nu culiya' bi'. “Ta ji'i Lázaro cha' tsa yu to' tyi sti na',

²⁸ ca su ntsu'u ca'yu tya'a ngu' tya'a na', cha' chcui' yu lo'o ngu', cha' ná caa ngu' ca nde su

ntsu'u na' nchcube' na'."

²⁹ Pana nacui Abraham jii: "Cua jlo ti' ngu' bi' lcaa ña'a cha' nu nguscua jyo'o Moisés; jua'a nu xa' la quityi jii ycuí' Ndyosi nu nguscua jyo'o cusu' cua sa'ni, ntsu'u bi' jii ngu' tya'a nu'u. Tso'o si cua'a jyaca ngu' jii cha' nu nscua lo quityi bi'."

³⁰ Li' nguxacui nu culiya' bi' cha' jii: "Tso'o lacua, sti na' Abraham. Pana si tsa sca ngu' jyo'o re ca su ndii ngu', li' culochu' ngu' cha' cuxi nu ndyu'ni ngu'."

³¹ Xa' nhcui' jyo'o Abraham lo'o nu culiya' bi' li: "Lo'o ná nti' ngu' taquiya' ngu' jii cha' nu nguscua Moisés, lo'o jua'a ná taquiya' ngu' jii jyo'o cusu' nu ngua'a loo ycuí' Ndyosi cña jii cha' hcui' lo'o ñati, la cui' jua'a ná taquiya' ngu' jii xa' la cha' nu ta Ni lo'o ngu', masi tyu'ú sca nu cua ngujuii chaca quiya' cha' hcui' lo'o ngu'".

17

Cuxi tsa caca si ntsu'u sca qui'ya nu ndulo la ji'na

¹ Chaca quiya' nhcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii:

—Ntsu'u tsa ngu' nu nhcui' lo'o na cha' cua'ni na sca cha' cuxi, pana tya'na tsa sca ñati nu ndat-saa jii tya'a cha' cua'ni cha' cuxi lo'o.

² Tso'o la si tsa ngu' xcuaa ngu' jii yu lo tyujo'o lo'o sca quee quichi tyaaca' yane yu, cha' nga'aa caja ñi'ya nu tatsaa yu jii ni sca ñati ñi'ya nti' nu sube re, cha' cua'ni ngu' cha' cuxi lo'o yu.

³ 'Cui'ya ma cuentya si cua'ni sca ngu' tya'a ndya'a ma sca cha' cuxi lo'o ma. Li' hcui' ma lo'o yu cha' nga'aa cua'ni yu cha' cuxi bi' lo'o ma. Lo'o

si tya'achu' yu ji'i cha' cuxi bi', cua'ni ma cha' clyu ti' ji'i yu li';

⁴ masi cati quiya' ta yu cha' ñasi' ti' ji'i ma sca tsa, lo'o cati quiya' caa yu cha' chcu' yu lo'o ma: “Cui'ya ma cha' clyu ti' jna', nga'aa cua'ni na' jua'a juani”, ñacu' yu, li' nga'a cha' cui'ya ma cha' clyu ti' ji'i yu.

Quiña'a tsa cha' caca ji'na si jlya ti' na ji'i ycu' Ndyosi

⁵ Li' nacu' nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús:

—Xtyucua nu'u ji'i ya cha' taca jlya la ti' ya cha' jinu'u —nacu' ngu' ji'i.

⁶ —Jlo ti' ma cha' piti tsa sca si'yu cuxee —nacu' Jesús ji'i ngu'—, lo'o jua'a cu'ma ni, ná quiña'a tsa cha' nchca ji'i ma. Pana masi xti ti cha' jlya ti' ma ji'i ycu' Sti na', taca ñacu' ma ji'i yaca quityi re: “Tyu'utsu' nu'u ca su ndu re, yaa nu'u tyu nde lo hitya tyujo'o”. Lo'o li' ña'a ma cha' taquiya' yaca bi' cha' nu cua nchcu' ma lo'o.

Ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni na si ndyu'ni na cña ji'i ycu' Ndyosi

⁷ ¿Ñi'ya nti' cu'ma ni? ¿Ñi'ya cua'ni ma si ntsu'u sca msu ji'i ma nu ndyaa ne' quixi' cha' cula'a yuu cuentya ji'i ma, masi ndyaa yu cha' cña'asi' yu ji'i bata ji'i ma? Nde ngusii lo'o ndyalaa ca ti msu bi' ndyaa yu cña bi', ná tyiquee' ná chcu' ma lo'o yu ndi'ya: “Tyaa clya cua'a to' mesa cha' cua'ni nu'u sii juani”.

⁸ Ná yala ñacu' ma ji'i yu jua'a, nti' na'. Ná tyiquee' ndi'ya chcu' ma lo'o yu: “Cua'ni cho'o clya caque' sii cha' cacu ya. Clyo cacu ya co'o ya, cuati cacu co'o nu'u”, ñacu' ma ji'i msu bi'.

9 ¿Ha tya ma xlya'be ji'i msu bi', cha' ndaquiya' yu cña nu ngulo ma ji'i? Ná ndu'ni xu'na msu jua'a.

10 Ñi'ya laca msu, jua'a laca cu'ma; nu lo'o ngua'ni ma lcaa cña nu culo ycui' Ndyosi ji'i ma, nga'a cha' ñacui ma li': "Msu cuxi ti laca cuare, cha' cña nu nga'a cha' cua'ni ti ya, tsa bi' ti cña ngua'ni ya", ñacui ma.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i tii tya'a ñati nu ngusñi quicha nu ndyatsu' cuaña' ji'i

11 Nu lo'o ngusñi Jesús tyucui ndyaa nde Jerusalén, li' nteje tacui ngu' loyuu su cuentya Galilea, ndyaa ngu' nde loyuu su cuentya Samaria.

12 Nu lo'o ndyalaa Jesús sca quichi piti bi', li' ndyacua tya'a yu lo'o tii tya'a ngu' quicha nu cua lijya ngu' slo yu; quicha nu ndyatsu' cuaña' ntsu'u ji'i ngu' bi'. Pana tyijyu' ti ndyatū ngu' slo Jesús,

13 cui tsa nhcui' ngu' lo'o yu li':

—Cusu' Jesús —nacui ngu' li'—, cua'ni tya'na ti' nu'u ji'i cua.

14 Nu lo'o na'a Jesús ji'i ngu', li' nacui yu:

—Yaa clya ma slo sti jo'ó cha' ña'a yu ji'i tyucui ña'a ma —nacui.

Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'. Pana su ndyaa ngu' tyucui ti, ngua tii ngu' cha' xa' ngua lubii cuaña' ngu'; ndye cha' quicha ngu' li'.

15 Bi' cha' ngxtyuū tsaca yu quicha bi', cui tsa nhcui' yu ndyu'ni chi yu loo ycui' Ndyosi.

16 Li' ndyatū sti' yu slo Jesús, ndyaa stii yu lo yuu nde loo yu cha' ndya yu xlya'be ji'i Jesús. Ngu' Samaria laca yu bi', ngu' xa' tsu' laca yu.

17 Li' nacui Jesús:

—¿Ha si'i tii tya'a ngu' nu ndyatsu' cuaña' ngu' ndyaca tso'o ngu' tsá? ¿Mala ngua nu chaca caa tya'a ngu' bi' juani?

¹⁸ Sca ti yu re nu si'i ngu' Israel tya'a na laca, bi' laca nu ngxtyuū cha' cua'ni tlyu yu jilī ycui' Ndyosi.

¹⁹ Li' nchcui' Jesús lo'o nu qui'yu bi':

—Tyatu nu'ū cha' tyaa nu'ū juani —nacui—. Cua ngua tso'o nu'ū juani cha' jlya ti' nu'ū cha' nu nda na' lo'o nu'ū.

Ndi'ya caca lo'o tyalaa tyempo cha' caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya jilī ñati

²⁰ Lo'o li' nchcuane ngu' fariseo jilī Jesús ni jacua' tyalaa tyempo cha' caca ycui' Ndyosi loo jilī ñati. Nguxacui Jesús cha' jilī ngu' bi' li':

—Si'i sca na nu tyacá lijya tyijyu' laca cha' bi'.

²¹ Ná caca ñacui na ndi'ya: “Nde ti ndu bi'”; masi ndi'ya ná ñacui na: “Ndejua ntucua bi'”. Na cua laca ycui' Ni loo ca ne' cresiya jilī ñati juani.

²² Li' nacui Jesús jilī ngu' nu ndyaca tsa'a jilī:

—Nde loo la tyalaa tyempo nu nti' tsa mā ña'a mā 'na, masi chaca tya tsá nde chalyuu tya tyilī na' lo'o mā nti' mā, na' nu cua nda ycui' Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati; pana nga'aa ña'a mā 'na li'.

²³ Chcui' ngu' lo'o mā cha' jna' li': “Nde ti ndu yu”; lo'o jua'a chcui' ngu': “Ndacua ndu ycui' yu”. Pana ná tsa mā, ná taquiya' mā jilī cha' cuiñi nu nchcui' ngu' bi' —nacui Jesús jilī ngu'—.

²⁴ Se'j ti ntyijilī xee tyi'yu nu lo'o ndyubi, pana tyacá ña'a ngu' xee bi' tyucui nde cua; jua'a caca lo'o na' nu lijyaa cha' caca na' ñati, nu lo'o tyalaa tsá bi' lo'o ña'a ngu' jna' cha' caa na' chaca quiya'.

25 Pana clyo nscua cha' lye tsa chcube' ycui' na'. La cui' jua'a ngu' tya'a quichi tyi na xtyanu ti'i ngu' 'na.

26 Ñi'ya ngua ji'i ñati nu nguti'i chalyuu sa'ni la, tya'a stu'ba ngu' lo'o jyo'o Noé bi', jua'a caca ji'i ñati chalyuu lo'o chaca quiya' tyaa na' nu lijyaa cha' caca na' ñati.

27 Tya'a stu'ba jyo'o Noé bi' ni, ngua'ni ngu' ta'a, ndyacu ngu', ndyi'o ngu', ngujui clyo'o ngu'; tsa bi' ti cha' ndube ti' ngu' ña'a cuayá' nu ndyalaa tyempo ngüiñá nu Noé bi' yaca ni'i tonu. Li' ndyatí yu ne' yaca ni'i bi' lo'o lcaa na nu ntsu'u ji'i yu. Lo'o li' ngua'ya tyo clyaa bi', ndye ñati chalyuu ngujuii ngu'.

28 Lo'o la cui' ñi'ya ngua ji'i ngu' quichi su nguti'i jyo'o Lot, jua'a caca ji'i ñati chalyuu tsá bi'. Tya'a quichi tyi Lot ni, ndyacu ngu', ndyi'o ngu', ngüi'ya ngu' yu'ba, ndyujui' ngu' yu'ba, ndyataa ngu' xtya, ngüiñá ngu' ni'i; tsa bi' ti cña nu ndiya ti' ngu' ngua'ni ngu' bi',

29 ña'a cuayá' nu ngulo ycui' Ndyosi ji'i yu Lot bi' nde quichi Sodoma bi'. Li' ngusalú Ni quii' lo'o yuu sufri ndyaqui lo yuu. Ndye cha' ji'i lcaa ngu' Sodoma bi'; tya'a stu'ba Lot ni, ngujuii lcaa ngu'.

30 Jua'a caca tsá bi' lo'o tyaa na' nu lijyaa cha' caca na' ñati; lo'o ña'a ngu' 'na chaca quiya', ná ca tii ngu' ni tsá caca bi'.

31 'Nu lo'o tyalaa tsá bi', si ntsu'u ngu' nu ndu ca que ni'i ji'i ngu', lo'o ca'ya ngu' ná caja tyempo ji'i ngu' cha' culo ngu' yu'ba ji'i ngu' nu ndi'i nde ni'i ji'i ngu'. Lo'o jua'a si ntsu'u ngu' ne' quixi', ná caja tyempo ji'i ngu' cha' xtyuu ngu' tyaa ngu' nde to' tyi ngu'.

³² Tyi'u ti' mā ñi'ya nu ngua ji'i nu cuna'a ji'i Lot tyempo bi'; ngua ti' ma' xtyuu ma' nde quichi, li' ngua'ni ycu'i' Ndyosi cha' ndyaca ma' sca quee.

³³ Chcuna' chalyuu ji'i mā si xcui' nelyacua tsa ti' mā ñi'ya nu caca ji'i ycu'i' ca mā; pana quije chalyuu ji'i mā si tyaja'a mā, masi cjuui ñati ji'i mā xqui'ya na'.

³⁴ 'Cacha' na' ji'i mā ñi'ya nu caca si talya lo'o caa na'; si ntsiya tucua tya'a ñati laja' lo sca qui'ña ti, qui'ya ycu'i' Ndyosi ji'i tsaca, tyanu chaca ycu'i' ti li'.

³⁵ Lo'o jua'a si nga'a tucua tya'a nu cuna'a ndyoo ngu' ndacua, qui'ya Ni ji'i tsaca, tyanu chaca li'.

³⁶ Lo'o jua'a si ntsu'u tucua tya'a nu qui'yu lo cña ji'i ngu' ne' quixi', qui'ya Ni ji'i tsaca, tyanu chaca li'.

³⁷ Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', li' ndacha' ngu' ji'i Jesús:

—¿Macala caca jua'a, cusu'? —nacui ngu'.

Li' nguxacui Jesús cha' ji'i ngu':

—Ca su ntsiya sca na tyucu, ca bi' tyu'u ti'i culexu; jua'a nu lo'o tyu'u ti'i ñati lo'o tye chalyuu, chcube' tsa ngu' li'.

18

Cuii ji'i nu cuna'a ti'i nu cua ndatsaa ji'i bese

¹ Ngulu'u Jesús ji'i ngu' cha' lu'ba ti chcu'i' ngu' lo'o ycu'i' Ndyosi, cha' ná ca taja ti' ngu' tsiya' ti lo'o chcu'i' ngu' lo'o Ni. Ndi'ya ndyu'u cuii nu nda Jesús lo'o ngu' li':

² —Sca quichi ntsu'u sca bese nu ná ndu'ni chi loo ycu'i' Ndyosi, lo'o jua'a ná sca cha' ndube ti' yu.

³ La cui' quich̄i bi' ntsu'u sca nu cuna'a ti'i. Li' ndyaa ma' bi' ndyaa na'a ma' ji'i bese bi', cha' ntsu'u cha' cuxi nu ndyu'ni xa' ñat̄i lo'o ma'; ngua ti' ma' cha' quiñi tso'o cha' ji'i ma' lo'o tya'a cusuu ma' slo bese.

⁴ Tyuu quiya' ndyaa ma' bi' slo bese, lo'o ná ndaquiya' bese bi' ji'i cha' nu nda ma' bi' lo'o. Ca tiya' la li' ngulacua ti' nu bese bi': “Masi ná ndaquiya' na' ji'i cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi, ni ji'i cha' nu nchcui' sca ñat̄i chalyuu ná ndube ti' na';

⁵ pana cua'ni na' tisiya ji'i cha' nu nchcui' nu cuna'a ti'i re, cha' ña'a ti ndya'a nu cuna'a re nchcui' cua ña'a ti lo'o na'. Bi' cha' cua'a na' xi ji'i”, nacui bese bi', “cua'ni na' tisiya ji'i cha' nu nchcui' ma' re, cha' nga'aa caa la ma' su'ba ñasi' ma' 'na.”

⁶ Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Jua'a nchcui' nu bese xña'a bi', li' nguxtyucua yu ji'i ma' bi', masi ná tso'o tyiquee yu —nacui Jesús ji'i ngu'—.

⁷ Pana tso'o tsa tyiquee ycui' Ndyosi, yala ti xtyucua Ni ji'i ñat̄i nu cua ngusubi Ni ji'i, nu tya'na tsa nxi'ya ji'i Ni tsa lo'o talya. ¿Ha tiya' tsa xtyucua Ni ji'i ngu' nti' ma'?

⁸ Ñacui na' ji'i ma' cha' hora ti xtyucua Ni ji'i ngu' bi', cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i ngu'. Pana nu lo'o chaca quiya' tyaa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, ¿ha ña'a ti tya quije 'na ñat̄i nu jlya ti' ji'i ycui' Ndyosi Sti na'?

Sca cuii ji'i tucua lo ñat̄i nu ndyaa ne' laa

⁹ Nde chaca cuii nu nda Jesús lo'o ngu'; sca cuii cuentya ji'i ngu' nu tyixi tsa ndu'ni ji'i ycui' ca ti

ngu', cha' xcui' cha' liñi ndu'ni ngu' bi' nti' ngu', cha' xcui' nxyi' lo'o ti ngu' bi' ji'i xa' ñati. Ndi'ya nchcui' Jesús li':

10 —Tucua tya'a ñati ndyaa ne' laa tlyu cha' chcui' ngu' lo'o ycui' Ndyosi. Tsaca ngu' bi' laca ngu' fariseo nu tacati tsa ndu'ni ycui' ngu', nti' ngu'; chaca ngu' laca sca ngu' cuxi nu nclyo cñi cña loo ngu' cuentya ji'i ngu' xa' tsu'.

11 Nu yu fariseo bi' ni, na ndu ti yu, ndi'ya nchcui' yu lo'o ycui' Ndyosi li': “Ndyosi”, nacui, “tsa xlya'be jinu'u cha' ná ndu'ni na' ñi'ya nu ndu'ni xa' ñati; xña'a tsa ndu'ni ngu', cuaana tsa ngu', suba' tsa ndu'ni ngu' lo'o clyo'o xa' ñati. Pana na' ni, ná ndu'ni na' jua'a, ni ná ndu'ni na' ñi'ya ndu'ni yu cuxi cua nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ngu'”, nacui nu yu fariseo bi' ji'i ycui' Ndyosi.

12 “Tucua quiya' sca semana ná ndacu na' tyaja cha' ndu'ni tlyu na' jinu'u. Lo'o jua'a nda na' sa yu'be lcaa na nu ngua'ni na' ngana scaa semana jinu'u”, nacui yu fariseo bi'.

13 Pana nu qui'yu nu nclyo cñi cña loo ngu' ni, tyijyu' ti ndyatü yu; ná ntsu'u tyiquee yu cha' sicuaa yu xi cloo yu nde cua, cha' xñi'i tsa ti' yu ndu yu ndyu'u ti yu tyiquee yu laja lo'o nchcui' yu lo'o ycui' Ndyosi: “Cua'ni tya'na ti' nu'u jna', Ndyosi Sti na', cha' ntsu'u tsa qui'ya jna'”, nacui nu qui'yu bi'. Tsa bi' ti cha' nchcui' yu.

14 'Ndi'ya laca cha' nu nti' na' chcui' na' lo'o ma, cha' nu qui'yu nu nclyo cñi cña loo ngu' bi' ni, cua ngüityi ycui' Ndyosi qui'ya nu ntsu'u ji'i yu bi'; tso'o ti tyiquee yu lo'o nguxtyu yu ndyaa yu to' tyi yu. Pana ná ngua ji'i yu fariseo bi' jua'a,

cha' nu ñat̄i nu tlyu tsa ndu'ni j̄i' ycuí' ca ti, ntsu'u cha' caca tyuju'u ti' ñat̄i bi' ca tiya' la; pana ñat̄i nu tyuju'u tsa ti' j̄i' cha' cuxi nu ntsu'u j̄i' juani, ca tiya' la caca tso'o la cresiya j̄i' cuentya j̄i' ycuí' Ndyosi.

Ngulacua Jesús j̄i' nu sube

¹⁵ Lo'o li' ñaa lo'o ngu' j̄i' nu sube cuañi' cha' sta ya' ycuí' Jesús hi que ngu' sube bi'. Pana nu lo'o na'a nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' j̄i' ñat̄i nu lijya lo'o nu sube bi', lo'o ti nguxana ngu' bi' ngua'ni tyaala ngu' j̄i' ñat̄i nu lijya bi'.

¹⁶ Li' ngusi'ya Jesús j̄i' nu sube cha' caa ngu' slo yu. Li' nchcui' yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a j̄i' bi':

—Ta ma chacuayá' cha' caa nu sube ca slo na' —nacui—, cha' sca nu sube ni, tso'o tsa nxñi cha' tso'o j̄i' ycuí' Ndyosi tyucui tyiquee bi' tsiya' ti. Lo'o jua'a taca culo Ni cña j̄i' ñat̄i nu jua'a jlya ti' j̄i' Ni, ñi'ya lo'o jlya ti' nu sube j̄i' Ni.

¹⁷ Cha' liñi nda na' re lo'o ma: Ñat̄i nu ná xñi cha' tso'o j̄i' ycuí' Ndyosi ñi'ya nu nxñi sca nu sube cha' bi', ná ntsu'u chacuayá' tyat̄i ñat̄i bi' ca su laca ycuí' Ni loo.

Nhcui' sca nu culiya' lo'o Jesús

¹⁸ Ndacua ndu sca ñat̄i tlyu nu laca loo j̄i' ngu' judío. Li' nchcuane yu bi' j̄i' Jesús:

—Mstru, tso'o tsa ndu'ni nu'u —nacui—. ¿Ñi'ya cua'ni na' cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye 'na? —nacui nu qui'yu bi'.

¹⁹ Li' nguxacui Jesús cha' j̄i' yu:

—¿Ni cha' laca nacui nu'u cha' tso'o tsa na?
—nacui Jesús ji'i yu bi'. Sca ti ycui' Ndyosi laca
nu chañi cha' tso'o laca Ni.

²⁰ Cua jlo ti' nu'u lcaa cña nu ngulo ycui' Ndyosi
ji'i ñati tya sa'ni la, cha' nu nchcui' quityi ndi'ya:
“Ná cua'ni ma cha' suba' lo'o clyo'o xa' ñati”, nacui
quityi bi'. “Ná cujuui ma ji'i tya'a ñati ma; ná
cuaana ma; ná chcui' ma cuentyu ji'i tya'a ñati ma;
cua'ni tlyu ma ji'i sti xtya'a ma, jua'a tucua ma cha'
nu nchcui' ngu' cusu' ji'i ma lo'o ma.” Jua'a cha' nu
nguxtyanu ycui' Ndyosi ji'na tya sa'ni la.

²¹ —Tya lo'o cuañi' na' cua ndaquiya' na' lcaa
cha' bi' —nacui nu qui'yu bi' ji'i Jesús.

²² Nu lo'o ndyuna Jesús cha' bi', li' nacui:

—Chaca tya cha' tya lyiji cua'ni nu'u: yaa cujuui'
lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jinu'u, cha' tyu'u cñi nu ta
ji'i ngu' ti'i; tyacua xi cha' tso'o jinu'u nde loo la ca
su ntucua ycui' Ndyosi li'. Lo'o cua ngua'ni nu'u
cña bi', li' taca tya'a nu'u lo'o na'.

²³ Nu lo'o ndyuna nu qui'yu bi' cha' nu nchcui'
Jesús, hora ti ngua xñi'i ti' yu, cha' culiya' tsa yu.

²⁴ Lo'o na'a Jesús cha' xñi'i tsa ti' yu, li' nacui ji'i
ngu' nu ndi'i slo:

—Tucui tsa laca cha' ji'i ngu' culiya' cha' tyati
ngu' lo cha' ji'i ycui' Ndyosi, cha' caca Ni loo ne'
cresiya ji'i ngu'.

²⁵ Lasa la cña laca cha' tyeje tacui sca na'ni
quiya' cuxa, masi sca na'ni tonu, ñi'ya laca sca
camello. Lasa la cha' bi'; tucui la cña laca cha' tyati
sca ngu' culiya' ca su laca ycui' Ndyosi loo —nacui
Jesús.

²⁶ Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', ndube tsa ti' ngu'.

—¿Tilaca taca ji'i clyaá ji'i nu cuxi lacua, cha' tyalaa ca slo ycui' Ndyosi? —nacui' ngu'.

27 —Bi' laca sca cha' nu ná nchca cua'ni ni sca ñati' chalyuu; pana ycui' Ndyosi ni, nchca ji'i Ni cua'ni Ni cha' tyalaa ngu' slo Ni —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'.

28 —Cusu' —nacui' Pedro ji'i—, cua nguxtyanu ya lcaa cha' nu ntsu'u ji'i ya cha' tya'a ya lo'o nu'u, ñi'ya nu nacui' nu'u cha' cua'ni ya —nacui'.

29 Li' nguxacu' Jesús cha' ji'i yu:

—Cha' liñi nda na' lo'o ma juani, cha' ná ntsu'u ni sca ñati' nu ndyaa tyijyu' cha' cua'ni cña cuentya ji'i ycui' Ndyosi, lo'o li' nguxtyanu na' ji'i ngu' bi' jua'a ti. Ntsu'u quiya' ndyanu lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ngu' bi', nu lo'o ndyaa ngu' cuentya ji'i ycui' Ni; masi tyi ngu', masi clyo'o ngu', masi sti' ngu', masi xtya'a ngu', masi sñi' ngu', nguxtyanu ngu' lcaa bi'.

30 Pana quiña'a la cha' tso'o caja ji'i ngu' bi' chalyuu juani, tsa ña'a cha' nu nguna' ji'i ngu' bi', ngua ti' ngu'; jua'a nde loo la, li' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi'.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycui'

31 Sca se'i ti ngusi'ya Jesús ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, cha' tyu'u ti'i ngu' slo yu cha' chcui' yu lo'o ngu':

—Tsaa na nde Jerusalén juani —nacui' yu—, su caca lcaa cña nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cua sa'ni la, nu nguscua ngu' ji'i cua ña'a ca cha' nu caca 'na, na' nu lijyaa cha' caca na' ñati.

³² Cua ta ti ngu' 'na ji'i ngu' xa' tsu' cha' xtyí lo'o ngu' 'na, cha' chcuí' ngu' cha' ti'í 'na, lo'o jua'a tu'u ngu' hitya sañi' ngu' 'na.

³³ Cloyo quiji'i ngu' 'na lo'o reta, cuati cujuui ngu' 'na. Pana tsá nchca tyuna ni, li' tyu'ú na' chaca quiya'; ná tyanu na' lo'o ngu' jyo'o.

³⁴ Lcaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús bi', ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' bi', ni ná jlo ti' ngu' ni cha' laca nchcuí' yu jua'a. Sca cha' tucui ngua, ná nda ngu' cuentya ñi'ya ndyu'u cha' bi'.

Ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o sca nu cuityi' ngu' Jericó

³⁵ Cua tyalaa ti Jesús to' quichi Jericó li'. Ca bi' nga'a sca nu cuityi' to' tyucuii, ndijña yu msta.

³⁶ Cha' quiña'a tsa ñati ndañi lijya tyucuii, bi' cha' nchcuane nu cuityi' bi' ji'i xa' ñati:

—¿Na ca ndyaca re? —nacui yu.

³⁷ Li' nacui ngu' ji'i yu cha' Jesús Nazaret bi' lijya tyucuii juani.

³⁸ Li' cuii tsa ngusi'ya nu cuityi' bi':

—Jesús, cha' David ngua jyo'o cusu' jinu'u —nacui yu—, cua'ni tya'na ti' nu'u jna' —nacui.

³⁹ Ngu' nu ndyaa nde loo bi' ngusi'ya lo'o ngu' ji'i yu cha' ca ti yu cha' nxi'ya yu; pana ná ndyuna yu, cuii la nxi'ya yu li':

—Nu'u ni, nu tya'a ñati ji'i jyo'o David —nacui yu—, cua'ni tya'na ti' nu'u jna'.

⁴⁰ Li' ndatu Jesús cha' chcuí' lo'o ngu' cha' caa lo'o ngu' ji'i yu quicha bi' slo. Nu lo'o cua ndu yu cacua ti slo, li' nchcuane Jesús ji'i yu cuityi' bi':

⁴¹ —¿Na laca nu nti' nu'u cha' cua'ni na' lo'o nu'u? —nacui Jesús ji'i.

—Cusu' —nacuḡ yu—, nti' na' cha' cua'ni nu'u jo'o ji'i si'yu cloo na' —nacuḡ nu cuityi' bi'.

⁴² —Caca tso'o cloo nu'u lacua —nacuḡ Jesús ji'i—. Xqui'ya cha' jlya ti' nu'u cha' 'na, bi' cha' tyaca tso'o nu'u juani —nacuḡ Jesús.

⁴³ Hora ti ndyaca tso'o loo nu cuityi' bi', ngua ji'i yu na'a yu. Lo'o li' ndu'u yu ndya'a yu lo'o Jesús, ndyu'ni tlyu yu ji'i ycu'i Ndyosi. Lo'o jua'a lcaa ñati nu na'a cha' bi', lo'o ngu' bi' ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi li'.

19

Jesús lo'o Zaqueo

¹ Lo'o li' ndya'a Jesús ndyaa yu cla'be quichi Jericó bi'.

² Ca bi' ntsu'u sca nu qui'yu culiya' nu naa Zaqueo, xu'na ngu' nu nclyo cña cña loo ngu' laca yu.

³ Cua nti' yu tyuloo yu ji'i Jesús, pana ná nchca ña'a yu ji'i cha' quiña'a tsa ñati ndi'i. Lo'o Zaqueo ni, sata' ti yu.

⁴ Li' ngusna yu ndyatḡ yu nde loo ngu'; cha' ña'a cuaana ti yu ji'i Jesús, ndyacuḡ yu lo sca yaca quityi tyucui su nga'a cha' tyeje tacui Jesús cacua ti.

⁵ Nu lo'o nteje tacui ti, li' nguxña'a Jesús nde cua, nchcui' lo'o Zaqueo bi':

—Zaqueo —nacuḡ Jesús ji'i yu—, cua'ya clya nu'u, cha' nga'a cha' tyalaa na' to' tyi nu'u juani.

⁶ Yala ntcha ti ngua'ya Zaqueo, cha' ndiya tsa ti' yu cha' nu nchcui' Jesús lo'o yu; tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu ta yu su tyi'i Jesús.

⁷ Nu lo'o na'a ngu' cha' ndyaa Jesús slo Zaqueo bi', lcaa ngu' lye tsa nchcui' tube ngu' cha' ndyaa Jesús cha' tyanu toni'i ji'i sca ngu' cuxi, sca ñati nu ntsu'u tsa qui'ya ji'i.

⁸ Li' ndatu Zaqueo cha' chcui' lo'o Jesús:

—Ña'a xi ya'a, cusu' —nacui yu—. Ta na' sa cla'be cha' tso'o nu ntsu'u 'na ji'i ngu' ti'i. Si tya ntsu'u na nu nguaana na' cha' cua ngüiñilo'o na' ji'i ngu', tya na' na bi' ji'i ngu', masi jacua tsa lo cua quije ji'i ngu' —nacui Zaqueo li'.

⁹ —Juani cua ngulaá ngu' nu ndi'i ni'i re ji'i nu cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' —nacui Jesús li'—, cha' jua'a nu qui'yu re ni, tya'a ñati na lo'o jyo'o Abraham laca yu.

¹⁰ Cua nda Ni 'na lijyaá cha' caca na' ñati cha' clyana na' ji'i ñati nu nguna' chalyuu ji'i xqui'ya nu cuxi, lo'o jua'a cua'ni lyaá na' ji'i ngu' bi'.

Cui ji'i tii tya'a cñi oro

¹¹ Laja lo'o nga'a ti ngu' ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu', li' nda yu sca cui lo'o ngu'. Na cua ngulala ti tyalaa ngu' lo'o Jesús to' quichi Jerusalén, lo'o ngua tii ngu' cha' ycui' Jesús laca nu Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti chalyuu; ngua ti' ngu' cha' la cui' hora nu caca Ni loo ji'i ngu' laca li'.

¹² Bi' cha' nda Jesús cui re lo'o ngu':

—Ntsu'u sca nu qui'yu, sca ñati tso'o. Cua tsa ti yu tyijyu' ca chaca chalyuu, ca su caja cña ji'i yu cha' caca yu loo ji'i ngu' tya'a quichi tyi yu; lo'o cua ngujui cña bi' ji'i yu, hora ti xtyuu yu tyaa yu chaca quiya', nti' yu.

¹³ Nu lo'o tya lyiji tsa yu, li' ngusi'ya yu ji'i tii tya'a ñati nu laca msu ji'i yu, cha' ta yu sca cñi ji'i

scaa ngu', sca cñi oro nu quiña'a ntsu'u loo. Li' nacui yu jil'i ngu' msu bi': "Cua'ni ma ngana lo'o cñi re tyucui tyempo nu tsa'a juani, ña'a cuayá' nu tyaa na' chaca quiya'", nacui yu jil'i ngu'.

¹⁴ Pana nu ñati tya'a quichi tyi yu, ná tso'o nti' ngu' ña'a ngu' jil'i yu. Li' ngua'a lo ngu' bi' cña jil'i sca taju ñati cha' tsa lca'a ngu' jil'i yu, cha' ñacui ngu' jil'i nu laca loo tyijyu' ndi'ya: "Ná nti' ya cha' caca nu qui'yu jua rey jil'i ya, cha' caca yu loo quichi tyi ya", nacui ngu'. Pana ná ndube ti' nu laca loo tsiya' ti bi', cha' nchcui' ngu' jua'a.

¹⁵ Bi' cha' ñaa yu lo'o cua ngujui cña cha' laca yu rey, ndyalaa yu to' tyi yu chaca quiya' li'. Nu lo'o ndyalaa yu, li' ngulo yu cña cha' tyaa ngu' msu nu nda yu cñi jil'i cha' cua'ni ngu' cña lo'o, cha' ca cuayá' ti' yu ni tsa lo ngua'ni ngu' ngana lo'o scaa cñi bi'.

¹⁶ Nacui msu nu ndyalaa clyo bi': "Tii tya'a tsa lo nu nda nu'u 'na ngua'ni na' ngana", nacui msu bi' jil'i yu.

¹⁷ Li' nguxacui rey cha' jil'i msu bi': "Tso'o tsa lacua. Sca msu tso'o laca nu'u. Liñi tsa ngua'ni nu'u, masi lo'o sca cña xti ti; bi' cha' ta na' chacuayá' cha' caca nu'u loo jil'i tii tya'a quichi cuentya jna'."

¹⁸ Ndyalaa chaca msu li': "Cusu'", nacui, "ca'yu tya'a tsa lo nu nda nu'u 'na ngua'ni na' ngana", nacui.

¹⁹ La cui' ti cha' nacui rey bi' jil'i: "Culo nu'u cña jil'i ca'yu tya'a quichi cuentya jna' lacua", nacui rey jil'i msu bi'.

²⁰ Li' ndyalaa chaca msu bi': "Cusu'", nacui, "nde ñaalo'o na' cñi jinu'u, cha' cua nguxco'o tso'o na' jil'i

ne' sca pañito.

21 Ntsij na' xi ña'a na' jinu'u, cha' sca qui'yu tiji laca nu'u. Nscua' nu nchcuá' xa' ñati, bi' laca nu ndyiji jinu'u; lo'o jua'a ndu'ni nu'u clacua, masi xa' ñati ngua'ni cña bi'."

22 Li' nacui rey bi' ji'i: "Msu nu xña'a tsa laca nu'u. Xqui'ya cha' nhcui' nu'u jua'a, bi' cha' sta na' qui'ya h̄i li'", nacui rey. "Jlo ti' nu'u cha' laca na' sca ñati tiji, cha' nscua' nu nchcuá' xa' ñati, bi' laca nu caja jna'; jua'a ndu'ni na' clacua, masi xa' ñati ngua'ni cña bi', nacui nu'u.

23 ¿Ni cha' laca ná nda nu'u cñi 'na jña xa' ñati lacua, cha' nu lo'o xtyuu na' tyaa na' chaca quiya', quije cñi 'na li'? Lo'o xi sñi' cñi quije 'na li' cha' tya ngu' 'na."

24 Li' nacui rey ji'i ngu' nu ndi'i bi': "Xñi ma cñi ji'i yu re cha' ta ma ji'i msu tso'o nu cua ntsu'u tii tya'a cñi oro ji'i".

25 "Cusu'", nacui ngu' bi' ji'i rey bi' li', "na cua ntsu'u tii tya'a cñi oro ji'i yu bi'. ¿Ni cha' tya caja la xa' cñi ji'i yu?"

26 Nguxacui rey cha' ji'i ngu' li': "Jua'a laca lo'o ñati nu ntsu'u sca cha' ji'i, tya ta na' quiña'a la cha' ji'i ñati bi'; pana ñati nu xixi ca cha' ntsu'u ji'i ni, si ná nti' cua'ni cña lo'o, hasta xlyaa na' nu xti ti cha' nu ntsu'u ji'i li'.

27 Lo'o juani ni, nu ngu' tya'a cusu na' nu ná ngua ti' cha' caca na' rey ji'i ngu', tyaa lo'o cly ma ji'i ngu' bi' ca nde, cha' cujuui ma ji'i ngu' ca slo na'."

Ngua'ni chi ngu' loo Jesús lo'o ndyalaa yu nde quichi Jerusalén

28 Lo'o cua nchcui' Jesús cha' bi', li' ndu'u yu ndyaa yu tyucuij tsaá nde Jerusalén.

29 Nu lo'o cua tyalaa ti ngu' to' quichij Betfagé, jua'a to' quichij Betania nu nscua sii' ca'ya Olivos, li' ngulo Jesús cña jiji' tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jiji'.

30 —Yaa mā ca quichij piti jua nu cacua ti ndyaca. Nu lo'o tyalaa mā jua, li' quije sca huru cuañi' jiji' mā nu ndu ndyaaca' ni', nu bilya tyucua ngu' chu' tsiya' ti. Xati' mā jiji' cha' tyaa mā tyaalo'o mā jiji' ni' ca nde.

31 Si ntsu'u nu ñacui jiji' mā: “¿Ni cha' laca nxati' mā jiji' huru cua?”, li' ñacui mā jiji' ngu' bi': “Jesús nu Xu'na mā nti' jiji' ni'”.

32 Ndyaa ngu' nu ndyaca tsa'a jiji' li'. La cui' ñi'ya nu cha' nu nacui Jesús, jua'a ngua.

33 Nu lo'o ndu ngu' nxati' ngu' huru bi', li' nchcuane nu laca xu'na huru bi' jiji' ngu':

—¿Ni cha' laca nxati' mā huru cua?

34 Li' nguxacui ngu' cha' jiji':

—Na cua'nijo'o ni' jiji' nu Xu'na na.

35 Ñaa lo'o ngu' jiji' huru bi' slo Jesús li'. Ngusta ngu' ste' ngu' hichu' ni', lo'o li' ngusacui ngu' jiji' Jesús hichu' ni' bi'.

36 Ñi'ya su ndyaa Jesús tyucuij, jua'a nguscana ngu' late' lo yuu li'.

37 Cua ca'ya tiji' ti ngu' sii' ca'ya Olivos, li' lo'o ti nguxana ngu' ndyu'ni tlyu ngu' jiji' ycu' Ndyosi, cha' quiña'a tsa cha' tlyu cua na'a ngu'; cuij ngusi'ya ngu' cha' chaa tsa ti' ngu' li':

38 —Tso'o tsa ndyu'ni ycu' Ndyosi xqui'ya yu nu lijya re chacuayá' jiji' ycu' Ni nu Xu'na na, cha'

caca nu nde loo ji'na —nacui ngu'—. Ti ti tyi'i lcaa na nu ntsu'u nde cua, nu cuentya ji'i ycui' Ni laca. Masi juani ti cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi.

³⁹ Ntsu'u sca tucua ti ngu' fariseo laja ñati bi', lo'o li' nchcui' ngu' lo'o Jesús:

—Mstru —nacui ngu' bi'—, chcui' nu'u lo'o ñati nu ndya'a lo'o nu'u cua, cha' ti ti chca'a tu'ba ngu' xi.

⁴⁰ Nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' li':

—Si ca ti ngu' re juani, xi'ya cua ña'a ca quee li' —nacui Jesús.

⁴¹ Lo'o cua ndyalaa Jesús cacua ti to' quichi Jerusalén, ngusi'ya tsa yu lo'o na'a yu quichi bi'. Li' nacui yu ji'i ngu':

⁴² —Masi tsá juani ti nu lo'o tya ndyiji xi tyempo ji'i ma, si tyaja'a ma cuna ma, taca ta na' sca cha' lo'o ma; tso'o tsa caca ji'i ma li', ti ti tyi'i ma li'. Pana juani —nacui Jesús—, ná nchca ca cuayá' ti' ma cha' re, cha' cua ntsu'u yacu' ti cha' re ji'i ma —nacui—.

⁴³ Pana tyalaa sca tsá cuxi ji'i ma. Lo'o li' cuiña ngu' tya'a cusu ma ngutu yuu tyucui ña'a to' quichi. Li' su'ba lo'o ngu' bi' tyucui ña'a to' quichi.

⁴⁴ Cuityi ngu' quichi tyi ma, ña'a lo yuu ti, cujuui ngu' ji'i tya'a ndi'i ma; ná xtyanu ngu' ni sca quee nscua chu' tya'a quichi tyi ma, xqui'ya cha' ná ndyuloo ma jna' hora juani lo'o ñaa na' nu laca na' Sñi' ycui' Ndyosi ca su ndi'i ma.

Ngulo'o Jesús ji'i ngu' cuxi nu ntsu'u ne' laa tonu

⁴⁵ Lo'o li' ndyaa Jesús lquichi, ndyatí yu ndyaa yu ne' laa tonu bi'. Li' nguxana yu ngulo'o yu ji'i

ngu' nu ndyujui' yu'ba; jua'a ji'i ngu' nu ndy'ya yu'ba ca bi', lo'o ji'i ngu' bi' ngulo'o Jesús li'.

⁴⁶ Nhcui' yu lo'o ngu' li':

—Ndi'ya cha' nu nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi cuentya ji'i laa re —nacui' Jesús—: “Ni'i su caca chcu' lcaa ñati lo'o ycui' Ndyosi, jua'a ñacui' ngu' cha' ji'i ni'i 'na”, nacui' ycui' Ndyosi. Jua'a nscua lo quityi, pana juani cua ngua'ni ma ji'i cha' to' tyi ngu' cuaana laca ni'i re —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'.

⁴⁷ Lcaa tsá ndya'a Jesús nclyu'u ji'i ngu' ne' laa bi'. Lo'o ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' cusu' ji'i quichi, ndya'a ngu' ncl yana ngu' ñi'ya caca cua'ni ngu' cha' cujuu' ngu' ji'i Jesús.

⁴⁸ Pana ná ngujui ñi'ya nu cua'ni ngu' cha' cuxi bi', cha' cua quiña'a tsa ñati ndya'a lo'o yu, lo'o jua'a ndiya tsa ti' ngu' nduna ngu' cha' nu nhcui' yu.

20

Ndyu'ni Jesús cña chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi

¹ Ngua sca tsá nga'a Jesús ne' laa nclyu'u yu ji'i ñati; nhcui' yu cha' ji'i ycui' Ndyosi, ñi'ya nu ndu'ni lyaá Ni ji'i ngu'. Lo'o li' lijya lcaa sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' cusu' ji'i quichi bi', stu'ba ti lijya ngu' slo Jesús.

² Nhcucane ngu' bi' ji'i Jesús li':

—Cacha' clya ji'i ya: ¿tilaca nda chacuayá' jinu'u cha' cua'ni cña nu ndyu'ni nu'u? —nacui' ngu'.

³ Li' nguxacui' Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Jua'a na' xcucane na' sca cha' ji'i ma cha' xacui' ma cha' 'na:

4 ¿Tilaca nda chacuayá' jil'i jyo'o Juan cha' ntyucuatya yu jil'i ngu' lacua? ¿Haycui' Ndyosi? ¿Ha ñati chalyuu nda chacuayá' jil'i yu?

5 Lo'o li' nguxana ngu' nchcui' tube ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya ñacui na juani? —nacui ngu' jil'i tya'a ngu'—. Si ñacui na cha' ycui' Ndyosi nda chacuayá' jil'i Juan bi', li' ndi'ya xacui yu jua cha' ji'na: “¿Ni cha' ná jlya ti' ma cha' nu ngulu'u yu lacua?”

6 Si ñacui na cha' ñati chalyuu nda chacuayá' jil'i Juan bi' ni, li' kujui nu quiña'a tsa ñati nu ndi'i re ji'na lo'o quee, cha' tu'ba jil'i ycui' Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati ngua jyo'o Juan bi', nti' ngu'.

7 Li' nguxacui nu ngu' tlyu bi' cha' ná jlo ti' ngu' tilaca nda chacuayá' jil'i jyo'o Juan bi', cha' ntyucuatya yu jil'i ngu'.

8 Li' nacui Jesús jil'i ngu':

—La cui' ti na', ná cacha' na' jil'i ma tilaca nda chacuayá' cha' cua'ni na' cña re —nacui.

Cui' jil'i msu xña'a jil'i ngu'

9 Lo'o ti nguxana Jesús nda sca cui' lo'o ngu' nu ndu slo:

—Ntsu'u sca nu qui'yu nu ntsu'u sca lo'o su ndyataa yu yaca si'yu losu' tyixi jil'i yu. Lo'o li' nda yu yuu su ndu'ni yu cña ngüijña xa' ñati. Chacua' li' ndu'u yu ndyaa yu tyijyu' tyuu tsa tyempo.

10 Nu lo'o cua ndyalaa tyempo suu ngu' si'yu bi', li' ngulo nu xu'na yuu bi' cña jil'i sca msu jil'i yu, cha' tsa jña jil'i ngu' nu ndyu'ni cña ne' lo'o jil'i yu, cha' ta ngu' sa yu'be si'yu nu nga'a cha' tyacua jil'i xu'na yuu bi'. Pana nu ngu' bi' ni, ngujui' jil'i ngu' jil'i

msu bi', ngulo'o ngu' ji'i; lo'o nguxtyuu yu ñaa yu slo xu'na yu, ni sca na ná nda ngu' ji'i.

11 Li' nda xu'na yuu bi' chaca msu ndyaa. Pana la cui' jua'a ngua'ni ngu' lo'o nu chaca msu bi'; chiya'a tsa nchcui' ngu' lo'o, li' ngujui'i ngu' ji'i, lo'o la cui' jua'a ná nda ngu' ni sca si'yu ji'i.

12 Xa' nda xu'na yuu bi' ji'i chaca msu ndyaa, cha' jña yu na nu ntsu'u lo cña bi'. Pana lo'o yu bi', ti'í tsa ngua'ni quicha ngu' nu ndyu'ni cña bi' ji'i, ña'a cuayá' nu ngulo'o ngu' ji'i nde chu' lo'o bi'.

13 'Lo'o li' ngulacua ti' xu'na yuu bi': “¿Ñi'ya cua'ni na' juani? Ndi'ya cua'ni na': Ta na' ji'i sñi' ycui' ca na' nu tyaca'a tsa jna' cha' tsaa ca bi'. Ná tyiquee' tyaja'a ngu' taquiya' ngu' ji'i yu bi'”, nacui' xu'na yuu bi' li'.

14 Nu lo'o na'a ngu' nu ndyu'ni cña ne' lo'o bi' ji'i yu cuañi' cha' lijya yu, li' ndi'ya nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu': “Yu cua laca nu nti' cha' qui'ya ji'i cña re. ¿Ñi'ya cua'ni na cha' cujuui na ji'i cha' tyanu cña re ji'na, cha' caca na xu'na lo'o re?” nacui' nu ngu' cuxi bi' ji'i tya'a ngu' li'.

15 Hora ti ngulo'o ngu' ji'i sñi' xu'na yuu bi' chu' lo'o. Li' ndyujuii ngu' ji'i.

Li' nchcuane Jesús ji'i ngu' nu ndyuna cuii bi':

—¿Na laca cua'ni nu xu'na yuu bi' lo'o nu ngu' cuxi bi', nti' ma?

16 Nclyacua ti' na' cha' caa ycui' xu'na yuu tu'ni, cha' cujuui ji'i nu ngu' cuxi bi', lo'o li' ta yuu bi' ji'i xa' ñatj cha' cua'ni ngu' cña ndacua.

Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', li' nacui' ngu':

—¡Ná cua'ni ycui' Ndyosi jua'a!

17 Na'a tsa Jesús ji'í ngu', li' xa' nchcui' lo'o ngu' chaca quiya':

—¿Ni cha' laca nu nchcui' quityi cusu' ji'í ycui' Ndyosi lacua? Ndi'ya nchcui' quityi bi':

La cui' quee tonu nu nguxcuaa cuityi ni'í ji'í cha' ná tso'o ña'a nti' ngu',

cua ngujui cña nu cua'ni quee bi' juani;

ndu bi' su ndulo la cha' ji'í cuentya ji'í ycui' Ndyosi.

18 Na' lacā ñi'ya laca quee tonu bi' —nacuí Jesús—, cha' ñi'ya nu ngua'ni cuityi ni'í lo'o quee bi', jua'a ndyu'ni mā lo'o na'. Pana si nti' ñati' cua'a ji'í cha' jna', nga'aa tso'o tyi'í ñati' bi' li'; lo'o cua'ni cuayá' Ni ji'í lcaa ñati' chalyuu, tye cha' tsiya' ti ji'í ñati' nu ná ntaja'a xñi cha' jna' lo'o tya nguti'í ngu' nde chalyuu.

Cha' ji'í cñi cña loo ngu'

19 Lo'o li' lcaa sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, ngua ti' ngu' cha' xñi ngu' ji'í Jesús cha' tyaa lo'o ngu' ji'í preso la cui' hora bi'; cua ngua cuayá' ti' ngu' bi', cha' ji'í ycui' ngu' nchcui' Jesús lo'o nchcui' yu cui' bi'. Pana ntsii' ngu' xi ji'í ñati' quichí bi'.

20 Li' ngusta ngu' ji'í ñati' cha' tyu' cua' ji'í Jesús, cha' cui'ya ngu' cuentya ni' cha' ta yu; cuaana ti ngua'ni ngu' jua'a, cha' culacua ti' Jesús cha' ñati' tso'o laca ngu'. Na cua nti' ngu' cha' cuna ngu' sca cha' nu tyu'u tu'ba Jesús, lo'o li' xqui'ya cha' bi' taca ji'í ngu' sta ngu' qui'ya ji'í yu. Li' tyaa lo'o ngu' ji'í yu ya' ngu' gobierno, cha' cua'ni cuayá' ngu' ji'í yu.

21 Bi' cha' nchcuane ngu' cui'ni bi' ji'í Jesús li':

—Mstru —nacui nu ngu' cuiñi bi'—, jlo ti' ya cha' xcui' cha' liñi nchcui' nu'u. Tso'o tsa ndyu'u lcaa cha' nu ngulu'u nu'u. Si'i na tyaca'a la ndu'ni nu'u jil'i sca ngu'; masi culiya' ngu', masi nchca tsa jil'i ngu', stu'ba ti ndu'ni nu'u lo'o cua ña'a ca ñati. Cha' liñi jil'i ycuí' Ndyosi nclu'u nu'u.

²² Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, cacha' liñi nu'u jil'i ya: ¿Ha ntsu'u chacuayá' jina cha' ta na cñi cña loo na jil'i rey tlyu nu ndi'i xa' tsu' bi', o tso'o la si ná ta na cñi cña loo jil'i rey bi'? —nacui ñati bi' jil'i Jesús.

²³ Ngua tii Jesús ña'a cha' cuiñi nu ntsu'u tyiquee ngu' lo'o nchcuane ngu' jil'i yu jua'a. Li' nacui yu jil'i ngu':

—¿Ni cha' laca nchcui' cuayá' ma jua'a lo'o na'? —nacui yu jil'i ngu'—.

²⁴ Culu'u ma sca cñi plata 'na.

Li' ngulu'u ngu' nu cñi plata bi' jil'i yu.

—¿Tilaca laca nu ca jil'i lcuí' nu nga'a chu' cñi re? ¿Ti jil'i xtañi yu nu nscua chu' cñi re? —nacui Jesús jil'i nu ngu' cuiñi bi' li'.

²⁵ Nguxacui ngu' cha' jil'i yu li':

—Xtañi rey tlyu nu ndi'i xa' tsu', bi' nga'a chu' cñi cua —nacui ngu' li'.

—Tso'o —nacui Jesús li'—, jil'i rey tlyu bi' tya ma lcaa na nu nga'a cha' ta ma jil'i lacua; jua'a jil'i ycuí' Ndyosi tya ma lcaa na nu ntsu'u cha' tya ma jil'i Ni.

²⁶ Ná ngujui ñi'ya nu sta ngu' qui'ya jil'i Jesús nde su ndi'i ngu' quichí bi'. Pana ndube tsa ti' ngu' jil'i yu xqui'ya cha' nu cua nguxacui yu jil'i ngu' bi', bi' cha' ti' tya ndyaa ti' ngu' bi' li'.

Nchcuane ngu' jil'i Jesús ñi'ya caca nu lo'o tyu'ú jyo'o ñati chaca quiya'

27 Ca tiya' la li' ndyalaa chaca taju ngu' judío, ndyaa na'a ngu' ji'i Jesús. Ngu' saduceo laca ngu' bi', ngu' nu nacui cha' ná ntsu'u ni sca jyo'o nu taca ji'i tyu'ú chaca quiya'.

28 Lo'o li' nacui ngu' bi' ji'i Jesús:

—Mstru —nacui ngu'—, nu ngua sa'ni nguscua jyo'o Moisés sca cha' lo quityi nu ndyanu ji'na. Ndi'ya nchcui' cha' bi': nu lo'o cua ngujui sca nu qui'yu lo'o ndyanu ti'i clyo'o yu, si ná ndi'i ni sca sñi' ngu', li' ntsu'u cha' ji'i tya'a ngula yu nu ntucua ycui' ti cha' caja clyo'o lo'o nu cuna'a ti'i bi'. Lo'o caja sñi' ngu' li', sñi' tya'a yu nu cua ngujui laca sñi' clyo ñacui ngu'.

29 Pana ndi'ya ngua sca quiya': Nguti'i cati tya'a ngu' qui'yu xcui' tya'a ngula ngu'. Ngujui clyo'o nu cusu' la, pana ngujui yu lo'o bilya caja ni sca sñi' yu.

30 Tya'a ngula yu nu nchca tyucuaa ngujui clyo'o lo'o nu cuna'a ti'i bi' li', pana la cui' ti ngujui yu lo'o bilya caja sñi' yu.

31 Lo'o jua'a tya'a ngula yu nu nchca tyuna, bi' ngujui clyo'o lo'o nu cuna'a bi'; jua'a lcaa tya'a ngu' bi', ngujui clyo'o ngu' lo'o nu cuna'a bi'. Pana ngujui ca ta'a cati tya'a ngu' qui'yu bi', lo'o ni sca sñi' ngu' ná ntsu'u lo'o nu cuna'a bi'.

32 Ca su ndye cha' li', lo'o nu cuna'a bi' ngujui li' —nacui ngu' ji'i Jesús—.

33 Nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya', ¿tilaca laca nu caca clyo'o nu cuna'a bi' chañi ca? Lo'o ngutu'ú nu cuna'a bi' chalyuu, ngujui clyo'o cho' lo'o tsaca yu, lo'o li' ngujui clyo'o cho' lo'o chaca yu, ña'a cuayá' nu ngujui clyo'o lo'o ca ta'a cati tya'a ngu' bi'. ¿Tilaca laca nu chañi ca cha' ngua

clyo'o cho' bi'?

³⁴ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Nde chalyuu cua ña'a ca ngu' qui'yu lo'o ngu' cuna'a ndyiji clyo'o ngu'.

³⁵ Pana ñati nu caja chaca chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' ca slo ycuí Ndyosi ni, nu lo'o tyu'ú ngu' bi' chaca quiya', nga'aa caja clyo'o ngu', ni nga'aa ta ngu' ji'i sñi' ngu' cha' caca clyo'o ngu',

³⁶ cha' ca bi' nga'aa ntsu'u cha' cajaa ngu' tsiya' ti. Caca ngu' bi' ñi'ya laca xca nu ndi'i slo ycuí Ndyosi; caca ngu' sñi' ycuí Ndyosi tsiya' ti, cha' cua ndyu'ú ngu' chaca quiya'.

³⁷ Jyo'o cusu' Moisés ndacha' ji'na cha' chañi cha' tyu'ú jyo'o ñati chaca quiya'. Lo quityi bi' nguscua Moisés ñi'ya ngua lo'o na'a yu yaca ca'cña ti nu ndyatu quii' tyucui ña'a lo yaca bi', pana ná ndye ndyaquí bi'. Li' nguañi nchcui' ycuí Ndyosi laja quii' bi' lo'o nacuj Ni cha' Xu'na jyo'o Abraham laca Ni, Xu'na jyo'o Isaac laca Ni, Xu'na jyo'o Jacob laca Ni. Ñati tya'a na nu nguti'i chalyuu re cua sa'ni la ngua ngu' jyo'o bi'.

³⁸ Pana ná nacuj quityi bi', cha' na cua ngua ycuí Ndyosi Xu'na ngu' bi', masi ña'a ti tya laca Ni Xu'na ngu' bi' juani; jua'a ndyu'u cha' bi'. Bi' cha' lo'o ji'i ñati lu'ú laca Ni loo, lo'o jua'a nti' tsa Ni cha' lcaa ñati chalyuu tyi'i cuentya ji'i ycuí Ni —nacuj Jesús.

³⁹ Li' nacuj sca tucua ti mstru cha' jo'ó bi' ji'i Jesús:

—Cusu', tso'o tsa nchcui' nu'u —nacuj ngu' ji'i.

⁴⁰ Ndyutsij ngu' li'. Nga'aa ngua'ni tyiquee ngu' cha' chcui' ngu' xi xa' la cha' lo'o Jesús.

Nchcuane Jesús ji'i ngu' cuentya ji'i nu Cristo

41 Li' nchcuane Jesús ji'ì ngu':

—¿Ni cha' laca nacui' ngu' cha' rey David ngua jyo'o cusu' ji'ì Cristo?

42 Ndi'ya cha' nguscua ycuì David bi' lo quityi Salmos:

Ycuì Ndyosi nu laca Xu'na na nacui' ji'ì Cristo nu Xu'na na':

“Tyucua nu'u nde la'a tsu' cui 'na, cha' stu'ba ti caca nu'u loo lo'o na'”, nacui' Ni,

43 “ña'a cuayá' nu cua'ni tye na' cha' ji'ì lcaa tya'a cusuu nu'u'”, nacui' ycuì Ndyosi ji'ì Cristo li'.

44 Xu'na na', ngua'ni ycuì David ji'ì Cristo. ¿Ñi'ya caca hcui' ngu' cha' jyo'o cusu' ti ji'ì Cristo ngua David lacua?

Ngusta Jesús qui'ya ji'ì mstru cha' jo'ó bi'

45 Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ì. Lo'o jua'a lcaa ñati nu ndi'ì slo nchca'a jyaca ngu' ji'ì cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

46 —Tii ti ti' mā cha' ná cñilo'o mstru cha' jo'ó jua ji'ì mā. Ndiya tsa ti' mstru bi', cha' laca ngu' tlyu; bi' cha' lacu' ngu' bi' late' tyucui' cu', cha' lye tsa cua'ni chi' ngu' loo ngu' bi' lo'o tsa'a ngu' bi' lcaya', jua'a nti' ngu' mstru bi'. Xcuì lo yaca xlya nu tso'o la ña'a ntyucua ngu' bi' ne' laa ji'ì ngu', jua'a ntyucua ngu' bi' ca su tso'o la lo'o ndya'a ngu' bi' ta'a.

47 Hasta nxlyaá ngu' bi' ña'a tsaca ni'ì ji'ì nu cuna'a ti'ì. Cñilo'o ti ngu' bi' ji'ì ñati cha' ñati tso'o laca ngu' bi'; bi' cha' quiña'a tsa cha' jo'ó nchcui' ngu', tyiquee' tsa nchcui' ngu' lo'o ycuì Ndyosi li'. Pana tucua cha' ntsu'u tyiquee' ngu' bi'; bi' cha' tlyu la cha' ti'í caca ji'ì ngu' bi', lye la hcube' ngu' bi' li'.

21

Cha' tso'o ji'i nu cuna'a ti'i

¹ Lo'o li' na'a Jesús ji'i ngu' culiya' nu ndya'a ne' laa, cha' nsu'ba ngu' cñi ne' cñá' su tyu'u msta.

² Lo'o jua'a na'a yu ji'i sca nu cuna'a ti'i nu ngusu'ba tucua tya'a ti cñi sube ne' cñá' bi'.

³ Li' nchcui' Jesús lo'o tya'a ndya'a yu:

—Chañi cha' nu nda na' lo'o ma, cha' quiña'a la cñi nda nu cuna'a ti'i jua que lcaa xa' ñati.

⁴ Nu ngu' culiya' jua ni, nda ngu' xi cñi nu cua ntyucua ti ji'i ngu'; lo'o nu cuna'a ti'i jua ni, ti'i tsa, pana cua nda ma' lcaa nu ntsu'u ti xi ji'i ma' cha' tyiji yu'u ji'i ma' chalyuu re.

Ngulala ti cati nu laa tonu bi'

⁵ La cui' hora ndu xi ñati nchcui' ngu' cha' ji'i laa tonu bi', lo'o jua'a nchcui' ngu' cha' ji'i quee nu tso'o tsa ña'a nu ntsu'u ji'i laa bi'; nchcui' ngu' cha' ji'i na nu tso'o tsa ña'a, na nu cua nda ngu' ña'a msta ti ji'i cha' caca tso'o la ña'a ne' laa bi'. Li' nchcui' Jesús cha' ji'i laa bi':

⁶ —Tyalaa tsa nu tye cha' ji'i lcaa na nu ña'a cu'ma re juani cati, ña'a cuayá' nu nga'aa tyanu ni sca quee nu xñi ca'a chu' tya'a.

Cha' ti'í nu caca lo'o cua tye ti chalyuu

⁷ Li' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—Mstru, ¿ni jacua' caca cha' bi'? —nacui' ngu' ji'i Jesús—. ¿Ñi'ya caca ca cuayá' ti' ya lo'o cua caca ti cha' cuxi bi'?

⁸ —Cui'ya ma' cuentya —nacui' Jesús li'—, cha' ná tucui cñilo'o ji'i ma. Quiña'a tsa ngu' caa ngu' nu ñacu' cha' Cristo laca ycu' ca ngu': “Juani ndyalaa

tyempo bi'", ñacui ngu' bi'. Pana ná xñi ma cha' ji'i ngu' bi'.

⁹ Nu lo'o caja cha' ji'i ma cha' cua lijya tyempo cusuu, masi nde quichi tyi ma, masi tyijyu', ná cutsii ma li'. Nga'a cha' caca lcaa cha' bi' clyo la, pana tya lyiji tyalaa hora tye chalyuu.

¹⁰ Li' tya nda la Jesús cha' lo'o ngu':

—Xuü tya'a ñati sca tsu' lo'o ngu' chaca tsu', jua'a xuü tya'a ñati sca quichi tlyu lo'o ñati chaca quichi tonu.

¹¹ Lye tsa clyacui chalyuu li', lye tsa caca jbi'ña ji'i ngu'; cua ña'a ca quichi caa quicha tyaala nu xñi ji'i lcaa ngu' li'. Lye tsa ña'a caca nde cua, tyi'i yutsii tya chalyuu lo'o ña'a ngu' sca na tlyu nu tyaca nde cua.

¹² Lo'o cu'ma ni, nu lo'o tya lyiji caca cha' bi', li' xñi ngu' ji'i ma cha' sca' ngu' ji'i ma, ta ngu' cha' ti'i ji'i ma, sta ngu' qui'ya ji'i ma su ndyu'u ti'i ngu' ne' laa; lo'o jua'a su'ba ngu' ji'i ma ne' chcua, tsa lo'o ngu' ji'i ma slo rey, jua'a slo xa' ngu' nu laca loo, xqui'ya cha' ngusñi ma cha' 'na.

¹³ Masi cuxi tsa caca cha', pana caja tyempo ji'i ma cha' chcu' ma cha' jna' lo'o ngu' li'.

¹⁴ Ná quiña'a tsa cha' clyacua ti' ma yala la, ñi'ya nu chcu' ma lo'o ngu' nu laca cña cha' cua'ni lyaá ycu' ca ti ma ji'i ma.

¹⁵ La cui' hora bi' cua'ni na' cha' ca'ya cha' hique ma cha' ca jlo ti' ma ñi'ya nu chcu' ma lo'o ngu' bi', cha' ná caja cha' nu xtyacui tya'a cusuu ma lo'o ma, cha' ná caja ñi'ya nu chcu' loo ngu' ji'i ma.

¹⁶ La cui' sti ma, la cui' ngu' tya'a ngula ma, masi tya'a tyijyu' ti ma, masi tya'a tso'o ma, la cui' ca

ngu' bi' tsaá lo'o ngu' ji'í mā slo ngu' tisiya. Lo'o ntsu'u cu'mā nu cujúii ngu' ji'í mā li',

¹⁷ cha' tyucui ña'a chalyuu ntsu'u quiña'a tsa ngu' nu ti'í ti' ngu' ña'a ngu' ji'í mā xqui'ya na'.

¹⁸ Pana ná chcuna' ni sca quicha' hique cu'mā cuentya ji'í ycui' Ndyosi.

¹⁹ Nu lo'o cua ndalo mā ji'í lcaa cha' cuxi bi', li' tya caja chalyuu ji'í mā lo'o cua ndye cha'.

²⁰ 'Pana nu lo'o ña'a mā cha' nsu'ba lo'o ngu' cusuú tyi'í ca to' quichí Jerusalén re, li' ca cuayá' ti' mā cha' cua tye ti cha' ji'í quichí tyi mā re.

²¹ Lo'o li' lcaa cu'mā, lo'o lcaa ngu' nu tya ndi'í loyuu su cuentya Judea re, nga'a cha' xna mā tyaa mā tyu'u cuatsi' mā nde ca'ya; jua'a ngu' nu ndi'í quichí Jerusalén re, ntsu'u cha' tyu'utsu' ngu' quichí re; jua'a ngu' nu ndi'í ne' quixí', nga'aa caja tyempo cha' tyaa ngu' nde quichí.

²² Tsa chcube' mā caca tsá bi', lo'o li' nga'a cha' tyu'u tucua lcaa cha' nu nscua lo quityi cusu' cha' caca.

²³ Tya'na tsa caca ji'í ngu' cuna'a nu ntsu'u sñi' tsá bi'; jua'a tya'na tsa caca ji'í nu ngu' cuna'a nu ntsu'u cubi' cuañi' nu tya ndyati', cha' lye tsa tyu'u cha' ti'í lo yuu; cuxi tsa cha' ti'í caca ji'í ngu' li'.

²⁴ Ntsu'u ngu' nu cajaa laja cha' cusuú bi', lo'o jua'a ntsu'u xa' la ngu' nu tyaa ngu' preso lcaa lo yuu su cuentya ji'í xa' nasiyu tyijyu' la. Satá quiya' ngu' xa' tsu' bi' ji'í quichí Jerusalén re, ña'a cuayá' nu tye tyempo nu ngujui chacuayá' ji'í ngu' bi', cha' caca ngu' loo ca nde.

Ndi'ya caca lo'o chaca quiya' caa ycui' nu cua nda Ni ji'í lijya cha' caca ñati

25 'Tyu'u tucua cuayá' nu tyaca' ña'a ngu' lo cuichaa li', jua'a lo co', la cui' jua'a lo cualya nu ntsu'u nde cua. Lo'o li' lye tsa quichí cha' hique ñati chalyuu; cutsii tsa ngu' li', xqui'ya cha' lye tsa cañi ntyiji'i clyoo' lo hitya tyujo'o.

26 Hasta tyucua ti ti'i ñati, xqui'ya cha' cutsii tsa ngu' laja lo'o ntajatya ngu' si tya caca la cha' cuxi bi'; lye tsa culacua ti' ngu' na ca caca chalyuu. Lo'o jua'a lye tsa quiña lcaa cuii nu ntsu'u nde cua.

27 Li' ña'a ngu' ji'i ycui' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, ña'a ngu' lo'o tyaa na' laja coo nu ndubi tsa ña'a. Tlyu tsa chacuayá' ngujui jna' cha' tyaa na' li'; jua'a lye tsa quiji'i xee loo na' lo'o caa na' li', nu lo'o caca na' loo.

28 Nu lo'o xana caca cha' bi', li' cua'ni tlyu ma tyiquee ma, taca ca chaa ti' ma chaca quiya' cha' cua ngulala tsa clyaá ma li' —nacu'i Jesús.

29 Lo'o jua'a nda Jesús chaca cuii re lo'o ngu' li':

—Ña'a ma xi ji'i cua ña'a ca yaca quityi, ña'a ma xi ji'i yaca ntsati;

30 lo'o ña'a ma cha' cua ntyucua laca', li' nchca cuayá' ti' ma cha' cua ngulala ti caca ni tyo.

31 La cui' jua'a caca lo'o caca lcaa cha' nu cua nhcui' na', li' ca cuayá' ti' ma cha' cua caa ti ycui' Ndyosi cha' caca Ni loo.

32 Chañi cha' nu nda na' lo'o ma —nacu'i Jesús—, caca lcaa cha' bi' lo'o bilya tye cha' ji'i ñati nu lu'ú chalyuu juani.

33 Tye cha' ji'i lcaa na nu ntsu'u nde cua, tye cha' ji'i lcaa na nu ntsu'u nde lo yuu, pana ná tye cha' ji'i cha' nu cua nhcui' na' lo'o ma; nga'a cha' caca cha' bi'.

³⁴ 'Cui'ya mā cuentya, cua'a mā jī'ī ycuī' ca mā cha' tii ti ti' mā tyi'ī mā lo'o tyalaa tsā bi'; si culiji yu'u ti mā chalyuu jī'ī mā jua'a ti lo'o ndya'a tsa mā calle, lo'o cu'bi ti mā, la cui' jua'a si ntsu'u tyuu tya'a cha' nu ndube tsa ti' mā jī'ī, ná caca tyi'ī mā tii ti ti' mā li'. Ñi'ya ndyacu' sca lco'o,

³⁵ jua'a caca nu lo'o tyalaa tsā bi' ca su ndi'ī lcaa ñati lu'ú tyucui ña'a chalyuu.

³⁶ Tii ti ti' mā tyi'ī mā chalyuu lacua. Lcaa tyempo chcuī' mā lo'o ycuī' Ndyosi cha' xtyucua Ni jī'ī mā, cha' talo mā lo'o caca cha' cuxi bi' chalyuu. Lo'o li' caja ñi'ya nu tyalaa mā su tyucua ycuī' na' nu cua nda Ni 'na lijyaā cha' caca na' ñati, cha' cua'ni cuayá' na' jī'ī mā —nacui Jesús jī'ī ngu'.

³⁷ Lcaa tsā ndacua ndya'a Jesús nclyu'u yu jī'ī ngu' ne' laa tonu ca quichi Jerusalén bi'; lcaa talya ndyu'u yu ndyaa yu ndi'ī yu nde lo ca'ya nu ntucua cacua ti, nu naa ca'ya Olivos.

³⁸ Lcaa tsā, tlya tsa ndya'a quiña'a ñati ne' laa tonu bi', cha' cuna ngu' ni cha' nda Jesús.

22

Cuaana ti ngüiñi cha' jī'ī ngu' lo'o tya'a ngu' cha' xñi ngu' jī'ī Jesús

¹ Cua ngulala ta'a nu lo'o ndacu ngu' judío sca lo xlyá nu ná lo'o scua tiye' ndya'; ta'a pascua, jua'a naa ta'a bi'.

² Lo'o nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o mstru cha' jo'ó bi' ni, ncl yana ngu' ñi'ya caca cha' cujuui ngu' jī'ī Jesús, masi ntsii ngu' jī'ī ñati quichi.

³ Li' ndyatí ycui' nu xña'a nu naa Satanás ne' cresiya jì' Judas Iscariote, masi la cui' tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jì' Jesús laca yu bi'.

⁴ Bi' laca nu ndyaa, ndyaa na'a jì' ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o jì' ngu' nu laca cña ne' laa. Li' nchcui' yu lo'o ngu' bi' ñi'ya nu cua'ni yu cha' tya yu jì' Jesús ya' policia, cha' tyaa lo'o ngu' jì' slo sti jo'ó bi'.

⁵ Tso'o tsa ngua ti' ngu' sti jo'ó bi'. Lo'o li' nacui' ngu' bi' jì' yu cha' ta ngu' cñi jì';

⁶ ngüiñi cha' jì' yu lo'o ngu', bi' cha' nguxana yu ngulana yu ñi'ya nu cua'ni yu cha' tyaa lo'o yu jì' Jesús laja lo'o ná ndi' ñati.

Chaca tya quiya' ndyacu Jesús sii lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jì'

⁷ Li' ndyalaa tsa ta'a nu ndacu ngu' xlyá tiji; la cui' tsa bi' ntsu'u cha' cjuuii ngu' xlya' cuañi' cha' cacu ngu' sii ta'a pascua bi'.

⁸ Li' ngulo Jesús cña jì' Juan lo'o jì' Pedro:

—Yaa clya ma cha' cua'ni cho'o ma sii nu cacu na cuentya jì' ta'a pascua —nacui' yu jì' ngu' bi'.

⁹ Li' nchcuane ngu' bi' jì' yu:

—¿Macala nti' nu'u cha' cua'ni cho'o ya sii bi'?

¹⁰ Nguxacu Jesús cha' jì' ngu' bi' li':

—Nu lo'o tyalaa ma to' quichí, li' tyacua tya'a ma lo'o sca nu qui'yu nu ntucua sca tel' hitya scu yu —nacui' Jesús—. Tyu'u lca'a ma jì' yu ña'a cuayá nu tyalaa ma toni' su tyatí yu ni'.

¹¹ Li' chcui' ma lo'o ngu' ca tyi bi': “Ndi'ya ñacu' mstru ji'na jinu'u: ¿Macala ntucua cuarto su caa na' cha' cacu na' sii lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a 'na, cha' cua'ni ya ta'a pascua re?” ñacu' ma jì' yu.

12 Li' culu'u yu sca cuarto ji'i mā, sca cuarto tlyu ca cua la nu cua laca ngua tso'o. Ca bi' cua'ni cho'o mā sji bi' —nacuī Jesús ji'i ngu'.

13 Ndu'u ngu' ndyaa ngu' bi' li'; lo'o ñi'ya nu nacuī Jesús ji'i ngu' cha' caca cha' bi', jua'a ngua cha'. Li' ngua'ni cho'o ngu' sji cuentya ji'i ta'a pascua bi'.

14 Nu lo'o ndyalaa hora cha' cacu ngu' sji, li' ndyaa tucua Jesús to' mesa lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi'.

15 Li' nacuī yu ji'i ngu' bi':

—Tya sa'ni nti' tsa na' cha' cacu na' sji ta'a pascua re lo'o cu'mā, nu lo'o tya lyiji ti cajaa na' —nacuī Jesús—.

16 Nti' na' cacha' na' ji'i mā cha' ni chaca quiya' nga'aa cua'ni na' ta'a re lo'o cu'mā ña'a cuayá' nu tye chalyuu, lo'o li' cacu na' stu'ba ti lo'o caca ycuī' Ndyosi loo ji'i lcaa ñati.

17 Li' ngusñi Jesús sca vaso vino, ndya xly'a'be ji'i ycuī' Ndyosi li'. Ndi'ya nacuī yu ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi' li':

—Co'o mā vino nu ntsu'u ne' vaso re, lo'o jua'a ta mā vino re co'o ca ta'a tya'a mā —nacuī Jesús li'—.

18 Chañi cha' nu ndacha' na' ji'i mā, cha' nga'aa co'o na' vino lo'o mā ña'a cuayá' nu caca ycuī' Ndyosi loo ji'i lcaa ñati.

19 Nu lo'o cua ntsu'u xlyá bi' ya' Jesús, li' ndya xly'a'be ji'i ycuī' Ndyosi, cuati ngusa'be yu xlyá bi', cha' tacha ji'i ngu'. Li' nchcui' yu lo'o ngu':

—Nde laca na', ycuī' cuaña' na' laca re. Na cua nda ycuī' Ndyosi Sti na' 'na cha' cajaa na' cha' caca

tso'o cha' ji'i cu'ma. Tyi'u ti' ma 'na lo'o cacu ma xlyá re.

²⁰ La cui' jua'a ngua'ni Jesús lo'o vaso bi' lo'o ndye ndyacu ngu'.

—Lo'o co'o ma vino re tyi'u ti' ma ji'i cha' cucui nu cua quiñi ti ji'i ycui' Ndyosi lo'o ma —nacui Jesús li'—. Nu lo'o cajaa na' lo crusi, li' tyalú tañi na' xqui'ya cu'ma.

²¹ Pana nga'a yu juani la cui' yu nu kujui' cresiya 'na ji'i ngu' cuxi; stu'ba ti nga'a yu bi' to' mesa re lo'o na' —nacui Jesús li'—.

²² Nga'a cha' tsa'a na' nu cua liyyaa cha' caca na' ñati, tsa'a tyucui su cua nscua cuayá' cha' tsa'a cuentya ji'i ycui' Ndyosi Sti na'. Pana tya'na tsa nu qui'yu nu cua kujui' ti cresiya 'na ji'i ngu' cuxi bi'.

²³ Li' nguxana ngu' nchcui' ngu' lo'o tya'a ndi'i ti ngu':

—¿Tilaca laca nu tya ji'i mstru ji'na re ya' ngu' xña'a? —nacui ngu'.

Nhcui' tyucuaa ti' ngu' lo'o tya'a ndyaca tsa'a ti ngu'

²⁴ Lo'o ti nguxana ngu' nchcui' tyucuaa ti' ngu' lo'o tya'a ndyaca tsa'a ti ngu', nchcui' ngu' cha' ji'i tilaca nu caca loo la ji'i tya'a ngu'.

²⁵ Laja li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya': —Cua ña'a ca xu'na chalyuu, tso'o tsa nclyo bi' cña ji'i ñati ji'i; ñati nu tso'o tsa ndu'ni laca nu laca loo bi', nacui ngu' li'.

²⁶ Pana cu'ma ni, ná ntsu'u cha' cua'ni ma jua'a lo'o tya'a ma. Ndi'ya cua'ni ma tso'o la: nu lo'o nti' ma cha' ndulo la cha' ji'i ma que cha' ji'i tya'a ma ni, li' nga'a cha' cua'ni ma ñi'ya si laca ma nu

cuañi' la ji'i tya'a ma —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—. Jua'a cu'ma nu nti' ma culo ma cña ji'i tya'a ma ni, nga'a cha' cua'ni ma cña cuentya ji'i lcaa tya'a ma.

²⁷ ¿Tilaca laca nu ndulo la cha' ji'i lacua? ¿Ha nu ntucua to' mesa cha' cacu? ¿Ha msu nu nxacu ji'i yu? Chañi cha' yu nu ntucua to' mesa ni, bi' laca nu ndulo la cha' ji'i, cha' bi' laca xu'na ngu'. Pana nu na' ni, ñi'ya si laca na' sca msu ji'i ma, jua'a ti ndi'i na' laja cu'ma —nacui Jesús—.

²⁸ 'Cu'ma ni, cua ndi'i ma lo'o na' lcaa tyempo lo'o nchcubel na' ndi'i na' chalyuu re,

²⁹ bi' cha' ta na' sca cña tso'o nu cua'ni ma cha' caca ma cña lo'o na'; cña bi' caca ñi'ya laca cña nu nda Sti na' na, cha' caca na' loo.

³⁰ Nga'a cha' stu'ba ti cacu ma co'o ma lo'o na' ca su tlyu bi' su tyucua na'; nga'a cha' stu'ba ti tyi'i ma lo'o na' nu lo'o cua'ni cuayá' na' ji'i lcaa ñati; lo'o jua'a cua'ni cuayá' ma ji'i tya'a ñati ma, nu tii tyucuaa tya'a taju ngu' Israel tya'a na.

Chcui' Pedro lo'o ngu' cha' ná nslo yu ji'i Jesús tsiya' ti

³¹ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o Simón Pedro bi':

—Simón —nacui—, laca cha' ñi'ya laca si cua ngüijña Satanás chacuayá' cha' cua'ni lya' ti' ji'i lcaa cu'ma; cua nti' yu cua'ni cuayá' yu ji'i ma, cha' xcutsii yu ji'i ma. Ñi'ya laca lo'o nscuii ngu' ji'i si'yu trigo cha' tyubii ji'i, jua'a cua'ni yu lo'o ma, nti' yu.

³² Pana cua ngüijña na' ji'i ycui' Ndyosi Sti na' cha' jinu'u Pedro, cha' ná tye cha' jlya ti' nu'u na. Lo'o cua nteje tacui cha' cuxi bi' hi, nu lo'o xa'

chcui' nu'u cha' 'na, li' taca xtyucua nu'u ji'i xa' la tya'a ma cha' tso'o la xñi ngu' cha' 'na.

³³—Cusu'—nacu'i Simón li'—, ná ndu'ni cha' jna' masi tsa'a lo'o nu'u ne' chcu'a, masi cajaa na' lo'o nu'u —nacu'i ji'i Jesús.

³⁴—Ndi'ya nchcui' na' lo'o nu'u juani, Pedro —nacu'i Jesús ji'i—, cha' nu lo'o tya lyiji xi'ya ndye'e talya juani, li' sna quiya' ñacu'i nu'u cha' ná nslo nu'u 'na.

Cua ngulala ti hora nu chcube' Jesús

³⁵ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—Nu lo'o ngulo na' cña ji'i ma cha' tsa'a ma xa' quichi nu ná lo'o cuju'i cñi ji'i ma, ná lo'o xa' cuju'i, ná lo'o caña ji'i ma, ¿ha ntsu'u na nu lyiji ji'i ma li'?

—Ná sca na lyiji ji'i ya li' —nguxacu'i ngu' cha' ji'i.

³⁶ Li' nacui Jesús ji'i ngu':

—Jua'a ngua tu'ni, pana xa' ña'a nga'a cha' cua'ni ma juani. Nu cu'ma nu ntsu'u cuju'i cñi ji'i ma ni, lo'o bi' cui'ya ma tsa'a ma, lo'o xa' cuju'i lo'o; si ná ntsu'u maxtyi cusu'u ji'i ma, nga'a cha' cuju'i ma ste' ma cha' cui'ya ma maxtyi.

³⁷ Jua'a cha' nchcui' na' lo'o ma cha' nga'a cha' tyu'u tucua cha' cuxi nu nchcui' quityi cusu' cha' caca 'na. Ndi'ya nscua cha': “Ñi'ya nu ndu'ni ngu' lo'o ñat'i cuxi, jua'a cua'ni ngu' lo'o ycui' Cristo”. Lcaa cha' nu nscua cha' caca 'na, jua'a caca 'na tu'ni —nacu'i Jesús ji'i ngu'.

³⁸ Li' nacui ngu' bi' ji'i:

—Cusu', nde ntsu'u tucua tya'a maxtyi cusu'u —nacu'i ngu'.

—Cuayá' cua lacua —nacu'i Jesús li'.

Nhcui' Jesús lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu ca Getsemani'

³⁹ Li' ndu'u Jesús ndyaa yu ca lo ca'ya Olivos, ñi'ya nu ndu'ni ti yu. Lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii' bi', ndu'u lca'a ngu' jii' yu li'.

⁴⁰ Nu lo'o ndyalaa ngu' ca bi', li' nacui Jesús jii' ngu':

—Chcui' ma lo'o ycuí' Ndyosi Sti na' cha' ná tyijiloo nu xña'a jii' ma —nacui.

⁴¹ Li' ndu'utsu' Jesús nde slo ngu' ña'a cuayá' nu tyalaa sca quee cu na, ca bi' ndyatú sti' Jesús cha' chcui' lo'o ycuí' Ndyosi.

⁴² —Sti na' —nacui yu—, ¿ha ná ntsu'u xi xa' la ña'a nu caca cua'ni na' cña re, cha' nga'aa chcube' la na' lo'o cña tlyu re jinu'u? —nacui Jesús jii' ycuí' Ndyosi Sti yu—. Pana nti' na' cha' cua'ni na' cua ña'a ca cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na'.

⁴³ Li' ndu'u tucua sca xca nu ngutu'u slo ycuí' Ndyosi nde cua, cha' ta la juersa jii' Jesús.

⁴⁴ Nu lo'o lye tsa nchcube' Jesús, li' lye la nhcui' yu lo'o ycuí' Ndyosi. Lo'o li' ntyucua jatá Jesús, ndyalú nhcua' lo yuu; ñi'ya si nhcua' tañi ycuí', jua'a ña'a.

⁴⁵ Ndye nhcui' Jesús lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu, li' nguxtyuu yu ñaa yu slo nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii' yu. Li' nquiye ngu' jii' yu, ndi'i ngu' laja' ngu' cha' ndye juersa jii' ngu', cha' xñi'i tsa ti' ngu'.

⁴⁶ Li' nacui yu jii' ngu':

—¿Ni cha' laca ndi'i ma laja' ti ma? Tyatú clya ma cha' chcui' ma lo'o ycuí' Ndyosi, cha' ná tyijiloo nu xña'a jii' ma.

Ndyaa lo'o ngu' jii' Jesús preso

47 Tya nchcui' ca Jesús lo'o ngu' bi', li' ndyalaa quiña'a tsa ñati. Nu naa Judas bi', tsaca yu tya'a nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús ni, ngulu'u yu tyucuii ji'i ngu' quiña'a bi'. Ñaa yu ca slo Jesús cha' chcuicha' yu saca' Jesús.

48 Li' nchcui' Jesús lo'o yu bi':

—Judas —nacuī—, ¿ha bi' cha' chcuicha' nu'u 'na cha' tya nu'u 'na ya' ngu' cuxi, na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati?

49 Lo'o na'a ngu' nu ndu lo'o Jesús ñi'ya caca cha' bi', li' nchcuane ngu' ji'i yu:

—Cusu' —nacuī ngu'—, ¿ha cua'a ya jinu'u lo'o maxtyi, cha' ná caa ngu' cua?

50 Li' ngusicua tsaca tya'a ngu' bi' maxtyi ji'i yu, ngusi'yu yu jyaca sca msu ji'i xu'na sti jo'ó; ngusi'yu cu' yu scua' jyaca la'a tsu' cui ji'i yu.

51 Li' nacui Jesús ji'i ngu':

—Cuayá tsa lo cua ti. Ta ti'i mā maxtyi ji'i mā.

Li' ngusta ya' Jesús lo scua' jyaca msu bi', ngua tso'o ca scua' jyaca yu li'.

52 Lo'o ti nchcui' Jesús lo'o ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o ngu' nu laca cña ne' laa, jua'a lo'o ngu' cusu' ji'i quichi, lcaa ngu' nu ñaa cha' tyaa lo'o ngu' ji'i:

—¿Ha na ndu'u cu'mā lijyā mā lo'o maxtyi ji'i mā, lo'o yaca ji'i mā, cha' quiji'i yaca mā 'na ñi'ya nu ntyiji'i na ji'i sca cuaana?

53 Lcaa tsā lo'o nguti'i na' lo'o cu'mā ne' laa tonu bi', ni sca quiya' ná ngusacui ya' cu'mā 'na. Pana cua ngujui xi tyempo ji'i mā cha' cua'ni mā cha' cuxi bi' juani, cha' cua nda nu xña'a chacuayá ji'i mā; la cui' nu bi' laca loo ji'i mā.

Lye tsa nchcui' Pedro cha' ná nslo yu ji'i Jesús

54 Lo'o li' ngusñi ngu' ji'i Jesús cha' caca preso, ndyaa lo'o ngu' ji'i nde toni'i ji'i xu'na sti jo'ó. Lo'o Pedro ni, ndyaa lca'a yu ji'i ngu' tyijyu' ti li'.

55 Ca bi' nguxtyu'u ngu' xi quii' cla'be la su laja to' ni'i, lo'o li' ndyu'u ti'i ngu' to' lquii' bi'; lo'o Pedro ndyaca'a laja ngu'.

56 Li' na'a sca nu cuna'a cua' ji'i ngu' cha' lo'o Pedro nga'a to' lquii' bi'. Ña'a tsa nu cuna'a bi' ji'i yu, li' nchcui' lo'o ngu':

—Lo'o nu qui'yu re ndya'a lo'o nu Jesús bi' —nacui' ji'i ngu'.

57 Hora ti nguxacui' Pedro cha' ji'i nu cuna'a bi':
—Ma' cusu', ná nslo na' ji'i yu jua —nacui' Pedro li'.

58 Ca tiya' la xi na'a chaca ñati' ji'i.

—Lo'o nu'u laca tya'a ndya'a ngu' jua —nacui' ñati' bi' ji'i Pedro.

—Si'i na' —nacui' yu—. Ná laca na' tya'a ndya'a ngu' jua —nacui' Pedro ji'i ngu'.

59 Cua nteje tacui sca hora, li' nchcui' chaca ñati' lo'o tya'a ndya'a ti yu ndacua:

—Chañi cha' lo'o nu qui'yu re ndya'a lo'o preso jua, cha' lo'o yu re laca ngu' Galilea —nacui' yu li'.

60 —Chocue —nacui' Pedro li'—, ná jlo ti' na' ni cha' nchcui' nu'u.

La cui' hora nu lo'o tya ndu Pedro nchcui', li' ngusi'ya sca ndye'e.

61 Li' nguxtyacui loo Jesús su ndu ne' ni'i, cha' ña'a ji'i Pedro. Hora ti ndyi'u ti' Pedro cha' nu cua nchcui' Jesús lo'o yu tya tsá la. Ndi'ya ngua cha' bi': “Nu lo'o tya lyiji xi'ya ndye'e talya juani, li' sna

quiya' ñacuĭ nu'u cha' ná nslo nu'u 'na", nacui Jesús tya li'.

⁶² Li' ndu'u Pedro nde liya', lye tsa ndyunaa yu cha' ngua xñi'ĭ tsa ti' yu.

Nxtyí lo'o ngu' ji'ĭ Jesús

⁶³ Lo'o ngu' nu ndu cua ĭji'ĭ Jesús ni, nxtyí lo'o tsa ngu' ji'ĭ Jesús, lo'o jua'a ngujui'ĭ ngu' ji'ĭ yu.

⁶⁴ Ndacu' ngu' cloo Jesús lo'o sca late', cuati ngujui'ĭ ya' ngu' saca' yu. Li' nacui ngu' ji'ĭ yu:

—Ca tii nu'u, ¿tilaca laca nu ngujui'ĭ jinu'u lacua?

⁶⁵ Lo'o jua'a quiña'a la cha' suba' nchcui' ngu' bi' lo'o Jesús li'.

Ndu Jesús nde loo ngu' nu laca cña

⁶⁶ Lo'o nguxee, li' ndyu'u ti'ĭ ngu' cusu' ji'ĭ ngu' judío, lo'o ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó; ndyaa lo'o ngu' ji'ĭ Jesús nde loo ña'a taju ngu' tisiya bi'. Ca bi' nguxana ngu' ndacha' ngu' ji'ĭ yu:

⁶⁷ —Cuacha' clya nu'u ji'ĭ ya si nu'u laca Cristo —nacui ngu' ji'ĭ yu.

Nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ ngu' li':

—Masi ñacuĭ na' ji'ĭ ma jua'a, ná jlya ti' ma 'na.

⁶⁸ Masi xcuane na' sca cha' ji'ĭ ma, ná xacuĭ ma cha' 'na. Cua jlo ta' cha' ná culaá ma 'na.

⁶⁹ Pana nde loo la tyucua na' nu lijyaa cha' caca na' ñati, tyucua na' nde la'a tsu' cui' ji'ĭ ycui' Ndyosi nu lcaa tsiya' ti cña nchca ji'ĭ Ni.

⁷⁰ Lo'o ti nchcuane lcaa ngu' tonu ji'ĭ yu:

—¿Ha nu'u laca Sñi' ycui' Ndyosi lacua?

Li' xa' nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ ngu' chaca quiya':

—Chañi cha' nu nchcui' cu'ma lo'o nacui ma cha' bi' laca na' —nacui yu ji'ĭ ngu'.

⁷¹ —Nga'aa nti' culana na xa' la ñati nu jlo ti' —nacuḡ ngu' li'—. Cua ndyuna lcaa na cha' nu nhcui' yu re. Tu'ba ycui' ca yu cua ndu'u cha' cuiñi.

23

Ndu Jesús nde loo Pilato nu laca loo

¹ Ndatu lcaa ngu' tisiya li', ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús slo Pilato nu ngua gobernador romano tyempo bi'.

² Ca bi' nguxana ngu' ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús:

—Cua ngusñi ya ji'i nu qui'yu re, cha' ndatsaa tsa yu ji'i ngu' judío tya'a ya. Nacuḡ yu cha' ná ntsu'u chacuayá' ta ya cñi cña loo ya ji'i nu laca cña ji'i cu'ma, ngu' romano; lo'o jua'a lye tsa nhcui' yu cha' ycui' yu laca Cristo, ñi'ya si laca yu rey ji'i ya —nacuḡ ngu' ji'i Pilato.

³ Li' nhcucane Pilato ji'i Jesús:

—¿Ha rey ji'i ngu' judío laca nu'u? —nacuḡ.

Li' nguxacuḡ Jesús cha' ji'i Pilato bi':

—La cui' cha' nu cua nhcui' nu'u, la cui' bi' laca na' —nacuḡ.

⁴ Li' nacui Pilato ji'i ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ji'i xa' la ngu' nu ndya'a lo'o:

—Ná nquije ni sca cha' cuxi 'na cha' sta na' qui'ya ji'i yu re —nacuḡ Pilato.

⁵ Pana nu ngu' bi' ni, chaca quiya' lye la nhcui' ngu', cuiḡ tsa ngusi'ya ngu' ji'i Pilato bi' li':

—Na ngusu'ba ñasi' ti yu re ji'i lcaa ñati Judea lo'o cha' nu ngulu'u yu ji'i ngu' —nacuḡ ngu'—. Nde Galilea nguxana yu re, lo'o hasta ca nde nclyu'u yu cha' cuxi bi' ji'i ngu' juani.

Ndu Jesús nde loo Herodes

⁶ Lo'o cua ndyuna Pilato cha' bi', li' nchcuane yu ji'i ngu' si nde Galilea ngutu'u Jesús lijya.

⁷ —La cui' —nacui' ngu'.

Li' ndyi'u ti' Pilato cha' ndi'i Herodes quichi Jerusalén tsá bi'. Lo'o nu Herodes ni, laca yu loo loyuu su cuentya Galilea; bi' cha' nda Pilato ji'i Jesús ndyaa slo Herodes bi' li'.

⁸ Lo'o na'a Herodes ji'i Jesús, tso'o tsa ngua tyiquee yu li', cha' cua sa'ni tsa nti' yu ña'a yu ji'i Jesús. Cua ndyuna yu lo'o nhcui' ngu' cha' ji'i Jesús, lo'o nti' tsa yu ña'a yu sca cha' tlyu nu cua'ni Jesús.

⁹ Quiña'a tsa cha' nchcuane yu ji'i Jesús li', pana ná nguxacui' Jesús cha' ji'i yu tsiya' ti.

¹⁰ Lo'o jua'a ndi'i ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' mstru cha' jo'ó; ngu' bi' laca nu ngusta qui'ya ji'i Jesús, lo'o juani tya quiña'a tsa cha' cuxi nhcui' ngu' bi' ji'i.

¹¹ Li' ngua'ni lya' ti Herodes ji'i Jesús; jua'a sendaru ji'i yu, cuxi tsa ngua'ni ngu' lo'o. Cha' caja ñi'ya nu xtyí lo'o ngu' ji'i, li' nguxacu' ngu' late' tso'o tsa ña'a ji'i; late' ndubi ña'a ñi'ya ña'a ste' rey nguxacu' ngu' ji'i. Lo'o li' nda Herodes ji'i Jesús ndyaa chaca quiya' slo Pilato.

¹² Tsá bi' ngua stu'ba cha' ji'i Herodes lo'o Pilato chaca quiya'; tya'a cusuu' ngu' ngua ngu' bi', pana juani cua ndyaca tya'a tso'o ngu'.

Ngulo Pilato cña cha' cujuui ngu' ji'i Jesús

¹³ Li' nguxuti'i Pilato ji'i lcaa sti jo'ó nu laca loo, lo'o ji'i lcaa ngu' tisiya, lo'o ji'i lcaa ñati.

¹⁴ Nhcui' yu lo'o ngu' li':

—La cui' cu'ma ñaa lo'o ma ji'i nu qui'yu re slo na', nu nacui ma cha' lye tsa ndu'ni yu cha' ná tyi'i ti ti ngu' —nacui yu ji'i ngu'—. Pana cua nchcui' na' lo'o yu re slo lcaa cu'ma; cua na'a ma cha' ná nquije ni sca qui'ya ji'i yu 'na, ñi'ya nu qui'ya nu ngusta cu'ma ji'i yu.

15 La cui' jua'a Herodes, ná ngujui ñi'ya qui'ya nu sta nu cusu' bi' ji'i nu Jesús re, bi' cha' cua nda nu cusu' bi' ji'i yu ñaa slo na' chaca quiya'. Ná sca cha' cuxi ná ngua'ni yu lacua, bi' cha' ná ndu'ni tsa cha' cajaa yu cuentya jna'.

16 Xcube' na' xi ji'i yu clyo, cuati culaá na' ji'i yu li' —nacui Pilato ji'i ngu'.

17 Lcaa yija lo'o ndyaca tsa ta'a pascua bi', li' ndu'ni lyaá nu laca gobernador ji'i sca ti preso jua'a ti;

18 bi' cha' nguxana ngu', tyucui ña'a taju ngu' stu'ba ti, cuii tsa nxi'ya ngu' ndijña ngu' chaca preso ji'i Pilato:

—Si'i nu qui'yu re cua'ni lyaá nu'u ji'i —nacui ngu'—. Yaa lo'o ji'i yu re. Culaá ji'i nu Barrabás bi' cha' tyu'u.

19 Na cua ngusu'ba ngu' ji'i nu Barrabás bi' ne' chcuá xqui'ya cha' ndatsaa tsa ji'i ñati quichi cha' xu'u tya'a ngu' lo'o ngu' xa' tsu' nu laca loo. Cuati cua ndyujui Barrabás ji'i ñati.

20 Pana ngua ti' Pilato culaá ji'i Jesús, bi' cha' xa' nchcui' yu lo'o ngu'.

21 Cuii la nguxacui nu quiña'a tsa ñati bi' cha' ji'i Pilato li':

—¡Cujui' ca'a clyo ji'i yu lo crusi cha' cajaa yu! —nacui ngu'—. ¡Cujui' ca'a clyo ji'i yu lo crusi! —nacui ngu' quiña'a bi' li'.

22 Nu nchca tyuna quiya' nchcui' Pilato lo'o ngu' li':

—¿Ni cha' cuxi ngua'ni yu re? Ná nquije ni sca cha' cuxi ji'i yu 'na —nacui Pilato—, bi' cha' ná ndu'ni tsa cha' cajaa yu. Tso'o la si na xcube' ti na' ji'i yu, ca tiya' la li' culaá na' ji'i yu.

23 Li' cui la ngusi'ya ngu' nguxacui ngu' cha' ji'i nu Pilato bi', cha' cujui'i ca'a clya ji'i Jesús lo crusi. Lye tsa nchcui' ngu', jua'a sti jo'ó nu laca loo nchcui' tsa ngu', bi' cha' ntaja'a Pilato cua'ni ña'a cha' nu ngua ti' ngu'.

24 Li' nda yu chacuayá' cha' caca cha' nu ngüijña ngu'.

25 Lo'o jua'a ngulo laja ti ji'i yu Barrabás nu ngua'ni tsa cha' cusu, hasta ndyujui ji'i ñati, cha' bi' laca nu ngusubi ngu' quichi cha' tyu'u ne' chcu tyaa tsá bi'. Lo'o li' ndya Pilato ji'i Jesús ji'i ngu' cha' cua'ni ngu' ña'a cha' nu nti' ti ngu' cua'ni ngu' lo'o.

Ngujui'i ca'a ngu' ji'i Jesús lo crusi

26 Lo'o li' ndyaa ngu' sendaru, ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús cha' cujui'i ca'a ngu' ji'i lo crusi. Li' ndyacia tya'a ngu' sendaru lo'o sca ñati nu naa Simón, nu lo'o ñaa yu ndyaa yu ne' quixi'; ngu' quichi Cirene laca yu bi'. Lo'o li' ngulo ngu' cña ji'i yu cha' tsa lo'o yu ji'i crusi cuentya ji'i Jesús.

27 Quiña'a tsa ñati lca'a ngu' ji'i Jesús ndyaa. Jua'a ndya'a quiña'a tsa nu cuna'a, ndyunaa tsa ngu'; cui tsa nxi'ya ngu' cha' tiji' tsa ti' ngu' ji'i Jesús.

28 Li' nguxña'a Jesús su ndu ngu' cuna'a bi', cha' chcui' lo'o ngu':

—Cu'ma ngu' cuna'a Jerusalén re, ná xi'ya ma xqui'ya na' —nacu'i Jesús ji'i ngu'—. Tso'o la xi'ya ma xqui'ya ycu'i' ca ti ma, cuati xqui'ya sñi' ma.

²⁹ Cua tyalaa ti tyempo cuxi, lo'o li' ñacu'i ngu' ndi'ya: “Juani tso'o la ndi'i nu cuna'a nu ná ngujui sñi', nu bilya cua'ni cala sca ñati, nu bilya ta cati' sca nu sube”, ñacu'i ngu'.

³⁰ Li' xana ñati xi'ya ngu': “Tso'o la si clyú ca'ya cua hichu' na, masi tyacu' cuati yuu hichu' na, cha' tye cha' ji'na tsiya' ti”. Jua'a ñacu'i ngu' li'.

³¹ Ña'a ma ñi'ya nu ndyu'ni ngu' lo'o na' juani. ¿Ñi'ya ta cua'ni ngu' lo'o cu'ma ngu' judío li' lacua? Tso'o tsa cha' nu ntsu'u jna'; ntsu'u tsa chalyuu jna', cha' ñi'ya nti' sca yaca cuañi', jua'a nti' na'. Pana cu'ma ni, ná tso'o cha' nu ntsu'u ji'i ma; na culiji yu'u ti cha' bi' ji'i ma jua'a ti, cha' ñi'ya nti' sca yaca ncui, jua'a nti' cu'ma —nacu'i Jesús ji'i ngu' bi'.

³² Lo'o jua'a ndyaa lo'o ngu' ji'i tya tyucuaa tya'a ñati nu tlyu tsa qui'ya ntsu'u ji'i; ndyaa lo'o ngu' ji'i tyucuaa ñati bi', cha' cjuui ngu' ji'i ñati bi' stu'ba ti lo'o Jesús.

³³ Lo'o ndyalaa ngu' su naa La Calavera (ca'ya su nscua tyijya hique jyo'o), li' ngujui'i ca'a ngu' ji'i Jesús lo crusi ca bi'. La cui' jua'a ngujui'i ca'a ngu' ji'i tyucuaa ñati nu ntsu'u qui'ya tlyu ji'i bi'; ngujui'i ca'a ngu' ji'i tsaca yu cuxi bi' lo chaca yaca crusi nu ndu la'a tsu' cui' ji'i Jesús, cuati ngujui'i ca'a ngu' ji'i chaca yu cuxi bi' lo chaca yaca crusi nu ndu la'a tsu' coca.

³⁴ Lo'o tya ndi'i ngu' nu ngujui'i ca'a ji'i ngu' lo crusi, li' nchcui' Jesús lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu:

—Sti na' —nacu'i yu—, cui'ya nu'u cha' clyu ti' ji'i

ngu' re, cha' ná jlo ti' ngu' ni cha' laca ndyu'ni ngu' jua'a.

Li' ndacha ngu' sendaru bi' ste' Jesús ji'i tya'a ngu' laja lo'o ndijya ti ngu' lo'o tya'a ngu'.

³⁵ Lo'o jua'a ndi'i tsa ñati cha' ña'a cui'ya ngu' ji'i Jesús. Lo'o ngu' tisiya ni, nxyí lo'o ngu' ji'i Jesús li'. Ndi'ya nacui ngu' bi':

—Ngu'a'ni lyaá yu ji'i xa' ñati nquicha'; pana juani ntsu'u cha' cua'ni lyaá yu ji'i ycui' ca ti yu, si chañi cha' laca yu Cristo nu ngusubi ycui' Ndyosi ji'i lija chalyuu re —nacui ngu' bi'.

³⁶ Lo'o jua'a ngu' sendaru bi', ngustí lo'o ngu' ji'i yu ñaa ngu' cacua ti su ndu crusi, cuati nda ngu' vino tiye' cha' co'o yu.

³⁷ Li' ndu'ni ngu' bi' ji'i yu ndi'ya:

—Cua'ni lyaá nu'u ji'i ycui' ca si laca nu'u rey ji'i ngu' judío —nacui ngu' sendaru bi' ji'i Jesús.

³⁸ Cua nscua letra nde que la su nga'a Jesús lo crusi bi'; ndi'ya nchcui' letra bi': “Nu nde laca rey ji'i ngu' judío”. Sna lo cha'cña ji'i ngu' nscua cha' bi': cha'cña ji'i ngu' griego nscua, lo'o cha'cña ji'i ngu' latín nscua, lo'o cha'cña ji'i ngu' judío nscua.

³⁹ Li' chiya'a tsa nchcui' sca nu cuaana tya'a nga'a Jesús lo crusi:

—Si chañi cha' Cristo laca nu'u, cua'ni lyaá nu'u ji'i ycui' ca nu'u lacua; lo'o jua'a cua'ni lyaá nu'u ji'i cuare —nacui ji'i Jesús.

⁴⁰ Li' nguxacui chaca nu cuaana cha' ji'i tya'a:

—¿Ha ná ntsii nu'u ji'i ycui' Ndyosi lacua? Stu'ba nchcube' ngu' ji'i ca ta'a sna na juani —nacui ji'i tya'a cuaana—.

41 Liñi tsa ntsu'u cha' nchcube' ngu' ji'na, cha' bi' laca caya' ji'i cha' cuxi nu ngua'ni na; pana nu ñati re ni, ná ntsu'u cha' cuxi nu ngua'ni yu.

42 Li' nacui yu bi' ji'i Jesús:

—Cusu' Jesús —nacui—, tucua' nu'u cha' jna' nu lo'o xana nu'u cha' caca nu'u loo nde chalyuu —nacui nu cuaana bi'.

43 Nguxacui Jesús cha' ji'i li':

—Chañi cha' nda na' lo'o nu'u —nacui—, juani ti taca tyi'i nu'u lo'o na' ca su tso'o nde cua, ca su ntucua ycui' Ndyosi —nacui Jesús ji'i.

Ngujui Jesús

44 Lo'o cua ngua nde hora, li' ngua talya tyucui ña'a loyuu; ngua cha' bi' hasta ña'a cuaya' nu ndyalaa hora cua sna nde ngusi,

45 jua'a ngua talya loo cuichaa. Lo'o jua'a nu late' tlyu nu ndacui ne' laa tonu bi', ndya'be late' bi' cla'be la.

46 Hora bi' cui tsa ngusi'ya Jesús:

—Sti na', qui'ya nu'u cresiya 'na —nacui yu.

Nu lo'o cua nhcui' yu cha' bi', hora ti ngujui yu li'.

47 Lo'o na'a nu capitán ji'i sendaru romano ñi'ya ngua cha' bi', li' ngua'ni tlyu ji'i ycui' Ndyosi. Ndi'ya nhcui' li':

—Chañi cha' ná ntsu'u qui'ya ji'i jyo'o re tsiya' ti —nacui nu capitán ji'i sendaru bi'.

48 Li' lcaa ñati nu ndi'i hora bi', nu na'a lcaa cha' nu ngua bi', ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'. Ndyu'u tya ngu' tyiquee ngu' ndyaa ngu' cha' xñi'i tsa ti' ngu'.

49 Pana ndyanu lcaa ngu' tya'a tso'o Jesús ca su ndu crusi, jua'a nu cuna'a nu cua ndya'a lo'o yu nu

lo'o nguxana ti cña ji'i yu nde Galilea, ndyanu ngu' bi' tyijyu' ti ña'a cui'ya ngu' cha' nu ndyaca bi'.

Nguatsi' jyo'o Jesús

⁵⁰ Cua ntsu'u sca ñati tso'o nu ndyu'ni tlyu ji'i ycui' Ndyosi, José naa nu qui'yu bi'. Arimatea laca quichi tyi; loyuu su cuentya Judea, bi' ndi'i quichi tyi. Sca nu laca cña laca nu José bi', stu'ba ti ntucua lo'o lcaa ngu' tisiya ji'i ngu' judío.

⁵¹ Tya tsubi' cua ntajatya nu José bi' ni jacua' caa ycui' Ndyosi cha' caca Ni loo nde chalyuu, bi' cha' ná ngua stu'ba cha' ji'i lo'o tya'a ngu' tisiya lo'o ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús.

⁵² Ndyaa José li', ndyaa slo Pilato cha' jña chacuayá' tsa lo'o ji'i jyo'o Jesús cha' xatsi' ji'i jyo'o bi'.

⁵³ Lo'o cua nda'ya ngu' ji'i jyo'o bi' lo crusi, li' ngüixii José sca tasá lubii hichu' jyo'o Jesús; ndyaa lo'o ji'i jyo'o bi' ngusu'ba ji'i ne' cuaá nu ngulu ngu' sii' cua'a, su bilya xatsi' ngu' ji'i ñati tsiya' ti.

⁵⁴ Tsa ta'a sji laca, bi' cha' tii ti ndi'i ngu' cha' cua xana ti ta'a.

⁵⁵ Lo'o nu ngu' cuna'a nu ñaa lo'o Jesús nde Galilea ni, ndyaa lca'a ngu' ji'i nu José bi', ndyaa na'a ngu' cuaá ji'i, cha' cui'ya ngu' cuentya mala ngusta ngu' ji'i jyo'o Jesús bi'.

⁵⁶ Li' ngxutyuu ngu' ñaa ngu' nde quichi chaca quiya'. Li' ngua'ni cho'o ngu' hitya tyixi xtyi'i, jua'a setye nu tso'o tsa xtyi'i cha' tyu'u chu' jyo'o bi'. Pana ngua'a cña' ngu' tsa ta'a bi', ñi'ya nu nscua cña lo quityi nu ngua sa'ni cha' cua'ni ngu'.

24

Ndyu'ú Jesús chaca quiya'

¹ Nu lo'o cua quixee ti tsá clyo ji'i semana bi', tlya tsa ndyaa nu ngu' cuna'a bi' to' cuaá su nguatsi' jyo'o Jesús. Ndyi'ya ngu' hitya tyixi xtyi'i nu cua ngua'ni cho'o ngu'. Lo'o xa' nu cuna'a ndyaa ngu' lo'o.

² Ngulaa ngu' to' cuaá, li' na'a ngu' quee nu ndyacu' to' cuaá bi', cha' nga'aa ntsiya quee bi' to' cuaá; ntucua yaala ti cuaá bi'.

³ Li' ndyatí ngu' ne' cuaá cha' ña'a ngu', pana nga'aa ntsiya jyo'o Jesús.

⁴ Ndyutsii tsa ngu' li', nga'aa jlo ti' ngu' ñi'ya nu cua'ni ngu'. Li' na'a ngu' cha' ndu tucua tya'a nu qui'yu slo ngu'; ndubi tsa ña'a late' lacu' nu ngu' qui'yu bi'.

⁵ Ntyucua tii ti'i ngu' li', ndyaca'a ngu' lyuu cha' ndyutsii tsa ngu' ji'i nu ngu' qui'yu bi'. Lo'o li' nchcui' ngu' qui'yu bi' lo'o ngu':

—¿Ni cha' laca nlyana ma ji'i sca nu lu'ú laja ngu' jyo'o re? —nacu' ngu'—.

⁶ Nga'aa ntsiya yu bi' ca nde, cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya'. Tyi'u ti' ma ñi'ya nu nacui yu ji'i ma lo'o tya ndi'i ma ca Galilea.

⁷ Cua nacui yu cha' ycu' nu lijya cha' caca yu ñati ni, nga'a cha' ta ngu' ji'i yu ya' ngu' xña'a, cha' cujui'i ca'a ngu' ji'i yu lo crusi. Lo'o chu' sna tsá, li' tyu'ú yu chaca quiya' nacui yu.

⁸ Li' ndyi'u ti' ngu' cuna'a bi' lcaa cha' nu nda Jesús lo'o ngu' tya tsubi' la cuentya ji'i ycu' yu.

⁹ Nguxtyuu ngu' ñaa ngu' nde quichi, ndyalaa ngu' slo nu tii chaca tya'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i

Jesús. Li' ndacha' ngu' cuna'a bi' lcaa cha' bi' ji'i ngu', lo'o jua'a lcaa ngu' nu nguta'a lo'o Jesús ndyuna ngu' cha' bi' li'.

¹⁰ Ndi'ya naa ngu' cuna'a nu ndyaa to' cuaá bi': ndyaa María Magdalena, cuati Juana, lo'o María xtya'a Jacobo, lo'o xi xa' la ngu' cuna'a.

¹¹ Pana si'i jua'a ngua, ngua ti' ngu' nu ngua tsa'a bi'; na nguichi tsa cha' hique ngu' cuna'a bi', ngua ti' ngu'. Ná jlya ti' ngu' cha' nu nda ngu' cuna'a bi' lo'o ngu' tsiya' ti.

¹² Sca ti Pedro, hora ti ngusna ndyaa to' cuaá bi'. Chacua' na'a Pedro ne' cuaá bi', cha' ntsiya ti tasá nu nguixii hichu' jyo'o Jesús nquicha', na'a cha' chaca se'i nde la'a ti ntsiya late' bi'; lo'o li' ngutu'u Pedro ñaa nde toni'i, ngulacua tsa ti' na laca ngua cha' ndyaa jyo'o bi'.

Su ndyaa ngu' tyucuii nde Emaús

¹³ La cui' tsá bi' ndu'u ndyaa tucua tya'a ngu' nde quichi Emaús. Quichi bi' ntsu'u tii chaca kilómetro cuayá' tyijyu' ji'i Jerusalén.

¹⁴ Ndyaa ti ngu' tyucuii, nchcui' tsa ngu' lo'o tya'a ngu' ji'i lcaa cha' nu ngua bi'.

¹⁵ Tya nchcui' tube ngu' ji'i cha' bi', lo'o li' ndyalaa ycui' Jesús slo ngu', stu'ba ti ndya'a yu lo'o ngu'.

¹⁶ Masi na'a ngu' xi ji'i Jesús, pana ná ngua tyuloo tso'o ngu' ji'i yu, cha' ntsu'u sca cha' nu ngua'a ji'i ngu'.

¹⁷ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ni cha' nchcui' tube cu'ma lo'o lijya ma tyucuii re? ¿Ni cha' laca xñi'i ti' ma? —nacu' Jesús ji'i ngu'.

Se'í ti ndyatú ngu',
 18 lo'o li' nguxacuí tsaca nu naa Cleofas cha' jí'í
 Jesús:

—Tyucui ña'a chalyuu cua jlo ti' ngu' na laca nu
 ngua nde Jerusalén tsá nu nteje tacui ca ti. ¿Ha sca
 ti nu'ú nu ná jlo ti' na laca nu ngua nde Jerusalén
 bi'? Jlo ti' lcaa ngu' xa' quichí nu ñaa ta'a.

19 —¿Na laca ngua? —nacuí Jesús jí'í ngu'.

Li' nguxacuí ngu' cha' jí'í yu:

—Cha' jí'í Jesús Nazaret —nacuí ngu'—, tu'ba jí'í
 ycui' Ndyosi ngua yu bi' nchcui' Ni lo'o ñati. Ngua
 tsa jí'í cha' tu'ba, lo'o jua'a ngua tsa jí'í ngua'ni
 quiña'a tsa cha' tlyu cuentya jí'í ycui' Ndyosi; jua'a
 quiña'a tsa ñati na'a jí'í cha' tlyu bi'.

20 Li' nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' nu laca
 cña, nda ngu' jí'í yu ndyaa cha' cujuui ngu' jí'í yu lo
 crusi.

21 Cua sna tsá nteje tacui nu ngua cha' bi'. Lo'o
 cuare ni, jlya tsa ti' ya jí'í yu nquicha', cha' bi' laca
 nu cua'ni lyaá jí'í ngu' Israel tya'a na, cha' nga'aa
 caca loo ngu' xa' tsu' jí'na, cha' tyi'í tso'o ti na loyuu
 quichí tyi na, ngua ti' ya.

22 Pana juani nchcutsii xi ngu' cuna'a tya'a
 ndya'a ya jí'í ya, cha' tlya tsa juani ndyaa ngu'
 cuna'a bi' to' cuaá,

23 lo'o nga'aa nquije jyo'o Jesús bi' jí'í ngu'. Ñaa
 ngu' li', nda ngu' cha' lo'o ya cha' cua na'a ngu' sca
 cha' tlyu. Na ngulu'uloo ti tucua tya'a xcá jí'í ycui'
 Ndyosi jí'í ngu' ngua ti' nu ngu' cuna'a bi'; nacuí
 xcá bi' jí'í ngu' cha' lu'ú Jesús juani.

24 Lo'o ti ndyaa xi ngu' tya'a ngua tsa'a cua to'
 cuaá li'. Lo'o lí' na'a ngu' jí'í xcá bi' ñi'ya nu nacuí

ngu' cuna'a bi' ji'i ya, pana ná na'a ngu' ji'i ycuí Jesús.

²⁵ Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu tya'a ndyaa yu tyucuii:

—Lyiji tsa cha' ji'i cu'ma cha' ca cuayá' ti' ma scaa cha'; tiya' tsa nxñi ma lcaa cha' nu nda ngu' jyo'o nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi sa'ni la.

²⁶ ¿Ha si'i na cua ntsu'u cha' chcube' nu laca Cristo bi' ñi'ya nu ngua juani? Tiya' la li' tyalaa Cristo su tso'o tsa ña'a su tyucua ycuí' li'.

²⁷ Li' nguxana Jesús ngulu'u yu cha' ji'i ngu', ña'a cha' nu cua nscua lo quityi cusu' cha' ji'i ycuí' yu. Nguxana ngu' lo'o quityi nu nguscua jyo'o Moisés, lo'o li' nchcui' ngu' lo lcaa quityi nu nguscua ngu' nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi nu ngua sa'ni.

²⁸ Cua tyalaa ti ngu' ca quichi su tsa ngu', li' ngua'ni Jesús ñi'ya si na tya tsa la yu tyucuii tyijyu' la.

²⁹ Pana ndatsaa tsa ngu' ji'i yu cha' tyanu yu slo ngu'. Nacui ngu' ji'i yu:

—Tyanu nu'u lo'o cua cha' cua ngusii tsa juani, cua ca talya ti.

Li' ndyatí Jesús ndyaa ni'i cha' tyanu yu lo'o ngu'.

³⁰ Pana nu lo'o cua nga'a yu lo'o ngu' to' mesa, li' ngusñi yu sca xlyá, ndya yu xlyá'be ji'i ycuí' Ndyosi; lo'o li' ngusa'be yu xlyá bi', cha' ta yu ji'i ngu'.

³¹ Bi' hora laca nu ndyaala cloo ngu', cha' ndyulo tso'o ngu' ji'i yu. Li' nguliji yu'u yu slo ngu', nga'aa na'a ngu' ji'i yu li'.

³² Hora ti nacui tsaca ji'i tya'a:

—¿Ha ná chañi cha' tso'o tsa ngua ti' na? —nacui—. Ti ti nguti'i cresiya ji'na lo'o lijya ycui' nchcui' lo'o na tyucui, nu lo'o nda yu cha' lo'o na, ñi'ya nu nchcui' quityi cusu' —nacui ji'i tya'a.

³³ Li' xtyi'i ti ndyanu ngu', hora ti ngusñi ngu' tyucui nguxtyu ngu' ñaa ngu' nde Jerusalén chaca quiya'. Ca bi' ndyalaa ngu' ca su ndyu'u ti'i nu tii chaca tya'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús bi', lo'o xi xa' la tya'a ndya'a ngu' ndi'i ngu' bi'.

³⁴ Hora ti nchcui' ngu' nu nga'a ni'i bi' lo'o ngu' nu ndyalaa ca ti li':

—Chañi cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya' —nacui ngu'—. Cua na'a Simón ji'i yu.

³⁵ Lo'o nu ngu' nu ndyaa nde Emaús ni, nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu ngua ji'i ngu' tyucui; nacui ngu' ñi'ya ngua cha' ndyuloo ngu' ji'i ycui' Jesús nu lo'o ngulacua yu ji'i xlyá bi'.

Ngulu'uloo Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu

³⁶ Tya nchcui' ti ngu' ji'i cha' bi' lo'o tya'a ngu', lo'o li' ñaa ycui' Jesús. Ndatu yu cla'be laja ngu' cha' chcui' yu lo'o ngu':

—Ti ti tyi'i tyiquee ma —nacui yu ji'i ngu' bi' li'.

³⁷ Ntsii tya ngu' ndi'i ngu' li', nclyacua tsa ti' ngu', cha' sca cui'i ti na'a ngu', nti' ngu'.

³⁸ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—¿Ni cha' laca ntsii ma ndi'i ma? —nacui—. ¿Ni cha' laca nclyacua tsa ti' ma? —nacui yu ji'i ngu'—.

³⁹ Ña'a ma ya' na', ña'a ma quiya' na'; la cui' ti na' lacā. Calā' ma 'na, cha' taca jlya ti' ma cha' na' lacā. Sca cui'i ti ni, ná ntsu'u cuaña' ji'i, lo'o jua'a tyijya ná ntsu'u ji'i; pana cua na'a ma cha' ntsu'u cuaña' 'na —nacui Jesús ji'i ngu'.

40 Li' ngulu'u ya' ycui' yu, ngulu'u quiya' yu ji'ḷi' ngu'.

41 Ná ngua tyuloo tso'o ngu' ji'ḷi' yu xqui'ya cha' chaa tsa ti' ngu' ngua, cha' ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'ḷi' yu. Bi' cha' nacui' Jesús ji'ḷi' ngu':

—¿Ha ntsu'u na cacu na' ji'ḷi' ma'?

42 Li' nda ngu' sa yu'be cualya ngüi'i ji'ḷi' yu, lo'o sa yu'be jble' cuiña'a' cuityu.

43 —Tso'o —nacui' Jesús li'.

Ngusñi yu ji'ḷi' na bi', ndyacu yu ji'ḷi' nde slo ngu' li'.

44 Lo'o ti nchcui' yu lo'o ngu' li':

—Cha' nu ngua ca ti 'na, bi' laca cha' nu cua ndacha' na' ji'ḷi' ma' lo'o tya ndi'i na' lo'o cu'ma' tya tsubi' la —nacui' yu—. Cua nacui' na' ji'ḷi' ma' cha' nga'a cha' caca 'na lcaa cha' nu cua nscua cuentya 'na lo quityi nu nguscua jyo'o Moisés, lo'o jua'a lo quityi nu nguscua jyo'o ngu' nu ngua tu'ba ji'ḷi' ycui' Ndyosi nu ngua sa'ni, lo'o jua'a lo quityi Salmos nscua cha' bi'.

45 Li' ngulu'u Jesús ji'ḷi' ngu' ña'a cha' nu nchcui' quityi cusu' bi'.

46 Nacui' yu ji'ḷi' ngu':

—Cua sa'ni nscua cha' cajaa ycui' na' nu laca na' nu Cristo bi', lo'o tsā nchca tyuna lo'o cua ngujuii na', li' nscua cha' tyu'ú na' chaca quiya'.

47 Li' ntsu'u cha' ta ngu' cha' ji'ḷi' ycui' na' lo'o ñati tyucui ña'a chalyuu. Nde Jerusalén xana ma' cacha' ma' cha' bi' ji'ḷi' ngu' clyo. Nga'a cha' chcui' ma' lo'o ñati cha' ca tyuju'u ti' ngu' ji'ḷi' cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu', cha' xtyanu ngu' ji'ḷi' cha' cuxi nu ndu'ni ngu'; li' cua'ni clyu ti' ycui' Ndyosi ji'ḷi' lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'ḷi' ngu'.

48 Lo'o cu'ma ni, taca chcu' ma cuentya jna', cha' jlo ti' ma lcaa ña'a nu cua ngua 'na.

49 Lo'o jua'a ta na' Xtyi'i ycu' na' ji'i ma, cha' cua nchcu' Sti na' cha' ta Ni Xtyi'i ycu' Ni ji'i ma; bi' cha' tyanu ma nde Jerusalén re, ña'a cuayá' nu caja juersa ji'i Xtyi'i ycu' Ndyosi ji'i ma. Tyu'u bi' nde cua cha' caa tyanu ne' cresiya ji'i ma.

Ndyacu' Jesús ndyaa yu nde cua

50 Li' ndu'u Jesús quich' Jerusalén bi', ndyaa lo'o yu ji'i ngu' ca to' quich' Betania bi'. Nde bi' ngusicua ya' Jesús cha' culacua yu ji'i ngu'.

51 Laja lo'o nclyacua yu ji'i ngu', hora ti ndu'u yu ndyaa yu nde cua li'.

52 Ngua'ni tlyu ngu' bi' ji'i yu, li' xa' nguxtyuu ngu' ñaa ngu' nde Jerusalén. Tso'o tsa ngua tyiquee ngu' li',

53 lu'ba tsa ndya'a ngu' ne' laa cha' ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi. Tsa lo cua ti cha'.

Cha' tso'o nu nchcui' ji'i Jesucristo nu xu'na na

New Testament in Chatino, Tataltepec (MX:cta:Chatino, Tataltepec)

copyright © 1981 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Tataltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Tataltepec [cta], Mexico

Copyright Information

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Tataltepec

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

68385231-313d-5500-aff2-e6b6a207d978